

Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) Területi Hatásvizsgálata

Készült „Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027)”
társadalmasítási verziója alapján

ENVECON Környezetvédelmi és Projekttervező Kft.

Telefon: (+36 1) 355 8218

Fax: (+36 1) 224 0169

E-mail: info@envecon.hu

Tartalomjegyzék

1	Bevezető	3
2	Vezetői összefoglaló	4
3	A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata	7
4	Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027)	9
4.1	A Program összefoglaló ismertetése	9
4.2	A Program összevetése más tervekkel, releváns dokumentumokkal	17
4.2.1	Hazai dokumentumok	17
4.2.2	Európai Uniós dokumentumok	18
4.2.2.1	Európai Zöld Megállapodás	19
4.2.2.2	EU költségvetés 2021-2027 és NextGenerationEU	19
4.2.3	A Program és a Koncepció elemzett változatainak összevetése	21
5	A megvalósítás hatásainak feltárása	33
5.1	A jelenlegi társadalmi, gazdasági, környezeti helyzet bemutatása, fennálló problémák konfliktusok ismertetése, a Program javaslataival kapcsolatos észrevételek.....	33
5.1.1	Gazdasági, társadalmi helyzet	33
5.1.2	Környezeti helyzet bemutatása	43
5.2	A Program megvalósulásával várhatóan kiváltott hatások bemutatása, előrejelzése	51
5.2.1	A Program várható társadalmi, gazdasági hatásai	52
5.2.1.1	A Program céljai az EU2030-ban:	52
5.3	A Program várható környezeti hatásai, a Program Stratégiai Környezeti Vizsgálata	73
5.3.1	Az Stratégiai Környezeti Vizsgálat célja	73
5.3.2	Környezeti célkitűzések szerinti értékelés	74
5.3.3	A Program tematikus értékelése	81
6	Javaslatok, észrevételek	87
6.1	Általános észrevételek	87
6.2	Részletes észrevételek	87

1 Bevezető

Jelen dokumentum célja a Heves megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) várható környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak, illetve következményeinek feltárása a szakmai és társadalmi egyeztetésekben résztvevők, valamint a döntéshozók számára. A hatásvizsgálat a Heves Megyei Önkormányzat megbízásából készült.

A területi hatásvizsgálat elkészítése az alábbi jogszabályoknak megfelelően, azokkal összhangban készült el:

- 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
- 218/2009. (X.6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól

A 2021-2027-es európai uniós fejlesztési ciklusra kidolgozandó felülvizsgált/módosított Heves Megyei Területfejlesztési Koncepció (2021-2027) és az új Heves Megyei Területfejlesztési Programja (2021-2027) Környezeti Vizsgálati dokumentációinak tematikája véleményezés céljából 2020. augusztus 10-én megküldésre került a környezet védelméért felelős szervek részére az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I. 11.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően. A véleményezésre jogosult szervezetektől beérkezett észrevételeket is figyelembe véve a Heves Megyei Önkormányzat lefolytatta a szükséges beszerzési eljárást a területi hatásvizsgálatok tervezőjének kiválasztására, mely ajánlatkérés nyertese az Envecon Környezetvédelmi és Projekttervező Kft. (1026 Budapest, Pasaréti út 62.) lett.

Megbízott részéről a hatásvizsgálat elkészítéséért felelős: Mátyás László ügyvezető

A hatásvizsgálat elkészítésében részt vett szakértők:

- Mátyás László ügyvezető, okl. gépészmérnök, Envecon Kft.
- Marossy Zoltán ügyvezető, okl. közgazdász, Envecon Kft.
- Koncz Norbert, tanácsadó, okl. környezetgazdálkodási agrármérnök, hulladékgazdálkodási technológus, Envecon Kft.
- Scultéty Orsolya, tanácsadó, okl. közgazdász, Envecon Kft.
- Zollai Katalin, tanácsadó, okl. környezetmérnök, Envecon Kft.

2 Vezetői összefoglaló

A Heves Megyei Önkormányzat a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően elkészítette a Heves megye Területfejlesztési Koncepciójának (Koncepció) helyzetértékelő és javaslattevő részdokumentumát, majd ezt követően Területfejlesztési Programját (Program). A dokumentumok elkészítése párhuzamosan zajlott az Országos Fejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Koncepció elkészítésével. A Programot a Heves Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai készítették el. Az Önkormányzat által elfogadott és társadalmisításra bocsátott program területi hatásvizsgálata a társadalmisítással együtt folyt, így a hatásvizsgálat elkészítésénél a társadalmisítás eredményei folyamatosan nyomon követésre kerültek.

Az elkészült dokumentum területi (gazdasági, társadalmi, környezeti) hatásvizsgálatát jogszabály írja elő. A hatásvizsgálatot a vonatkozó jogszabályi előírások mentén a Heves Megyei Önkormányzat megbízásából az Envecon Kft. végezte, melynek legfőbb megállapításai az alábbiak.

A Heves megyei Területfejlesztési Program tartalmilag, különös tekintettel a természet-, környezet- és tájvédelmi vonatkozásokat megvizsgálva, megfelel a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendeletnek.

A Program összhangban van, és épít a Koncepció helyzetértékelésének megállapításaira, valamint követi annak javaslattevő részében megjelölt célrendszert. Figyelembe veszi ugyanakkor a programalkotást befolyásoló külső folyamatok alakulását, így különösen a 2014-2020 közötti fejlesztési időszak legfontosabb keretét adó Partnerségi Megállapodás, az Országos Fejlesztési Koncepció és Területfejlesztési Koncepció, valamint a 2014-2020 között megvalósítandó operatív programok, illetve ágazati stratégiák tartalmának alakulását.

A Koncepció három átfogó céljának középpontjában azon felismerések állnak, hogy a gazdasági felzárkózásához, a megye versenyképességének erősítéséhez elengedhetetlen tényezők a vállalkozások, az innováció támogatásán túl a produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes lakosság. A megye kiemelkedő természeti erőforrásokkal, értékekkel rendelkezik és kulturális értékei, az épített környezetének egyedülálló elemei kiemelkedő vonzerővel bírnak, ezért a turizmus - különös tekintettel a természetközeli, ökoturisztikai válfajokra - hangsúlyosan megjelenik.

A Koncepcióban megfogalmazott célok mentén épül fel a Program stratégiai célrendszere, amely fő céljai között jeleníti meg a gazdaság helyi adottságokhoz igazodó fejlesztését, az agrárgazdaság és a vidék megerősítését, a közszolgáltatások és a társadalmi tőke támogatását.

A kitűzött célok nem sértik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényeket. A vázolt elképzelések összhangban állnak az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a határon átnyúló nemzetközi egyezményekkel, illetve megfelelnek a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Keretstratégiáról szóló 18/2013. (III. 28.) OGY határozatnak.

A Program megfelelő formában történő megvalósítása esetén várhatóan eléri a kívánt társadalmi és gazdasági hatásokat, vagy azok egy jelentős részét anélkül, hogy kárt okozna, vagy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítené. A megvalósítás során fontos annak szem előtt tartása, hogy bár az egész megye felzárkóztatási (konvergencia) területnek tekintendő, a megye elmaradottabb részeinek integrálására kiemelt figyelmet kell szentelni. A Program a megye fejlődéséhez,

felzárkózásához megfelelő alapot ad, így elmondható, megvalósítása nélkül a megye, valamint a megyén belül a gazdasági-társadalmi felzárkózás lehetősége jelentősen elmaradna.

Mivel a környezeti értékelés fő célja a Program intézkedéseinek és projektcsomagjainak a természetre és a környezetre gyakorolt várható hatásának vizsgálata, emiatt új intézkedésekre nem teszünk direkt javaslatot. Fontos azonban megjegyezni, hogy a területfejlesztés számos esetben nem feltétlenül van teljes összhangban a természeti erőforrások, illetve a teremtett világ megőrzésével, de törekedni kell annak fenntartható használatára, illetve az intézkedések, projektek ésszerű, és természetbarát kivitelezésére.

A Programban a fenntarthatóság, a természet- és környezetvédelem több célnál és javasolt intézkedésnél megjelenik a Natura2000 területek, valamint a természetvédelmi területek védelmére is kitérve (turizmus, vidékfejlesztés, agrárgazdaság).

Ezen dokumentum igyekezett beazonosítani a program lehetséges kockázatainak körét, melyek ily módon remélhetőleg elkerülhetőekké válnak, illetve bekövetkezésük esélye és esetleges hatásai minimalizálhatók.

Kijelenthető, hogy a program gyakorlatba megfelelő formában történő átültetése és kivitelezése esetén várhatóan a kívánt társadalmi és gazdasági eredmények irányába mozdítja Heves megyét, anélkül, hogy kárt okozna, vagy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítené.

A hatásvizsgálat alapján a Program teljességének, a célrendszer megfelelő komplexitásának és koherenciájának biztosítása érdekében – tekintettel a társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi szempontokra – a hatásvizsgálatban megjelenő javaslatok közül az alábbi javaslatok kerülnek kiemelésre.

Javaslatok a Program tartalmára:

- Javasolt a Konceptió és a Program célrendszer szintjei és megnevezései összhangjának megteremtése (célrendszer szintek Konceptió vs. Program: pl. stratégiai célok vs. specifikus célok, stratégiai cél vs. prioritás, prioritás vs. beavatkozás; megnevezések: pl. 4. stratégiai cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom vs. 4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése).
- Környezetvédelmi szempontból – figyelembe véve a program szerepét, tartalmát, valamint várható végrehajtási kereteit is – javasoljuk a környezeti értékelési fejezetek egyes megállapításainak lehetőség szerinti figyelembevételét.
- Amennyiben a társadalmisítás, valamint a projektgyűjtés során a helyzetfeltárásban megjelölt területi fókuszok tetten érhetőek, javasolt az egyes prioritások, intézkedések esetében ezeket megjelölni, így biztosítva a Konceptióban, valamint a Program más részeiben megjelenő fókuszok érvényesülését, javítva ezzel a program koherenciáját, a fókuszok által pedig a források elaprózódásának elkerülését.
- Javasoljuk a Programban megjelenő indikátorokat áttekinteni annak érdekében, hogy a program előrehaladása gazdasági, társadalmi, környezeti szempontból, és a Program hatékonyságát tekintve minél pontosabban, lehetőleg más programokkal összehasonlítható módon mérhető legyen. A megfelelően kiválasztott mutatószámok, indikátorok tehetik lehetővé az elért hatások folyamatos nyomon követését.

- A Stratégiai célok esetében javasoljuk az intézkedések számát áttekinteni, a jelentkező átfedéseket kiküszöbölve kevesebb intézkedésbe foglalni az elérendő célokat. A megfelelő belső koherencia, valamint a célokhoz kapcsolódó fejlesztési fókuszok biztosíthatják a legnagyobb, kedvező irányú társadalmi hatások elérését.
- Tekintettel a közös kapcsolódási pontokra, indokolt lehet a szomszédos megyékkel történő együttműködés (tervezett vagy ismert szervezeti) kereteinek, valamint a kapcsolódási területeknek a megjelenítése.
- Javasoljuk hangsúlyosabban megjeleníteni az Európai Területi Együttműködés kertében a szlovákiai területi partnerekkel való együttműködés lehetőségét és ennek területeit (OFTK 4.10. fejezet, Heves megye: „A fejlesztési célok eléréséhez szükséges módszerek, eszközök, nemzetközi tapasztalatok megismerése és adaptálása interregionális típusú együttműködésekre alapozva”).
- A területi együttműködés, valamint a partnerség elvének hangsúlyozása érdekében megfontolandó a területi felzárkózás és a közösség által vezérelt fejlesztés általános elvként történő rögzítése. Az új területi eszközök elveinek általános használatával a társadalmi részvétel, ezen keresztül a társadalmi és gazdasági hatások nagyobbak lehetnek.
- A K+F+I források részben közvetlenül közösségi csatornákon keresztül lesznek elérhetőek (az első pályázati felhívások már megjelentek), azaz nemzeti hatáskörön kívül esnek. Annak érdekében, hogy ezek a források a megye számára minél inkább elérhetőek legyenek, javasoljuk a megye kedvezményezettjeit támogató szakmai, szervezeti háttér szükségességének megfogalmazását.

A kutatás-fejlesztés külön pontban, jól körülhatárolt iránnyal megjelenik az OFTK-ban (OFTK 4.10. fejezet). Az ott leírtakkal összhangban javasoljuk markánsabban megjeleníteni az innováció térbeli terjedésére vonatkozó javaslatokat. A versenyképesség növelése érdekében jelentős hozzáadott értéket adhat az innováció a turizmus területén, a területi felzárkózást tekintve pedig a helyi termékek fejlesztései és a helyi gazdaság kialakítása terén is. Tekintettel a megyében, de az egész országban tapasztalható társadalmi polarizációra, a szociális innováció szerepe sem elhanyagolható.

- Az egyes fejlesztési területek mindegyike hozzájárulhat a megye gazdasági fejlődéséhez, valamint kedvező társadalmi folyamatokat generálhat. Ugyanakkor a Konceptió helyzetértékelése alapján jól látszik az egyes kitörési pontok gazdasági súlya, szerepe például a foglalkoztatásban, mely a 2.1.3. prioritás esetében tűnik a legjelentősebbnek. Összességében az első stratégiai cél felöleli a megye adottságainak megfelelő gazdaságfejlesztési prioritásokat. A magasabb hozzáadott érték, valamint a javuló versenyképesség biztosításához elsősorban az innováció támogatásának beemelésére lehet megfontolandó, tekintettel arra, hogy a gazdasági fejlődésre annak jelentős hatása lehet.
- A Program tartalmát környezetvédelmi szempontból erősítené a kármentesítés és a vízbázisok védelmének határozottabb támogatása.
- A Konceptió vizsgálatánál már említett, és a Programban megjelenő barnamezős beruházások prioritásként való kezelése mellett megfontolandónak tartjuk a kármentesítésre szoruló területek kezelésének megjelenítését.

3 A területi hatásvizsgálat kidolgozásának folyamata

Előzmények, kapcsolódás a tervezési folyamathoz

A megyei önkormányzatok fogadják el az adott megye hosszú távú területfejlesztési koncepcióját (megyei területfejlesztési koncepció), illetve - a megyei területfejlesztési koncepció és területrendezési terv figyelembevételével - a megye fejlesztési programját és az egyes alprogramokat.

A **2011. évi CLXXXIX.** törvény Magyarország helyi önkormányzatairól a terület- és településfejlesztést a helyi önkormányzatok feladatai közé sorolta.

A Kormánynak a területfejlesztési politika megújításáról a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról szóló 1/2014. (I. 3.) OGY határozat kihirdetésével elkezdődött az OFTK és a területi tervek tervezése, illetve annak előkészítése, majd a 2020-as évben az új finanszírozási időszakra az új célok meghatározása.

A területi tervezés folyamatában a Heves Megyei Önkormányzat 2020 első félévében megkezdte a 2021-2027-es tervezési időszakkal kapcsolatos helyi fejlesztési igények felmérését, majd a **Megyei Területfejlesztési Koncepció** elkészítése a hozzá kapcsolódó Partnerségi Terv elkészítésével hivatalosan elkezdődött.

A területi hatásvizsgálat jogi háttere

A területfejlesztési koncepció, területfejlesztési program és területrendezési terv követelményeit, illeszkedését, elfogadásának rendjét a **218/2009. (X.6.) Kormányrendelet** határozza meg, amely rögzíti, hogy a területi tervek javaslattevő fázisának megalapozó része a **területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat**, amelyhez kapcsolódóan a környezeti vizsgálati rész elkészítését az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló **2/2005. (I.11.) Kormányrendelet** szabályozza.

A stratégiai környezeti vizsgálat jogi háttere

Az Európai Parlament és a Tanács 2001/42/EK irányelve (2001. június 27.) bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról kimondja: (4) „a környezeti vizsgálat fontos eszköz a környezeti szempontok beillesztésére olyan tervek és programok előkészítésébe és elfogadásába, amelyeknek valószínűleg jelentős hatása lehet a tagállamokban a környezetre, mivel biztosítja, hogy e tervek és programok megvalósításának ilyen hatásait előkészítésük során és elfogadásukat megelőzően számításba vegyék”.

A jogszabályi kötelezésen túlmenően a társadalom részéről is egyre erősödő elvárás a környezeti és fenntarthatósági szempontok megfelelő figyelembevétele a döntéshozatali folyamatokban annak érdekében, hogy társadalmi, környezeti és gazdasági szempontból is körültekintő döntéssel fenntartható módon kezeljük, fejleszthessük a tájat és a természeti erőforrásainkat, valamint a ráépülő ökoszisztémákat.

A SKV szabályozásáról szóló jogszabályok szűken értelmezett környezeti értékelési szempontjait foglaltuk össze az alábbi szempontcsoportban:

- a környezeti adottságokhoz illeszkedő hasznosítás, a sokféleség megőrzése;
- környezetterhelés, állapotváltozás, rehabilitáció;
- klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a veszélyek megelőzése, elkerülése, mérséklése;
- a környezettudatos, felelős értékrend fejlesztése.

Az SKV esetében alkalmazott módszertani megközelítés alapjai

Az SKV elkészítése során törekedtünk a fenntarthatóság megfelelő súlyú figyelembevételére. Az általunk alkalmazott módszertani megközelítés alapjai a hazai SKV készítés gyakorlatára és a vonatkozó közösségi és hazai jogszabályi előírásokra épülnek.

A vizsgálati szempontrendszer bemutatása előtt, a fenntartható fejlődés fontosságát foglaljuk össze néhány gondolatban. Azért tartjuk ezt fontosnak itt megtenni, mivel különösen a hazai, de a nemzetközi tervezési és döntéshozatali gyakorlatban sem kialakult és egyértelmű a fenntarthatóság gyakorlatorientált értelmezése. Hozzá kívánunk járulni, ebben a munkában is a hazai közmegegyezésen alapuló, áttekinthető, érthető szempontrendszer megfogalmazásához és alkalmazásához, amely a tervezőknek és döntéshozóknak is segítségére lehet.

A fenntartható fejlődés fogalma: a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely a jelen generációk mértéktartó igényeit úgy elégíti ki, hogy közben nem teszi lehetetlenné/megőrzi a jövő generációk teljes értékű élethez szükséges lehetőségeit (Brundtland-jelentés - Our common future, 1987).

A környezeti keretek tekintetében három alapvető feltételnek kell megfelelnie a fenntartható fejlődésnek:

- a környezeti elemek és rendszerek terhelhető-képességét meg nem haladó, regenerációs képességét nem veszélyeztető használata, hasznosítása;
- a környezeti erőforrások értékek fenntartása, megőrzése;
- az anyagfelhasználás és anyagkibocsátás mérséklése a terhelhetőség folyamatos nyomon követésével.

A Heves Megyei Önkormányzat és az ENVECON Környezetvédelmi és Projekttervező Kft. között létrejött szerződés értelmében az Envecon Kft. végezte a megyei területfejlesztési programhoz kapcsolódó területi hatásvizsgálatot. A hatásvizsgálat követi a fentiekben hivatkozott jogszabályok előírásait.

Tervezési folyamat

Heves megyében a 2021-2027 közötti fejlesztési időszakra történő felkészülés jegyében a területi tervezési tevékenység 2020 első felében kezdődött, melynek során a Heves Megyei Önkormányzat a partnerségi tevékenységen, valamint a települési önkormányzatok megkeresésén keresztül a lakosság, a vállalkozások, a civil szervezetek, a kistérségi társulások és az önkormányzatok fejlesztési elképzeléseit felmérte. A társadalmasítás során kialakul, majd elfogadásra kerül a megye Konceptiója, és társadalmasításra kerül a megye Programja.

4 Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027)

A területi hatásvizsgálat elkészítésének idején a Program elkészítése az 3. fejezet szerint folyt.

A 218/2009. (X. 6.) Kormányrendelet határozza meg, hogy a területfejlesztési program javaslattevő fázisának melyek a tartalmi követelményei (Kormányrendelet 3. sz. melléklet).

A Program kidolgozásánál figyelembevételre kerültek az Európai Unióban szokásos alapelvek, melyek egyben a fejlesztési program megvalósíthatóságát és a megvalósítás módját is meghatározzák.

A célok elérésénél a következő alapelvek kiemelten érvényesülnek:

- fenntartható fejlődés (csak hosszútávon fenntartható, társadalmi, gazdasági, környezeti szempontból kiegyensúlyozott, hosszútávon az önfinanszírozás megvalósítására képes, illetve arra esélyes fejlesztések célozhatók meg);
- esélyegyenlőség (a megvalósítandó fejlesztések kedvezményezettje lehet a társadalom minden csoportja, annak érdekében, hogy az etnikai, nembeli, vallási, politikai nézetek szerinti és jövedelmi különbségek ne akadályozzák a megye lakosainak személyes fejlődését, gazdagodását, szociális érvényesülését, jól-létét);
- partnerség (a fejlesztési program a megye szereplőinek összefogását, közös mozgósítását feltételezi, közös célok megvalósítására vonatkozik; a Program megvalósítása során alapvető szükséglet a központi, a különböző szintű helyi intézmények, szervezetek, valamint a magán szféra együttműködése);
- adicionalitás (a fejlesztési program bevonja a megyében mozgósítandó saját erőt is, hiszen a hosszú távú cél elsősorban olyan akciók támogatása, melyekben a kedvezményezettek saját forrásaikhoz addicionálisan kapják a támogatást).

Heves megye hat térszerkezeti sávba sorolható természeti adottságok, társadalmi és gazdasági szerkezet szempontjából és földrajzilag is jól körbeírható területeken helyezkedik el. A kelet-nyugat irányú területi sávokat észak-déli irányban a folyóvizek ökológiai sávjai, a Zagyva, a Tarna, az Eger-patak völgyei kötik össze. Északon a Heves-borsodi dombság sávja található. Déli irányban haladva a Mátra és Bükk hegységek északi heglábának területei következnek, melyhez kapcsolódik az Északi-középhegység, jellemzően erdővel borított hegyháti területe. A hegyvidék déli heglábi területein található sávban alakultak ki a megye legjelentősebb városai: Hatvan, Gyöngyös és Eger. Ettől délre nagy kiterjedésű alföldi területek találhatóak, melyet délkeleti irányból a Tisza-tó vízparti területe határol. A fenti stratégiai célok eléréséhez meghatározásra kerülő beavatkozások kidolgozásánál ezért figyelembe kell venni, hogy a differenciált térszerkezetű megyei területek, differenciált beavatkozást igényelnek.

4.1 A Program összefoglaló ismertetése

A Program Operatív és Stratégiai dokumentumokból áll, ahol a Stratégiai dokumentum az alábbi fejezetekre tagolódik:

- A tervezési folyamat
- A Területi Hatásvizsgálat megállapításai

- A Heves Megyei Területfejlesztési Koncepció (2014-2020) célrendszerének rövid bemutatása
- Stratégiai Program
 - Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával
 - Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés
 - Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés
 - Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése
 - Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése
- A végrehajtás keretrendszere
- A monitoring rendszer keretei
- Az indikátorok meghatározásának módszertani alapelvei
- A program céljainak értékelése

A fejezetek

- felölelik a programalkotás legfontosabb determinációit, körülményeit;
- kijelölik a fejlesztési irányokat, bemutatva azok kapcsolódását más programok célkitűzéseibe;
- kitérnek a Program végrehajtására és nyomon követésére

Az Operatív rész bemutatja a prioritások forrásait (az ismert kereteken belül), feltárja az indikátorokat és a beavatkozások rendszerét.

Átfogó célok

A1. Komplex, integrált foglalkozás-intenzív gazdaság

Heves megye versenyképességének erősítéséhez és gazdasági felzárkózásához elengedhetetlen tényező a foglalkoztatási ráta emelése. Munkahelyteremtés, fejlesztés és az elhelyezkedés elősegítése a fő irányvonal.

A2. Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom

A **családok megerősítésével, a gyermekvállalás feltételeinek javításával** lehetséges a megye helyzetének javítása, ehhez azonban elengedhetetlen egy perspektivikus, kiszámítható, biztos jövőkép biztosítása a fiatal generáció számára. Kiemelt a **társadalmi felzárkóztatás** és a társadalmi **szolidaritás** célja. Fontos a **népesség szellemi, erkölcsi, tudásban, készségekben és értékekben való gyarapodásának elősegítése, ehhez az oktatás** (köz-, szak- és felsőfokú oktatás) fejlesztése

A3. Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet

Építészeti emlékeink ápolása nemzeti identitástudatunk egyik záloga. Törekedni kell történelmi emlékeink megőrzésére, bemutatására, eredeti vagy új funkcióval történő hasznosítására. Kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a **települések, településrészek rehabilitációjára.** A megfogalmazott célok a sokszínű és változatos adottságainkra való tudatos építkezést, az épített és természeti környezet harmóniájának és ezáltal a **környezetvédelem és gazdaságfejlesztés ésszerű egyensúlyának** megteremtését kell, hogy szolgálják.

Specifikus célok

S1. Heves megye területi kiegyenlítődésének elősegítése

1. Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely” erősítése

A megyét kelet-nyugati irányban átszelő **Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely”** része az Észak-magyarországi régió térszerkezeti gerincének. A megye három legnagyobb városának gazdasági súlya meghatározó. **Cél a közlekedési infrastruktúra összehangolt fejlesztése.**

Erősíteni kell a közösségi közlekedés versenyképességét az egyéni közlekedéssel szemben mindkét közlekedési alágazat (menetrend szerinti autóbusz, vasút) területén

Hatvan, Gyöngyös és Eger versenyképes gazdaságának megőrzéséhez és fejlődéséhez nélkülözhetetlen a jelenleg is itt koncentrálódó **innovációs potenciál fejlesztése, a vállalkozói aktivitás növelése**

A megye egyedülálló természeti, kulturális és épített környezeti adottságainak (Mátra, Bükk, Eger, jelentős termál- és gyógyvíz-készlet) – **kiemelkedő a turizmus jelentősége. A térség kiemelkedő desztinációja Eger**, mely nemzetközi és országos vonzerőkkel, turisztikai potenciállal bír.

A környezet védelme, megóvása érdekében a térség **barnamezős területeinek** hasznosítása, új funkciókkal való ellátása, a **zöldmezős** területek felhasználásának minimalizálása, a települési zöldterületek védelme, a legjobb elérhető technikák alkalmazása a követendő elvárás. Kiemelt jelentőségű feladat a felszín alatti, sérülékeny vízáradó rétegek minőségének megóvása az **ivóvízbázisok védelme** érdekében.

2. Észak-hevesi térség természetközponitú fejlesztése

A megye „gazdasági tengelyétől” északra fekvő térségét – a megyén kívüli szomszédos területek aprófalvas területeihez hasonlóan – a **kicsiny lélekszámú, többségében 1000 fő alatti települések** jellemzik. **A térség népességmegtartó ereje gyenge**, melynek a megyehatáron túli, hasonlóan periférikus helyzetű, elmaradott területek hátrányos helyzete sem kedvez.

Cél a térségi központok (Pétervására, BÉlapátfalva) megerősítésével, az ott elérhető szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztésével indulhat meg leghatékonyabban és leggyorsabban.

A nemzetközi és hazai trendek figyelembevételével felül kell vizsgálni a térségben található recski és gyöngyösoroszi **színesfémérc** (rézérc, cinkérc) nemzetgazdasági szintű jelentőségét, **rentábilis kitermelésének és hasznosításának** lehetőségét. A befektetések ösztönzésének nélkülözhetetlen eleme a befektetésbarát viszonyok kialakítása mind gazdasági, mind humán erőforrás, mind pedig adminisztratív oldalról.

3. Dél-Heves és a Tisza-tó térségének helyi értékekre épülő fejlesztése

Dél-Heves jelentős társadalmi, gazdasági, környezeti válságoktól sújtott térség. Hagyományosan agrárkarakterű, régtől fogva elmaradott, funkcióhiányos és súlytalan kisvárosi vonzáskörzet, az egyedi sajátosságokat nélkülöző, nagyobb centrumoktól távoli belső periféria klasszikus példája. A jó adottságú termőterületek ellenére a mezővárosi szerepkör csökkenése Heves környékén is érzékelhető. A termő- és élőhelyi adottságokhoz nem kellően alkalmazkodó területhasználat racionalizálása érdekében, a gyenge termőhelyi adottságokkal rendelkező, valamint a természetes élőhely megőrzési területeken művelési ág váltás, extenzifikáció, az árvízvédelmi célokkal összehangolt gazdálkodás kialakítása.

Jók a **megújuló energiahasznosítás** feltételei. A geotermikus energiát potenciálisan kiaknázható, lezárt vagy működő kutak majd minden településen rendelkezésre állnak (pl. a mezőgazdasághoz kapcsolódóan üvegház-fűtési célokra kiválóan felhasználhatóak). Az egyéb szóba jöhető energiaforrások közül a víz-, nap-, szélenergia hasznosítása az Alföld természeti adottságai alapján megalapozottnak tekinthető. Biomassza hasznosítás elsősorban a mezőgazdasági-, illetve zöld hulladékokra alapozható.

A térség legfőbb idegenforgalmi vonzereje a Tisza-tó. A tó és környékének természeti adottságai Európában is egyedül állóak, a térség több olyan adottsággal is rendelkezik, melyek a turisztikai kereslet legújabb irányzataihoz kapcsolódnak. Páratlan természeti kincseire alapozva cél egy kiegyensúlyozott, egyedi arculatú **ökoturisztikai fejlesztés**, összhangban a természeti-, környezeti terhelhetőségnek megfelelő aktív turizmus fejlesztésével.

S2. Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés

Stratégiai célként fogalmazódott meg a kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés – a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés jegyében –, mely a megye főbb húzóágazatainak fejlesztését tűzte ki célul.

S3. Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum

Heves megye 2021-2027-es tervezési periódusára vonatkozóan létfontosságú stratégiai célként fogalmazódott meg a helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum.

S4. Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom

A 2021-2027-es tervezési időszakára stratégiai célként fogalmazódik meg az érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom fejlődésének elősegítése az identitástudat növelésével, a közösséghez tartozás érzésének erősítésével, az egészségmegőrzés fontosságának megértésével, az egészséges életmód elterjesztésével, a generációk tiszteletén alapuló egészséges családmódellek létrejöttével, a gyermekek vállalásának ösztönzésével, odafigyelés, gondoskodás és segítségnyújtás a családon és a közösségeken belül.

S5. Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet

A városok és térségeik fenntarthatósága a hosszútávú fejlődés alapját képezik, hiszen a népesség a városokban koncentrálódik. A városok és a vonzásukban lévő falvak (vidék) egymásra vannak utalva, fejlődésük közösen, integráltan hajtható végre. Heves megye versenyképes gazdasága megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltételei a gazdasági, infrastrukturális fejlesztések megvalósításában.

Horizontális elvek:

H1. Humán tőke fejlesztése

Ezek között az egyik legfontosabb a **munkakultúra** fejlesztése. A közösség érdeke, hogy az ott élő emberek közül minél többnek – különösen a tehetségeseknek – a **szellemi potenciálja erősödjön**. Kívánatos a **megyén kívüli tehetséges fiatalok megyébe vonzása**.

H2. Természeti tőke értékeinek megőrzése

Az önkormányzatok aktív és cselekvő közreműködésével, a lakosság tevőleges támogatásával és egyetértésével olyan program kidolgozása és megvalósítása, amely a **fenntartható fejlődés** elvére épül.

H3. Gazdasági tőke növelése

A megye **versenyképességének** javítása érdekében a természeti adottságokban rejlő lehetőségek fenntartható hasznosítására célszerű törekedni a legjobb elérhető technikák és a környezetközpontú irányítási rendszerek alkalmazásával, az ipari ökoszisztéma kiterjesztésével és a környezetvédelmi ipar, illetve a környezettechnológia előtérbe helyezésével. Az IKT eszközök használatával felgyorsul a kommunikáció és az információáramlás, mely javítja a gazdasági **hatékonyságot**. Az **innovációs**

kapacitás bővítéséhez szükség van a felsőoktatási intézmények, a kutatóhelyek és a vállalati szektor együttműködésének javítására.

H4. Társadalmi tőke erősítése

Az **együttműködés**, akár vertikálisan (a különböző területi szintek között), akár horizontálisan (adott területi szinten belül a különböző típusú szereplők között) nagyon fontos alapelv az európai regionális politikában. Kiemelt cél, hogy javítani kell az **esélyegyenlőségi** célcsoportok kilátásait, az elszegényedett rétegek felemelkedését, a diszkriminációval sújtott nemzetiségek integrációját. Az **információs társadalom** megteremtéséhez alapvető fontosságú a társadalom egyes rétegei között kialakuló digitális szakadék, valamint a digitális írástudatlanság felszámolása. Az innovatív szemlélet, a megújulni képes, újdonságokra nyitott társadalom azonban elengedhetetlen a sikeres fejlesztések megvalósításához.

A Stratégiai rész Prioritásainak tartalma:

1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával
1.1 beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése
1.2 beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében
1.3 beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése
2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése
2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése
3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával
4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése
4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése
4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása
4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével
4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében
5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése
5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések

1. A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával

Heves megye 2021-2027-es tervezési időszakára vonatkozóan a Konceptiójában stratégiai célként fogalmazta meg a kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztést.

A prioritás átfogó célja Heves megye gazdasági élete további dinamikus növekedésének elősegítése, a térségi és helyi gazdaság fejlődésének, jövedelemtermelő képességének támogatása, valamint a jelenlegi munkahelyek megtartása mellett újabb munkahelyek létrehozásának ösztönzése a vállalkozások innovatív tevékenységének elősegítése, a vállalati környezet javítása révén. További cél az előző ciklusban megkezdett energetikai szerkezetváltás és a stabil energiagazdálkodás folytatása, amelynek eredményeként tovább csökkenhet a megye energiainport függősége.

Az Európa 2020 Stratégia által elvárt javuló foglalkoztatási ráta megtartása és a koronavírus világjárvány okozta új típusú kihívások Heves megyében is szükségessé teszik a gazdaságában kulcsszerepet játszó vállalkozások fejlesztését, munkahely megtartó és teremtő képességük megerősítését, továbbá a megyében jellemző élelmiszeripari, gépipari és turisztikai vállalkozások fejlesztésének segítségét. Továbbra is kiemelt cél, hogy a vállalkozások könnyebben jussanak hozzá a termékek, technológia- és kapacitás célú fejlesztéseikhez, valamint eredményesebb működésük támogatását szolgáló pénzügyi forrásokhoz és eszközökhöz.

Az eddigi uniós energetikai beruházások egyrészt a megye vállalásai számára biztosítottak lehetőséget a versenyképességük növeléséhez, másrészt a helyi energiaigény ellátását biztosító kiskapacitású erőművek, valamint épületenergetikai korszerűsítések révén a megye települési önkormányzatai számára nyújtottak lehetőséget energetikai kiadásaik minimalizálására, illetve az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklésére. Heves megye legnagyobb foglalkoztatója a Mátrai Erőmű Zrt. jövőbeni működésének és működtetésének komplex megújítása elengedhetetlen Magyarország klímavédelmi céljainak teljesülése szempontjából.

Az élelmiszeripari KKV-k K+F+I képességének fejlesztésével, valamint a hazai élelmiszerbiztonsági kutatási tevékenységek összehangolásával és kiterjesztésével megyénk is jelentősen hozzájárulhat a hazánkban előállított élelmiszerek versenyképességének növeléséhez.

2. Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés

Heves megye természeti, kulturális és épített környezete egyedülálló adottságainak (Mátra, Bükk, Tisza-tó, Eger, jelentős termál- és gyógyvíz-készlet) köszönhetően kiemelkedő a turizmus jelentősége. Magyarország Kormánya 2020-ban konkrétan lehatárolta Magyarország turisztikai térségeit. A megyében így kiemelt fontosságú turisztikai térségek a Mátra-Bükk turisztikai térség, illetve a Tisza-tó térsége. Az elmúlt egy évtizedben komoly turisztikai fejlesztések zajlottak le Heves megyében, így tovább bővült az ágazat. A fejlesztések létjogosultságát, illetve azt, hogy a megye páratlan idegenforgalmi vonzerővel rendelkezik, legjobban talán a vendégforgalmi adatsorok és bevételek igazolják. Heves megye kereskedelmi szálláshelyein 2019 I–IV. negyedévében 645 263 vendég, összesen 1 450 783 vendégéjszakát töltött el. A vendégek és a vendégéjszakák száma is az országosnál jobban, 4,1, illetve 4,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A vendégéjszakák 79%-át kitevő szállodákban 5,1%-kal emelkedett a forgalom. A vendégek 89%-át adó belföldiek 5,0, a külföldiek 0,5%-kal több vendégéjszakát töltöttek el a szálláshelyeken. A külföldi vendég-éjszakák 24%-át a lengyel vendégek tették ki, vendégéjszakáik száma 12%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Emellett jelentős volt a Szlovákiából, Csehországból és Németországból érkező vendégforgalma is. A kereskedelmi szálláshelyek 2019-ben 27,2 milliárd forint bruttó árbevételt értek el, folyó áron 10%-kal többet, mint egy évvel korábban. Kiemelt fontosságú a turisztikai térségek erősítése. Figyelemmel az éghajlatváltozás ágazati hatásaira, a fejlesztéseknek részben a szezonális csökkenésére kell irányulniuk, illetve alkalmazkodniuk szükséges a klímaváltozás hatásaihoz. Olyan turisztikai termékcsomagok és turisztikai fejlesztések támogathatók, amelyekkel megyei szintű turisztikai vonzerő elemekre épülő, koordinált fejlesztések valósíthatók meg és melyek révén további munkahelyek jönnek létre az idegenforgalmi szektorban. Az egyedi, önmagában is piacképes turisztikai attrakciók kifejezetten alkalmasak a vendégéjszakák számának növelésére, ezért – igény szerint – további szálláshelybővítésen kell, hogy átessenek. A turisztikai keresletet alapvetően befolyásoló tényező a célterület elérhetősége és az igénybe vehető turisztikai infrastruktúra állapota (megközelíthetőség, közlekedés), melyeket az “Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet” c. prioritás, “Az elérhetőség feltételeinek javítása” c. beavatkozása tartalmazza. A turistafogadás feltételeinek javítása összetett feladat, mely három tényező – szuprastruktúra, attrakció, infrastruktúra - szinergiája alkotja, melyek együttműködésével lényegesen csökkenthető a szezonális csökkenés. Mint ahogy arra a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia is utal, e három

tényező mellé szükséges beemelni a korszerű és több csatornán is megjelenő turisztikai marketing fogalmát.

3. Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés

A mezőgazdaság nem csak Heves megye, de gyakorlatilag egész Magyarország számára jelentős gazdasági potenciált jelent. A megye talajadottságai kedvezőek a szántóföldi növények termesztéséhez. A szőlőtermesztéshez szükséges legkedvezőbb adottságok mind jelen vannak, ennek köszönhetően két, kiemelkedő gazdasági lehetőségeket magában rejtő borvidék is található a megyében. A borvidékek különböző részeinek (pl. Debrői körzet) markáns önálló jellege erősítendő, így növelhető a megye borászati jövedelmezősége. A mezőgazdaságban a természeti adottságoknak megfelelő termelés és a fenntartható gazdálkodási gyakorlatok alkalmazása szükséges, mely a gazdálkodók részéről nagyobb együttműködést és egységesítést igényel. Több szempontból is fontos az integráció, melyben a termelői értékesítői szervezetek (TÉSZ), az EU által is kiemelten támogatott termelői csoportok (TCS-k) és az integrátorok kulcsszerepet játszhatnak. Azonban a magyar élelmiszergazdaságnak mai napig az egyik legnagyobb gondja a gazdálkodók alacsony szintű szervezettsége (piaci fellépése). A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara egyik legfontosabb célként határozta meg, hogy a TCS-ken, TÉSZ-ken keresztül megvalósuló áruforgalom 17%-ról legalább 30%-ra emelkedjen 2028-ra. A termelők piaciorientáltságát elősegítheti, ha arra bátorítják őket, hogy vegyenek részt termelői csoportokban. Ilyen módon a termelési oldalon elérhető a méretgazdaságosság, miközben a piaci oldalon – a termékjelölés és a közös marketingakciók segítségével elért egységes megjelenésen keresztül – versenyelőny érhető el és a piaci réseket ki lehet aknázni.

Napjainkban a mezőgazdaságban az agrár- és térinformatikai rendszerek (GIS), az információtechnológia robbanásszerű fejlődése új távlatokat nyitott meg a gazdálkodók számára, ugyanakkor alkalmazásuk költséges és komoly szemléletváltást is igényel. A jelen és a jövő agráriumának központi kérdése a klímaváltozáshoz történő adaptáció és a fenntartható termelési rendszerek kiépítése. A mezőgazdaságban egyre fontosabbá válik a folyamatos technológiai fejlődés, az innovatív megoldások és a digitális technológiák elterjedése, valamint a megfelelő szaktudás jelentléte. Az agrárdigitalizáció nagy kiugrási lehetőség: növeli a hatékonyságot, optimalizálja a jövedelmezőséget, erősíti a versenyképességet, mérsékli a termelési kockázatot. Az éghajlatban bekövetkező anomáliák, a termelési környezet változása újabb és újabb kihívásokat szül az agráriumban, amelyek precíziós technológiákkal enyhíthetők. A precíziós gazdálkodás globális terjedését ösztönzi a növekvő népességgel járó magasabb élelmiszerigény, a mezőgazdasági területek csökkenése és egyéb természeti erőforrások korlátja. A Magyarország Digitális Agrár Stratégia c. dokumentum alapján az agrárgazdaság intelligens eszközökre és megoldásokra épülő digitalizációs átalakításának közpolitikai célja többek között az élelmiszergazdaság hatékonyságának növelése, a versenyképesség javítása rendelkezésre álló környezeti erőforrások hatékony felhasználása mellett.

A klímaváltozásból adódó magasabb átlaghőmérséklet, nagyobb potenciális párolgás, szélsőségesebb csapadékeloszlás és a kevesebb nyári csapadék okozta problémák nagymértékben sújtják az agrárszektor, melyek kezelésére célszerű – többek között - az öntözési rendszerek korszerűsítése, valamint tározók építése. A vidéki gazdaságokban, agrárvállalkozásoknál sok esetben a gyenge versenyképességet az elavult technológia eredményezi, azaz a mezőgazdaság jövedelmezőségének növeléséhez – valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást elősegítendő – technológiai fejlesztések szükségesek. Emellett nagy hangsúlyt kell fektetni a környezetkímélő gazdálkodási formák elterjesztésére is. A mezőgazdasági földterületek fenntartható használatára irányuló agrár-környezeti programokkal, környezetbarát gazdálkodási módszerek terjesztésével olyan termelési módszerek alkalmazására kell ösztönözni a gazdálkodókat, melyek összhangban állnak a környezet, a táj és a természeti erőforrások fenntartható használatával. A kutatóintézetek és a gazdálkodó szervezetek együttműködésének erősítésével elérhető, hogy a kutatási eredmények mihamarabb átültetésre kerüljenek a gyakorlatba. Az állattenyésztés terén is fejlesztésekre van szükség, hiszen a mutatók elmaradnak a lehetőségektől. A megye állatállománya csökken, ez akadályozza az egyébként jó

potenciákkal rendelkező tejipar fejlődését is, mely ágazat versenyképességéhez továbbra is nagy szükség van a tejtámogatásokra. Építeni kell továbbá a magyar hús iránti egyre növekvő külföldi keresletre. Kiemelt jelentősége lehet a magas genetikai értékű húsmarha- és juhtenyésztésnek, ugyanis ez utóbbi amellyel, hogy kiaknázatlan piaci lehetőségeket rejt (pl. bárányhús), az ágazat hozzájárul a környezetvédelemhez (fenntartható gyepgazdálkodás). A mezőgazdaságban a terméklánc szereplői közötti együttműködés és a termelési szerkezetváltás ösztönzése kiemelkedő jelentőséggel bír. Az egyes termelői csoportokat érintő elaprózott birtokszerkezet és az alacsony termelői szervezettség, valamint a meglévő termelői csoportok közötti gyenge együttműködés jellemző. Az elaprózott birtokstruktúra következtében, főként az egyéni gazdaságokban, nehezen alakítható ki a versenyképes üzemméret, korlátozottak a korszerű agrotechnika alkalmazásának lehetőségei, valamint a termelési kapacitások kihasználása is. A gazdaságok korszerűsítésének eredményeként javulna a termelési szerkezet, a megváltozott üzemstruktúrához igazodó eszköz-ellátottság alakulna ki. Mind a piaci lehetőségeket, mind a termelés koncentrációja és a feldolgozás közötti kapcsolatot erősítheti és javíthatja a mezőgazdasági termelés és a termékek minőségének javulása is. Tudatos piacvédelemmel és fogyasztói magatartással, valamint a termelők minőségi termék-előállítás ösztönzésével ki kell „zárni” a magyar piacról a rossz minőségű termékeket, ezzel növelve a hazai termelők versenyképességét.

4. Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése

Ezen prioritás a helyzetelemzésben feltárt társadalmi folyamatokat érintő hiányosságokra, nehézségekre kíván reagálni, hiszen Heves megye népessége az országos adatokkal összhangban fogy, a megye városainak népesedési viszonyai rendkívül kedvezőtlenek. Heves megye lakónépessége a 2016. október 1-i mérések szerint 296 244 fő volt, 12 638 fővel, 4,1 % ponttal kevesebb, mint amit öt évvel korábban a 2011. október 1-i Népszámláláskor mértek. A népesség csökkenését 80%-ban az alacsony születés számból adódó természetes fogyás, 20%-ban az elvándorlás okozta. Heves megye a munkanélküliség tekintetében 2010 és 2015 között hullámzó tendenciát mutatott. 2015 után egyértelműen csökkenő trend állt be a megyei munkanélküliség tekintetében. Komoly problémát jelent még, hogy 2019-ben az összes álláskereső közel fele (48,7%, 5 229 fő) még mindig legfeljebb 8 általános iskolai végzettségű. A legjelentősebb népesedési veszteség a legnagyobb munkanélküliséggel terhelt, a legalacsonyabb képzettségi színvonalú népesség által lakott, az elöregedettebb településeket jellemzi. A legsúlyosabb munkanélküliséggel sújtott térségekben egyes települések szegregációs spirálba kerültek, a tartósan munkanélkülivé vált, alacsonyan képzett és sok esetben hátrányosan megkülönböztetett emberek lakhatási körülményei és egészségi állapota rosszabb a többségi társadalom tagjaira jellemző átlagnál. A többségi és kisebbségi társadalom tagjai közötti szakadék mélyül, a kirekesztés fokozódik, az integráció egyre nagyobb nehézségekbe ütközik, ezért javulás csak hosszú távon, az oktatás és foglalkoztatás biztosításától remélhető. Ezen prioritás keretei közt a humán erőforrások fejlesztése áll a középpontban. A prioritás a család, mint érték előtérbe helyezését, az egészséges társadalom kialakítását, a társadalmi különbségek mérséklését és ezáltal a szegénység megszüntetését, a sportos életmódra nevelő programokat, a korszerű gyakorlati tudás biztosítását, a kultúra szerepének növelését fogalmazza meg. A prioritásban kialakításra kerülő hat intézkedés keretében az egyének és a társadalmi hálózatok megerősítése és infrastrukturális intézkedések révén javul a megye népességének változásokhoz való alkalmazkodóképessége, képzési szintje, illetve fizikai és mentális egészsége. A prioritás megvalósulása, illetve nyújtott szolgáltatásai révén növekszik a népesség aktivitása, javulnak foglalkoztatási esélyei, illetve nő a megye népességmegtartó ereje.

5. Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése

A városok és térségeik fenntarthatósága a hosszútávú fejlődés alapját képezik, hiszen a népesség a városokban koncentrálódik. A városok és a vonzásukban lévő falvak (vidék) egymásra vannak utalva, fejlődésük közösen, integráltan hajtható végre. A vidéki térségek, falvak fellendítéséhez a megfelelő és

vonzó életfeltételek biztosítása, a helyi gazdaság fejlesztése, a turizmusban rejlő lehetőségek jobb kihasználása, az infrastrukturális feltételek javítása, az elérhetőség, az infokommunikációs kapcsolatok és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása is hozzájárulhat, a kistelepüléseinken gyökerező kulturális örökségünk sokszínűségének megóvását eredményezve. A nagyvárosok melletti falvak gazdasági jellegű önállósága nagyon nehéz a helyi lehetőségek szűkössége miatt, amely hátrányt és problémát jelent a kistelepüléseknek. A cél az, hogy a hagyományos falusias életformát megőrizzük, és helyi a közösségek összetartása, tetteje megmaradjon és erősödjön.

Heves megye versenyképes gazdasága megteremtésének és fenntartásának elengedhetetlen feltételei a fentiekben leírtakon túl a települések, térségek sokszínű együttműködésében és a hátrányos helyzetű térségek és rétegek felzárkóztatásában testesülnek meg.

4.2 A Program összevetése más tervekkel, releváns dokumentumokkal

4.2.1 Hazai dokumentumok

A Heves Megyei Területfejlesztési Programhoz kapcsolódó hazai fejlesztési dokumentumok egy része, így az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, a Nemzeti Vidékstratégia, a Nemzeti Környezetvédelmi Program 2020 utáni időszakra vonatkozó verziója jelenleg kidolgozás vagy elfogadás alatt áll, így a Programhoz való illeszkedésüket részletesen nem áll módunkban bemutatni, csak a főbb irányvonalaknak való megfelelést tudjuk vizsgálni.

Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

A megyei koncepció és program tervezése során a legfontosabb fejlesztési dokumentum a Nemzeti Fejlesztés 2020 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK). A dokumentum célja egyrészt az ágazati és a területi tervek közötti, másrészt a hazai fejlesztéspolitika és az európai uniós támogatások közötti összhang megteremtése. A 2021-2027 időszakra történő frissítése jelenleg kidolgozás alatt van.

Nemzeti Vidékstratégia

A tagállamok vidékfejlesztési programja az EU Közös Agrárpolitikájára (KAP) épül. A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó alapsomag jelenleg még elfogadás alatt van, de a főbb irányvonalakról már született megállapodás. Legnagyobb hangsúlyt az ambiciózusabb környezetvédelmi célkitűzések iránti elköteleződés kap, az Európai Zöld Megállapodásnak, ill. a Termőföldtől az asztalig stratégiának való megfelelés. Ennek érdekében a tagállamoknak a hagyományos vidékfejlesztési program mellett a közvetlen kifizetéseket és a piaci intézkedéseket is magában foglaló, úgynevezett stratégiai tervet kell majd kidolgoznia.

Nemzeti Környezetvédelmi Program

A 2021 utáni időszakra vonatkozó Nemzeti Környezetvédelmi Program jelenleg szintén elfogadás alatt áll, így csak a főbb irányvonalakat ismerjük. Az 5. nemzeti környezetvédelmi program Magyarország adottságait és hosszú távú környezeti érdekeit figyelembe véve határozza meg a jövő fejlődési céljait az uniós és nemzetközi kötelezettségek mentén. A természetvédelem fókuszában a biológiai sokféleség megőrzése áll, ehhez a 2020-2030 közötti időszakra szóló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia kerül megalkotásra.

Nemzeti Energiastratégia 2030

A 2020. januárjában megjelent új Nemzeti Energiastratégia és kapcsolódó akciótervei felvázolják a hazai klíma- és energiaszektor jövőjét 2030-ig, kitekintéssel 2040-ig. Az Energiastratégia fő célkitűzései az alábbiak: a fogyasztók középpontba helyezése, az ellátásbiztonság megerősítése, az energiaszektor klímabarát átalakítása, az energetikai innovációban lévő gazdaságfejlesztési lehetőségek kihasználása.

A stratégia intézkedési tervében a „Villamosenergia-szektor szennyezőanyag-kibocsátásának csökkentése” program alatt Heves megye nevesítésre is kerül: „Alacsony széndioxid-kibocsátásra alapuló jövőkép és kapcsolódó régiófejlesztési program kialakítása a Mátrai Erőmű és a hevesi régió számára”.

A Program energetikai céljai a Nemzeti Energiastratégiával összhangban kerültek meghatározásra. A tervezett célokat és intézkedéseket a 1.2 beavatkozás: „Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése, az energiaimport függőség csökkentése érdekében” tartalmazza, mely elsősorban az épületenergetikai beruházásokra, és a megújuló energiaforrások helyi szintű használatára helyezi a hangsúlyt.

A magyar mikro-, kis- és közepes vállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030” (KKV Stratégia)

A kis- és középvállalkozások alapvető szerepet töltenek be Európa versenyképessége és jóléte szempontjából, így az EU és Magyarország is külön stratégiával támogatja a szektort, melynek 3 fő pillére a digitális innováció ösztönzése, a bürokrácia csökkentése, finanszírozási forrásokhoz jutás megkönnyítése. A KKV stratégia 2019-ben került elfogadásra és fő célkitűzése, hogy segítse a hazai vállalkozásokat a digitális és technológiai szerkezetváltás megvalósításában. Heves megyében különösen jellemző a kisvállalkozások magas részaránya, így foglalkoztatási szerepük is jelentős.

Bár a KKV-k a Programban nem kaptak külön beavatkozást, az általános vállalkozásfejlesztési célokat megjelenítő 1.1 beavatkozás: „Üzleti környezet javítása, a vállalatok versenyképességének növelése, a KKV-kra vonatkozó intézkedéseket is tartalmaz. A Program tervezett beavatkozásai a KKV Stratégiával összhangban kerültek megfogalmazásra, az alábbiak szerint:

- Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
- Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása
- Piacra jutás segítése

Fenti dokumentumok jelenlegi állapota alapján megállapítható, hogy azok a Programmal összhangban kerültek kidolgozásra.

Kapcsolódó Dokumentum megnevezése	Státusz	Programmal való összhang
Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	elfogadás alatt	összhangban van
Nemzeti Vidékstratégia	elfogadás alatt	összhangban van
Nemzeti Környezetvédelmi Program	elfogadás alatt	összhangban van
Nemzeti Energiastratégia 2030	elfogadott	összhangban van
KKV Stratégia	elfogadott	összhangban van

4.2.2 Európai Unió dokumentumok

A legtöbb hazai fejlesztési dokumentum az EU költségvetési ciklusaihoz igazodik, és az azokra épülő szakpolitikákra, irányelvekre épül. A 2021-2027 időszakra vonatkozó uniós költségvetés, ill. a Covid19

járvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítésére létrehozott helyreállítási eszköz jelenleg szintén elfogadás alatt van, de az időszak fejlődési irányait, célkitűzéseit, a megvalósítás eszközeit meghatározó stratégiai dokumentumok már rendelkezésre állnak. Így az alábbiakban az aktuális uniós fejlesztési irányokat, az ezekhez kapcsolódó tagállami kötelezettségeket tekintjük át, illetve vizsgáljuk a Programhoz való illeszkedésüket.

4.2.2.1 Európai Zöld Megállapodás

Az EU elkötelezte magát amellest, hogy 2050-ig klímasemlegessé válik. E cél megvalósítása egész Európában gazdasági és társadalmi átalakulást tesz szükségessé, aminek igazságosan, társadalmilag kiegyensúlyozott módon és költséghatékonyan kell végbemennie.

Folyamatban van az Európai Klímarendelet véglegesítése, mely jogszabályban fogja rögzíteni a 2050-re szóló klímasemlegességi célt, ill. egy 2030-ra vonatkozó köztes célt. Ennek a célnak az eléréséhez minden gazdasági szektorban fellépésre van szükség, ideértve a következőket:

- környezetbarát technológia beruházások
- az ipar innovációjának támogatása
- tisztább, olcsóbb és egészségesebb tömeg- és tömegközlekedési eszközök bevezetése
- az energiaszektor dekarbonizálása
- az épületek energiahatékonyságának biztosítása
- globális környezetvédelmi normák kifejlesztése

A megvalósítás csak úgy történhet meg, ha az összes szakpolitika ehhez igazodik. A munkafolyamat elkezdődött, az EU a közelmúltban az alábbi szakpolitikákat fogadta el:

- Európai iparstratégia
- Körforgásos gazdaság cselekvési terv
- EU Biodiverzitás Stratégia 2030
- „A termelőtől a fogyasztóig” stratégia
- Az energiarendszerek integrációjára és a hidrogénre vonatkozó uniós stratégiák
- Vegyi anyag Stratégia
- A metánkibocsátás csökkentésére vonatkozó stratégia

Az EU az átállást pénzügyi és technikai támogatásnyújtással kívánja elősegíteni az ún. Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus keretében: az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás következményei által leginkább sújtott régióknak a mechanizmus a 2021–2027-es időszakban legalább 100 milliárd EUR mozgósítását tervezi.

4.2.2.2 EU költségvetés 2021-2027 és NextGenerationEU

A NextGenerationEU egy átmeneti helyreállítási eszköz, mely a Covid19 járvány gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítésére jött létre, és amely a helyreállítást az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá, ellenállóbbá tétele, a zöld és digitális átmenetre való felkészítése mentén kívánja megvalósítani. A NextGenerationEU az átdolgozott hosszú távú uniós költségvetésbe ágyazódik, azt 750 milliárd euróval kiegészítve, így a teljes tervezett költségvetés a 2021-2027 időszakra 1850 milliárd EUR körül lesz.

A NextGenerationEU központi eleme az ún. Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, mely 672,5 milliárd euró pénzügyi támogatást (hitel és vissza nem térítendő támogatás) tesz elérhetővé a

tagállamok számára a Covid19-válságot követő időszakban az állami beruházások és a reformok felgyorsítása érdekében. Ennek keretében a számos meglévő európai programok is kiegészítő forráshoz jut, így a kutatás-fejlesztést támogató Horizon2020-hoz, a vidékfejlesztés, vagy a Méltányos Átállást Támogató Mechanizmus, valamint a jelenlegi kohéziós politikai programok forrásai is 55 milliárd euróval bővülnek 2022-ig.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből való részesüléshez a tagállamoknak be kell nyújtaniuk nemzeti Helyreállítási és Rezilienciaépítési Terveik tervezetét, amely az aktuális szakpolitikai kritériumokkal összhangban lévő nemzeti beruházási és reformterveket vázolja fel.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtására, a tagállami tervek tartalmára vonatkozó stratégiai iránymutatást az Európai Bizottság a 2021. évi Éves Fenntartható Növekedési Stratégiájában fogalmazta meg. A stratégia a potenciális munkahelyteremtő és növekedést generáló hatásuk, valamint a zöld és digitális átállásban kiemelt szerepük alapján az alábbi fejlesztési területeket javasolja beépíteni a nemzeti helyreállítási tervekbe:

- **Megújulás**– Az időtálló tiszta technológiákkal kapcsolatos projekteknek az időszak elejére történő ütemezése, továbbá a megújuló energiaforrások fejlesztésének és térnyerésének felgyorsítása.
- **Korszerűsítés**– A köz- és magánépületek energiahatékonyságának javítása.
- **Töltés**– Az időtálló tiszta technológiák előmozdítása a fenntartható, hozzáférhető és intelligens közlekedés térnyerésének, az elektromos töltőállomások és üzemanyag-töltő állomások kiépítésének felgyorsítása és a tömegközlekedés bővítése érdekében.
- **Kapcsolódás**– Gyors széles sávú szolgáltatások kiépítése rövid időn belül valamennyi régió és háztartás számára, beleértve az üvegszál és az 5G hálózatokat is.
- **Modernizálás**– A közigazgatás és a közszolgáltatások digitalizálása, ideértve az igazságügyi és egészségügyi rendszereket is.
- **Kapacitásbővítés**– Az európai ipari adatfelhő-kapacitások növelése és a legerősebb, csúcstechnológiájú és fenntartható processzorok kifejlesztése.
- **Átképzés és továbbképzés**– Az oktatási rendszerek hozzáigazítása a digitális készségek, valamint az oktatás és a szakképzés támogatásához minden életkorban.

Összességében elmondható, hogy a Program alapvetően összhangban van az Európai Zöld Megállapodás célkitűzéseivel, a karbonsemleges gazdaság megteremtésére irányuló célok és intézkedések, elsősorban az energiaszektor dekarbonizálása, az épületenergetikai fejlesztések, az ipar innovációja és a digitalizációs folyamatok támogatása a Program célrendszerének szinte mindegyik prioritása alatt megjelennek. Ugyanakkor a 2021-2027-es fejlesztési időszak egyes domináns fejlesztési irányvonalait hiányoljuk a dokumentumból, az alábbiak szerint:

A gazdasági szektorok, a vállalkozások fejlesztési céljai között nem jelenik meg a tiszta technológiák, a körkörös gazdaság irányába történő elmozduláshoz szükséges kezdeti lépések megtétele.

Az energiaszektor fejlesztési tervei kapcsán a Program nem tér ki az időjárásfüggő megújuló energia alapú áramtermelés integrálását és a hálózati rugalmasságot célzó energetikai hálózatok fejlesztését, a tárolókapacitások növelését, a távhő fejlesztési lehetőségeit, és az okos rendszerekkel elérhető energiamegtakarítást célzó fejlesztésekre.

A környezetbarát mobilitás terén viszonylag kevés szó esik a tiszta üzemű városi-elővárosi közlekedés erősítéséről, a közösségi közlekedésben résztvevő közúti járműállomány tiszta és energiahatékony járművekkel történő cseréjéről, az alternatív üzemanyag-töltő infrastruktúra fejlesztéséről.

A másik oldalon azt is látni kell, hogy a térség legnagyobb problémája jelenleg a strukturális munkanélküliség, a leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása. A környezetbarát technológiák, termékek terjedésének kulcsfontja a fizetőképes kereslet, amely jelenleg a térségben kevésbé áll rendelkezésre. A környezetvédelmi szemléletváltás, tudatos fogyasztói réteg kialakítása is nehezen képzelhető el egy olyan térségben, ahol a lakosság jelentős része a napi megélhetési gondokkal küzd. A digitalizáció versenyképességi és környezetvédelmi hatása egyértelműen pozitív, ugyanakkor a munkafolyamatok automatizálásával munkaerőt vált ki, így ellentmondásba kerül a foglalkoztatási célokkal. Egyes a jövőben várható dekarbonizációs intézkedések (pl. a térség legnagyobb munkáltatójának számító Mátrai Erőmű átalakítása, a szénbányák bezárása) a foglalkoztatás szempontjából szintén komoly kihívások elé állítják a térséget.

Ebből adódóan Heves megye legnagyobb kihívása, hogy úgy tudjon reagálni a kor legújabb kihívásaira, megfelelni a klímavédelem és a digitalizáció egyre ambiciózusabb célkitűzéseinek, hogy közben a saját fejlesztési prioritásai, elsősorban a munkanélküliség mérséklése, az elmaradott társadalmi rétegek felzárkóztatása is megvalósuljon.

4.2.3 A Program és a Konceptió elemzett változatainak összevetése

Általánosan tapasztalható, hogy a program célrendszerében és beavatkozásaiban megfogalmazott értékek/célok csak redukáltan jelennek meg a beavatkozásokhoz tervezett intézkedésekben, valamint sok esetben a Konceptióban megfogalmazott intézkedések direkttebbek, kevésbé általánosak, mint a programban megfogalmazott intézkedések.

Javasolt a Konceptió és a Program célrendszer szintjei és megnevezései összhangjának megteremtése (célrendszer szintek Konceptió vs. Program: pl. stratégiai célok vs. specifikus célok, stratégiai cél vs. prioritás, prioritás vs. beavatkozás; megnevezések: pl. 4. stratégiai cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom vs. 4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése).

Az alábbi táblázatban látható, hogy a Konceptió stratégiai céljai, prioritásai, ill. az azokban tervezett intézkedések megjelennek-e, illetve hogyan jelennek meg a területfejlesztési program szintjén.

Konceptió	Program
1. stratégiai cél: Heves megye területi kiegyenlítődésének elősegítése	A területi cél nem került bele a programba. Egyes általánosabb intézkedései az ágazati céloknál megjelennek, de a területspecifikus intézkedések nem kerültek be.
1.1. prioritás: Hatvan-Gyöngyös-Eger „gazdasági tengely” erősítése	közvetlen intézkedés nem lett hozzárendelve, szövegesen a specifikus célok között megjelenik
1.2. prioritás: Az Észak-hevesi térség természetközpontú fejlesztése	közvetlen intézkedés nem lett hozzárendelve, szövegesen a specifikus célok között megjelenik
1.3. prioritás: Dél-Heves, illetve a Tisza-tó térségének helyi értékekre épülő fejlesztése	közvetlen intézkedés nem lett hozzárendelve, szövegesen a specifikus célok között megjelenik
2. stratégiai cél: Kitorési pontokra épülő gazdaságfejlesztés	részbeni tartalmi egyezés: 1. prioritás A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával
2.1 prioritás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	bekerült: 1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése
1. Magas hozzáadott értékkel rendelkező termékek fejlesztésének és gyártásának támogatása	egy ágazatra szűkítve került be: 1.3.2. A borágazat technológiai fejlesztésének támogatása

Koncepció	Program
2. Innovációs tevékenységek hatékonyságának és elterjedésének (tudástranszfer) erősítése	egy átfogó intézkedésbe kerültek be: 1.3.1. Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért
3. Új exportképes termékek fejlesztése	
4. A mezőgazdasági termelés és feldolgozás jövedelemtermelő képességének javítása és a piacra jutás támogatása	
5. Folyamatos technológiai fejlesztések, digitalizáció	
2.2 prioritás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és az energiainport függőség csökkentése érdekében	
1. Biomassza alapú energiatermelő berendezések működtetéséhez szükséges tüzelőanyag biztosítását, átalakítását célzó kapacitások létrehozásának támogatása	nevesítve nem került be Az 1.2.3. Stabil energiabázis megteremtése, energetikai szerkezetváltás támogatása intézkedéssel valósulhat meg
2. Megújuló energiaforrás hasznosítását célzó beruházások támogatása	bekerült a vállalkozói célcsoportra szűkítve: 1.2.1. Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energia-hatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása
3. Kisebb lakóközösségek megújuló energia használatának ösztönzése	átfogalmazva bekerült: 1.2.2. Helyi energia ellátását biztosító kiskapacitású erőművek létesítése
4. Megújuló energiaforrásokat hasznosító technológiák elterjedésének elősegítése és népszerűsítése	bekerült a vállalkozói célcsoportra szűkítve: 1.2.1. Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energia-hatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása
5. Épület felújítási programok támogatása az energiahatékonyság és energia-megtakarítás fokozása érdekében	bekerült a vállalkozói célcsoportra szűkítve: 1.2.1. Vállalkozások megújuló energia hasznosítását és energia-hatékonyság növelését célzó fejlesztéseinek támogatása
2.3 prioritás: Gépipar fejlesztése, versenyképességének fokozása	nem került be külön ilyen prioritás, az intézkedések egy része a 1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése alatt jelenik meg
1. Vállalati exportképesség fokozása	nem került be
2. Új trendekhez való alkalmazkodás	túl általános megfogalmazás, nem vizsgálható
3. Multinacionális és hazai exportképes cégek K+F vonzása	bekerült: 1.1.1 Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
4. Megfelelő gazdasági környezet biztosítása, új befektetők megcélzása	bekerült: 1.1.4. Iparterületek fejlesztése és szolgáltatásfejlesztés az ipari parkokban és inkubátorházakban és egyéb iparterületeken működő vállalkozások számára
5. Erőforrások hatékonyabb felhasználása	Nevesítve nem került be, az
6. Hazai technológiai projektek összefogása	1.1.1. Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása intézkedéssel teljesülhet
7. Reinvest ösztönzése	
2.4 prioritás: Sokszínűségében harmonikus megye, mint turisztikai desztináció pozícionálása	átfogalmazva került be: 2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés

Koncepció	Program
1. Szolgáltatás- Attrakció- Szálláshely együttműködésének támogatása	egy átfogó intézkedés alá került: 2.1.1. Szuprastruktúra fejlesztése
2. Magas színvonalú szálláshelyek kínálatának minőségi bővítése	
3. Célcsoport-specifikus és komplex szolgáltatáscsomagok kialakítása	
4. Húzó turisztikai ágazatok (gyógy-, kerékpár-, bor-, öko-, lovas-, vadász-, kulturális-, történelmi-, rendezvény-, vallási turizmus) minőség- és kapacitásfejlesztése	külön beavatkozásként került be: 2.2 beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése
5. Turisztikai attrakciókhoz kötődő szálláshelyfejlesztés	egy átfogó intézkedés alá került: 2.1.1. Szuprastruktúra fejlesztése
2.5 prioritás: KKV szektor versenyképességének növelése	nem került be ilyen prioritás, az intézkedések egy része a 1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése alatt jelenik meg
1. Kutatás-intenzív kkv-k támogatása	bekerült: 1.1.1. Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
2. KKV-k jövedelemtermelő képességének javítása	nevesítve nem került be, az 1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése intézkedésein keresztül valósulhat meg (intézkedésnek túl általános, inkább cél)
3. Beszállítói kapcsolatok fejlesztése	bekerült: 1.1.2. Beszállítói kapcsolatok fejlesztése intézkedés alatt)
4. Technológiai fejlesztés támogatása	bekerült: 1.1.1. Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása
5. Minőségirányítási és környezetirányítási rendszer bevezetésének támogatása	nevesítve nem került be, az 1.1.1. Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása intézkedéssel valósulhat meg
6. Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása	bekerült 1.1.6. Kisvállalkozói tőkejuttatási programok kidolgozása
7. KKV-k informatikai eszközellátottságának növelése, digitalizáció elmélyítése	nevesítve nem került be, az 1.1.1. Innovatív vállalkozói tevékenységek támogatása intézkedéssel valósulhat meg
8. Munkavállalók digitális felkészültségének fejlesztése	nevesítve nem került be, a 1.1.7. Munkahelyi képzések támogatása a vállalkozások számára intézkedéssel valósulhat meg
9. KKV-k piacra jutásának támogatása	bekerült: 1.1.5. Piacra jutás segítése
3. stratégiai cél: Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum	átfogalmazva bekerült: 3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés
3.1 prioritás: Fenntartható agrárszerkezet létrehozása	bekerült: 3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása

Koncepció	Program
1. Technológia fejlesztések támogatása a termelékenység- és hatékonyságnövelés érdekében, valamint a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében	bekerült 1.1.1. Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében
2. Kutatás-fejlesztési eredmények átültetése a gyakorlatba	nevesítve nem került be, a 3.1.2. Mezőgazdasághoz kapcsolódó innovatív tevékenységek támogatása intézkedéssel valósulhat meg
3. Digitális megoldások elterjedésének elősegítése, precíziós gazdálkodásra történő átállás támogatása	nevesítve nem került be, a 3.1.1. Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében intézkedéssel teljesülhet
4. Az állattenyésztés jövedelmezőségének erősítése	bekerült 3.1.6. Az állattenyésztés ágazatának támogatása
5. A primer szektorral szinergikus feldolgozóipar létesítése	bekerült: 1.3.1. Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért
6. Fiatal gazdák képzése, tevékenységének segítése	bekerült:
7. Szaktanácsadás működtetése (technológia; támogatások igénybe vétele), fórumok szervezése, szemléletformálás (természet- és környezetkímélő gazdálkodás, energiahatékonyság)	3.1.3. Fiatal gazdák képzésének, induló tevékenységének támogatása, szaktanácsadási rendszer működtetése bekerült
8. Akvakultúrák haltermelés, erdő- és vadgazdálkodás támogatása	bekerült 3.1.5. A hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása
9. A vidéki gazdaság energiabiztonságának növelése, megújuló energiaforrások felhasználásának és előállításának elősegítése	ennél a prioritásnál nevesítve nem került be, az 1.2. energetikai szerkezetváltásról szóló beavatkozás intézkedéseivel valósulhat meg
10. Öntözőrendszerek fejlesztésének és mezőgazdasági víztározók építésének támogatása	nevesítve nem került be, az 3.1.1. Technológia fejlesztések támogatása a versenyképesség javítása és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében intézkedéssel teljesülhet
3.2. prioritás: Hozzáadott érték növelése termékpálya modellek tudatos kialakításával	bekerült: 3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával
1. Helyi élelmiszer feldolgozására és értékesítésére rövid terméklánc kialakítása	bekerült 1.2.1. Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával
2. Helyi termékek piacra jutásának támogatása, közösségi összefogások erősítése	egy átfogó intézkedésbe került: 3.2.1. intézkedés: Rövid ellátási lánc (REL) kialakításának támogatása helyi piacok létrehozatalával
3. Helyi piacok létrehozatala, működtetése és marketing	
3.3. prioritás: Egészséges, vonzó vidék megteremtése a helyi gazdaság erősítésével	Ilyen prioritás külön nem került be, az intézkedések az egyes ágazati beavatkozások intézkedései között jelennek meg
1. Helyi erőforrások optimális hasznosításának elősegítése, a mezőgazdasági termékek feldolgozottsági szintjének növelése	nevesítve nem került be, az 1.3.1. Technológiai fejlesztések és K+F+I támogatása a megyei élelmiszer-feldolgozóipar versenyképességének növeléséért intézkedéssel valósulhat meg

Koncepció	Program
2. Megújuló energiaforrások használatának elterjesztése, támogatása	vidékfejlesztéssel kapcsolatban nevesítve nem került be, az 1.2. energetikai szerkezetváltásról szóló beavatkozás intézkedéseivel valósulhat meg
3. Vidék népesség-megtartásának javítása a foglalkoztatás növelésével	részben bekerült: 1.1.3. A vállalkozások munkahelyteremtő támogatása intézkedéssel valósulhat meg
4. Falusi turizmusban rejlő lehetőségek kiaknázása, helyi sajátosságokra épülő helyi kezdeményezések	nevesítve nem került be, de a 2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés beavatkozásaival valósulhat meg
5. Infrastrukturális fejlesztések a vidéki települések kedvezőbb elérhetősége érdekében	bekerült: 5.1. Az elérhetőség feltételeinek javítása beavatkozás intézkedéseivel valósulhat meg
6. A vidéki települések önellátásra törekvésének támogatása	bekerült: 3.2.3. A háztáji gazdálkodás támogatása
7. Községi szolgáltatások és kapcsolatok erősítése, bővítése, közösségfejlesztés	bekerült, az 5.3. Fenntartható település- és térszerkezet beavatkozás intézkedéseivel valósulhat meg
3.4. prioritás: Együttműködő, egymást erősítő, stabil helyi közösségek	Ilyen prioritás külön nem került be, az intézkedések az egyes ágazati beavatkozások intézkedései között jelennek meg
1. A lakosság önszerveződésre való ösztönzése, összefogások támogatása	részben bekerült: 5.3.6. A helyi identitás megerősítése és közösségformálás intézkedéssel valósulhat meg
2. A vidéki természeti- és kulturális örökség feltérképezése, értéktárakban való rögzítése, bemutatása, védelme	nevesítve nem került be, az 5.2.5 Természetvédelmi területek és értékek megóvása intézkedéssel valósulhat meg
4. stratégiai cél: Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom	tartalmi egyezőség, de más megnevezés: 4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése
4.1 prioritás: A család, mint érték előtérbe helyezése	tartalmi egyezőség, de más megnevezés: 4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése
1. Bölcsődei, óvodai, iskolai, közművelődési szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása (bölcsődei férőhelyek növelése, óvodai férőhelyek szükség szerinti bővítése, a mindennapos testneveléshez szükséges tornatermi kapacitás biztosítása, köznevelési intézmények infrastrukturális felújítása, napközi otthonos ellátás, meleg étkezés).	részben bekerült a 4.1.1. Bölcsődei szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása 4.1.2. Óvodai szolgáltatások helyben vagy lakóhelyhez közeli biztosítása intézkedésekkel: bölcsődei, óvodai szolgáltatások tekintetében
2. Óvodai kapacitásbővítés biztosítása, tornaterem-fejlesztések beindítása, köznevelési intézmények infrastrukturális felújítása.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.1.2. intézkedés) részben megvalósulhat
3. Gyermejkölési szolgáltatások erősítése (családtervezési, pszichológiai, nevelési, egészségügyi, mentálhigiénés, káros szenvedélyek megelőzését szolgáló tanácsadás, szabadidős programok szervezése stb.); infrastruktúra és humánkapacitás fejlesztése	bekerült: 4.1.3. Gyermejkölési szolgáltatások erősítése

Koncepció	Program
4. Rugalmas munkaidő bevezetése a munkahelyeken. A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése.	részben bekerült: 4.1.4. A részmunkaidő vagy távmunka lehetőségének elősegítése részmunkaidő, vagy távmunka vonatkozásában
5. A nők gyermekszülés utáni munkaerőpiacra történő visszatérésének támogatása.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.1.1., 4.1.2, 4.1.4. intézkedés) részben megvalósulhat
6. Családbarát munka, közösségi- rekreációs helyek kialakítása, új céges kultúra meghonosításával.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.1.4. intézkedés) részben megvalósulhat
4.2 prioritás: Egészséges társadalom kialakítása	bekerült: 4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása
1. A lakosság felvilágosítását szolgáló programok kidolgozása az egészséges életmód, az egészséges táplálkozás és a preventív gondolkodás megismertetése és terjesztése érdekében	bekerült: 4.2.1. A lakosság felvilágosítását szolgáló programok (összevonva a 6. intézkedéssel)
2. Földrajzi-, (társégi) és szakterületi ellátás-fejlesztési programok kidolgozása és társadalmi együttműködéssel történő megvalósítása a területi és szakmai hozzáférési aránytalanságok csökkentésére, a hatékonyság és a minőség javítására	átfogalmazva került be: 4.2.5. A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése (falugondnoki szolgáltatás) szakosított ellátásokhoz való hozzájutás fejlesztése (összevonva a 9. intézkedéssel)
3. Az alapellátás és a járóbeteg-ellátás összehangolt fejlesztése.	átfogalmazva került be: 4.2.2. Az egészségügyi alapellátás infrastrukturális fejlesztése
4. A prevenció előtérbe helyezése, a szűrővizsgálatok népszerűsítése, szemléletformálás	bekerült: 4.2.1. A lakosság felvilágosítását szolgáló programok (összevonva az 1. intézkedéssel)
5. Az egészségügyi humán erőforrás képzése, fejlesztése (ösztöndíj programok kiírásával).	átfogalmazva került be: 4.2.3. Az egészségügyi szakemberhiány pótlásának támogatása
6. Az egészségügyi intézmények épített és egészségügyi infrastruktúra (akadálymentesítés, műszerezettség) fejlesztése.	szűkített és bővített tartalommal került be: 4.2.4. Az egészségügyi intézmények műszerezettség, informatikai fejlesztése épített infrastruktúra fejlesztés nem került be informatikai fejlesztés új elem
7. A szociális alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás lehetőségeinek fejlesztése.	egyértelműsítve került be: 4.2.5. A szociális alapszolgáltatásokhoz és szakosított ellátásokhoz való hozzájutás és a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése (falugondnoki szolgáltatás) a szociális szolgáltatások infrastrukturális fejlesztése is megfogalmazásra került (összevonva a 2. intézkedéssel)
4.3 prioritás: Társadalmi különbségek mérséklése, mint a szegénység megszüntetésének eszköze	tartalmi egyezőség, de más megnevezés: 4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével

Koncepció	Program
1. A szegénység/gyermekszegénység csökkentése.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.4., 4.3.1., 4.3.5. intézkedés) részben megvalósulhat
2. Komplex helyi programok a képzett fiatalok megtartására.	átfogalmazva került be: 4.3.3. A letelepedés elősegítése a képzett fiatalok megtartására (Falusi CSOK)
3. Új típusú, a munkahelyi integrálásra orientált felnőttképzési programok a leszakadó társadalmi rétegek foglalkoztathatóságának biztosítása érdekében.	átfogalmazva került be, célcsoporti „szűkítés” nélkül: 4.3.4. Munkaerő piaci igényekhez igazodó felnőttképzési programok elindítása a foglalkoztathatóság biztosítása érdekében
4. A perifériák lemaradásának csökkentése, a területi hátrányokból származó társadalmi hátrányok mérséklése. A települések, térségek megtartó erejének fejlesztése, a településen belüli és a települések közötti különbségek mérséklése. Minőségi közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása és a mobilitási feltételek javítása.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.4., 4.3.1, 4.3.5. intézkedés) részben megvalósulhat
5. Célzott programok a roma gyermekek fejlesztésére és munkaerő-piaci hátrányainak csökkentésére a szocializációs és szocio-kulturális hátrányok leküzdése érdekében.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.1., 4.3.5. intézkedés) részben megvalósulhat
6. Gyermek jóllét: jó minőségű, életszakaszokon átívelő (kora gyermekkortól az ifjúkorig) esélyteremtő szolgáltatásokhoz való hozzáférés növelése; integrált kistérségi gyermekprogramok támogatása, óvodáztatás kiterjesztése, feltételeinek javítása, ingyenes iskolai étkeztetésben részesülők körének bővítése; szakemberképzés, továbbképzés, kompetenciafejlesztés.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.5. intézkedés) részben megvalósulhat
7. A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése, a kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődéshez való hozzáférés biztosítása.	részben bekerült: 4.3.1. A hátrányos helyzetű fiatalok közép- és felsőfokú oktatásba való eljutásának és bennmaradásának elősegítése (ösztöndíj rendszer) a kulturális szolgáltatásokhoz és a közművelődéshez való hozzáférés biztosítása nem került be
8. A leszakadó térségek, társadalmi rétegek integrációjának segítése érdekében a komplex, integrált iskolai módszerek (pl. KIP-módszer) alkalmazása.	átfogalmazva került be: 4.3.5. Komplex felzárkózási programok (Biztos Kezdet Gyerekház, Tanoda Program)
9. Foglalkoztatás: a szak- és felnőttképzési rendszer fejlesztése, gazdaság- és vállalkozásfejlesztés a hátrányos helyzetű, alacsony iskolai végzettségű emberek foglalkoztatása érdekében.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.4. intézkedés) részben megvalósulhat
10. Első munkahelyhez jutás segítése, ösztöndíj-, mentor programok	átfogalmazva került be: 4.3.2. Fiatalok első munkahelyhez jutásának elősegítése (gyakornoki program)
11. Külön támogatási programok a foglalkoztatás szempontjából periférián lévők számára	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.3.4. intézkedés) részben megvalósulhat

Koncepció	Program
12. A megyei felzárkózáspolitika szempontjából jelentős szakmai fórumok létrehozása (Heves Megyei Felzárkózási Fórum, pénzügyi tudatosságot ösztönző érzékenyítő programok, családvédelmi kerekasztal)	átfogalmazva került be: 4.3.6. Foglalkoztatási Paktum működtetése
4.4 prioritás: A lakosság biztonságérzetének javítása	nem került be, intézkedés szintjén sem
4.5 prioritás: A sport, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	bekerült: 4.4. beavatkozás: A sport, a mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére
1. A megyében kiemelkedő eredményeket elérő egyesületek, klubok (elsősorban kézilabda, vízilabda, atlétika, úszás) támogatása, utánpótlás nevelési feladataik segítése.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.4.3. intézkedés) részben megvalósulhat
2. Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése.	bekerült: 4.4.1. Sporttáborok támogatása, erdei iskolák korszerűsítése
3. Szabadidős tömegsport rendezvények elősegítése és támogatása.	bekerült: 4.4.3. Sportlétesítmények korszerűsítése, építése (kivéve tornatermek,) diáksport versenyek rendezése és közösségi szabadidős programok támogatása (összevonva a 7. és a 9. intézkedéssel)
4. Az egészséges testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása a megye településein.	bekerült: 4.4.2. Az egészséges testmozgás koncepcióján alapuló rendszeres testmozgás programok megvalósítása megye településein
5. A sport szerepének növelése az egészségmegőrzésben, a betegségek és szenvedélybetegségek megelőzésében;	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.4.2., 4.4.3. intézkedés) részben megvalósulhat
6. Az iskolai testnevelés feltételeinek biztosítása, diáksport versenyek rendezése és támogatása.	bekerült, részben ebben a beavatkozás csoportban: 4.4.3. Sportlétesítmények korszerűsítése, építése (kivéve tornatermek,) diáksport versenyek rendezése és közösségi szabadidős programok támogatása diáksport versenyek rendezése és támogatása vonatkozásában (összevonva a 4. és a 9. intézkedéssel) részben pedig a 4.5 beavatkozás csoport 4.5.1. intézkedésével: tornatermek infrastrukturális és eszközigény fejlesztése

Koncepció	Program
7. A sportlétesítmények korszerűsítése és azok közösségi szabadidős használatra történő megnyitása.	szűkített és bővített tartalommal került be: 4.4.3. Sportlétesítmények korszerűsítése, építése (kivéve tornatermek,) diáksport versenyek rendezése és közösségi szabadidős programok támogatása közösségi szabadidős használatra történő megnyitás nem került be sportlétesítmények építése (kivéve tornaterem) új elem (összevonva a 4. és a 7. intézkedéssel)
4.6 prioritás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása	a 4.7 prioritással összevonva került be: 4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében
1. Óvodai nevelés és oktatás lakóhelyéhez minél közelebb történő elérhetősége.	nevesítve nem került be, de a 4.1.2. intézkedés révén megvalósulhat <i>megjegyzés: a Koncepció 4.1/2. és 4.6/1. intézkedése átfedésben volt</i>
2. Bölcsődei, óvodai, általános, közép és felsőfokú oktatási intézmények állagmegóvása, bővítése, eszközigényének fejlesztése.	szűkített és bővített tartalommal került be: 4.5.1. Általános, közép- és felsőfokú oktatási intézmények és tornatermek infrastrukturális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése bölcsődei és óvodai intézmények nem kerültek be, de a 4.1.1., 4.1.2. intézkedés révén részben megvalósulhat a tornatermek infrastrukturális és eszközigény fejlesztésével kiegészítésre került <i>megjegyzés: a tornatermekkel kapcsolatosan tervezett intézkedés a Koncepció szintjén a 4.5 prioritásban kapott helyet</i>
3. Szakképzés átstrukturálása a munkaerő piaci igények szerint, a szükséges profiltisztítás végrehajtása, a technikai és szakiskolai képzés fejlesztése.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.5.5. intézkedés) részben megvalósulhat
4. Felsőoktatási együttműködés, a képzési struktúra munkaerő-piaci igényekhez igazítása a pályakezdők (friss diplomások) munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének támogatása.	részben és átfogalmazva került be: 4.5.2. Felsőoktatási intézmények és gazdasági szereplők együttműködésének fokozása a pályakezdők (friss diplomások) munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének támogatása nem került be
5. Távoktatás támogatása, hatékonyabbá tétele.	bővített tartalommal került be: 4.5.3. Távoktatás, a nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele nem-formális és informális, valamint a rugalmas tanulási lehetőségek támogatása, hatékonyabbá tétele kiegészítéssel

Koncepció	Program
6. Az iskolai tehetséggondozás megerősítése.	bővített tartalommal került be: 4.5.4. Az iskolai szemléletformálás és tehetséggondozás megerősítése iskolai szemléletformálás kiegészítéssel
7. Beruházások az oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás területén.	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.1. beavatkozás csoport 4.1.1., 4.1.2. intézkedése, valamint a 4.5.1., 4.5.3., 4.5.5. intézkedés) részben megvalósulhat
8. Képzési, oktatási rendszer hatékonyságának javítása, hiányszakmák képzése, minőségi oktatás biztosítása. A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása. Munkahelyi képzések.	részben bekerült: 4.5.5. A gazdaság igényeihez igazodó szak- és felnőttképzés kialakítása képzési, oktatási rendszer hatékonyságának javítása, hiányszakmák képzése, minőségi oktatás biztosítása nem került be munkahelyi képzések nem kerültek be
4.7 prioritás: A kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében	a 4.6 prioritással összevonva került be: 4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében
1. Helyi identitástudat fejlesztésének a támogatása a tananyagfejlesztésben (helytörténet, helyi gazdaság, lakosság, hagyományok, kulturális örökségvédelem stb. megjelenése a tanórán és közzététele a világháló megfelelő honlapjain).	nevesítve nem került be, de a tervezett beavatkozások révén (ld. 4.5. beavatkozás csoport 4.5.4. intézkedése) részben megvalósulhat
5. stratégiai cél: Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet	átnevezve bekerült: 5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése
5.1. prioritás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	bekerült: 5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása
1. Gazdasági gócpontok és kistelepülések elérhetőségének javítása; jó minőségű összekötő úthálózat kialakítása	Nevesítve nem szerepelnek, az 5.1. Az elérhetőség feltételeinek javítása beavatkozás intézkedéseivel valósulhatnak meg
2. Elkerülő utak kiépítése	
3. A megye északi és déli útszakaszainak a Hatvan-Gyöngyös-Eger tengelyre történő rácsatlakozása	
4. P+R, B+R és K+R parkolók kialakítása	
5. Az áruszállítás-logisztika közlekedési infrastruktúrájának fejlesztése, telephelyi, technológiai fejlesztések megvalósítása	
6. Közösségi közlekedés korszerűsítése, járműpark fejlesztés, járatbővítés, megállóhelyek rekonstrukciója, akadálymentesítése	
7. Városok helyi és elővárosi tömegközlekedésének alternatív meghajtású járművekkel történő fejlesztése	
8. Elektromos jármű töltőhálózat fejlesztése	
9. Vasúti áruszállítás szerepének növelése	

Koncepció	Program
10. Intermodális közlekedési csomópontok kialakítása az egyes közlekedési ágazatok közötti szinergia erősítése érdekében	
11. Kerékpárút hálózat fejlesztése	
5.2. prioritás: Környezeti beruházások ösztönzése, stratégiai erőforrások védelme	bekerült: 5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem
1. A folyamatban lévő ivóvízminőség javító programok befejezése. A sérülékeny vízbázisok biztonságba helyezése, folyamatban lévő kárelhárítási programok befejezése. A települési csőhálózat rekonstrukciók meghatározásának, a végrehajtásának összhangba helyezése a csapadékvíz- és csatornahálózat rekonstrukciójával.	egy átfogó intézkedésbe került: 5.2.1. Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem
2. Ivóvízminőség javítása, a vízbázisok védelme, csőhálózati rekonstrukciók	
3. Ár- és belvízvédelem, csapadékvíz elvezetés; medermélyítések, csatornahálózat bővítés víz-, szükség-, és záportározók építése, öntöző rendszerek megépítésének támogatása	egy átfogó intézkedésbe került: 5.2.2. Ár- és belvízvédelem
4. Szennyvízelvezetés és kezelés, meglévő szennyvízgyűjtő hálózatok, szennyvíztisztító telepek rekonstrukciója	egy átfogó intézkedésbe került: 5.2.3. Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelés
5. Hatékony hulladékgazdálkodás, hulladék mennyiségének csökkentése, helyi szintű válogató rendszer és újrahasznosítás, szelektív hulladékgyűjtés arányának növelése, illegális hulladéklerakók felszámolása	
6. Levegőszennyezés és zajterhelés csökkentés, mérőhálózatok fejlesztése	nevesítve nem került be, az 5.2.3. Hatékony hulladékgazdálkodás feltételeinek megteremtése; folyékony hulladék elvezetése és kezelés intézkedéssel teljesülhet
7. Természetvédelmi területek és értékek megóvása	bekerült 5.2.5. Természetvédelmi területek és értékek megóvása
8. Barnamezős területek hasznosítása	bekerült 5.2.6. Természetvédelmi területek és értékek megóvása
9. Környezetbarát energetikai fejlesztések, környezeti beruházások megvalósítása	részben bekerült: 5.2.4. Közvilágítás korszerűsítése
10. Vízellátás időjárástól való függésének minimalizálása, távlati vízbázisok lehatárolása.	egy átfogó intézkedésbe került: 5.2.1. Ivóvíz minőségének javítása, távlati vízbázisvédelem
5.3 prioritás: Fenntartható település- és térszerkezet	bekerült: 5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet
1. Területi fejlettségi különbségek kiegyenlítése	leszűkítve bekerült: 5.3.5. Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása
2. Komfortérzet javítása infrastrukturális fejlesztésekkel	nem került be nevesítve, az 5.3.2 Vonzó települési arculat megteremtése és
3. A városi zöldfelületek fejlesztése, a zöldfelületi rendszer funkcióinak erősítése	5.3.3. A közösségi terek fejlesztése az életminőség javítása céljából

Koncepció	Program
	intézkedésekkel valósulhat meg
4. Az elmaradott térségek felzárkóztatása; szegregátumok felszámolása	bekerült: 5.3.5. Leszakadó településrészek komplex fizikai és társadalmi megújítása
5. Infrastruktúra fejlesztés	bekerült: az 5.3. beavatkozás több intézkedésében is megjelenik
5.4 prioritás: Infokommunikációs fejlesztések	bekerült: 5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések
1. Integrált információs rendszer kialakítása	nem került be nevesítve, az 5.4.3. Az információs társadalom kiépítéséhez szükséges hálózatok fejlesztése intézkedéssel valósulhat meg
2. Információhoz való egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása	nem került be nevesítve, az 5.4.4. Digitális írástudatlanság felszámolása, IT-technológiák használatának ösztönzése intézkedéssel valósulhat meg
3. Közigazgatási és gazdasági szereplők informatikai fejlesztéseinek támogatása	bekerült 5.4.1. Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása 5.4.2. Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése
4. Elektronikus közszolgáltatások minél szélesebb körben történő elérhetővé tétele, azok megismertetése	bekerült 5.4.2. Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése
5. Digitális írástudatlanság felszámolása	bekerült
6. Digitális közbizalom erősítése, IT-technológiák használatának ösztönzése	5.4.4. Digitális írástudatlanság felszámolása, IT-technológiák használatának ösztönzése
7. Infokommunikációs eszközökkel történő oktatás támogatása, ösztönzése	ennél a beavatkozásnál nevesítve nem került be, részben a 4.5.1. Általános, közép- és felsőfokú oktatási intézmények és tornatermek infrastrukturális fejlesztése, eszközigényeik fejlesztése intézkedéssel valósulhat meg
8. Vállalkozások informatikai fejlesztése	bekerült: 5.4.1. Vállalkozások informatikai fejlesztéseinek támogatása
9. E közigazgatás növelése	bekerült: 5.4.2. Közsféra informatikai fejlesztése; elektronikus közszolgáltatások elérhetővé tétele, megismertetése

5 A megvalósítás hatásainak feltárása

5.1 A jelenlegi társadalmi, gazdasági, környezeti helyzet bemutatása, fennálló problémák konfliktusok ismertetése, a Program javaslataival kapcsolatos észrevételek

5.1.1 Gazdasági, társadalmi helyzet

Gazdaság

Heves megye az ország egyik legdinamikusabban fejlődő megyéje. A KSH 2018. év októberi felmérése szerint a Heves megyei székhelyű ipari vállalatok teljesítménye 6%-kal nőtt, mely növekedést csak Budapest és térsége haladja meg. Az utóbbi tíz évben a gazdaság teljesítménymutatói javultak, a foglalkoztatottság nőtt, s megjelent a munkaerőhiány.

A megyei gazdaság ágazati teljesítményeiben mutatkozó differenciáltság mellett ezen teljesítmények mögötti területi különbségek is igen jelentősek. A megye hét járásából az egri, a hatvani és a gyöngyösi járás kiemelkedik gazdasági teljesítményével.

Ezt alátámasztó főbb adatok:

- a megye népességének közel 70%-a él e három kiemelt járásban;
- itt jelenik meg a megyei összes befektetett saját tőke 90,5%-a;
- ehhez kapcsolódóan itt jön létre a hozzáadott érték 89%-a;
- itt realizálódott a nettó árbevétel 90%-a;
- innen indult a megyei export 96,6%-a;
- itt regisztrálták az állományi létszám 83,1%-át;
- e három járásban jelentősen magasabb a gazdasági aktivitás, hiszen itt működik a vállalkozások mintegy 80%-a; a megyében befektetett külföldi tőkének 96,3%-a itt jelent meg;

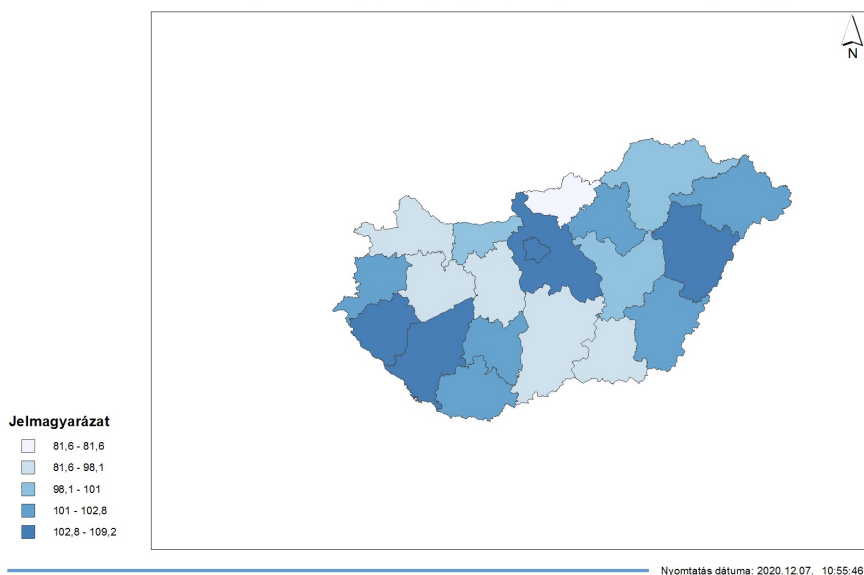
Az egy főre jutó bruttó hazai termék mutató esetében (egy főre jutó bruttó hazai termék a megyei átlag százalékában, 2018) mutató alapján a megyék között Heves megye a 10. helyet foglalja el 74,6%-os értékkel¹.

A megye gazdasági húzó ágazata is ipar. Ugyanis három kiemelt ágazat (gépipar, kereskedelem, energia-víztermelés-hulladékgazdálkodás) adja a nettó árbevétel 75%-át, a kivitelnek közel 90%-át, a hozzáadott értéknek pedig a 61%-át. A gépipar megyében betöltött kiemelt gazdasági szerepét mutatja, hogy csak ez az egy ágazat adja a megyei nettó árbevétel 55%-át, s az export 88%-át.

2019-ben a 4 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások Heves megyei telephelyein 1546 milliárd forint termelési értéket állítottak elő, összehasonlítva áron 4,5%-kal (országosan 5,3%-kal) többet, mint egy évvel korábban.

¹ [STADAT – 6.3.1.2. Egy főre jutó bruttó hazai termék \(2000–\) \(ksh.hu\)](#)

Ipari termelékenységi index, telephely szerint (4 fő feletti vállalatokra), 2018 (%)

A 49 főnél többet foglalkoztató, megyei székhelyű ipari vállalkozások termelési értéke 1396 milliárd forintot tett ki, ami összehasonlító áron 8,5%-kal meghaladta az előző évit. Ehhez elsősorban az ipari teljesítmény mintegy felét adó elektronikai ipar kibocsátásának 9,1%-os, valamint a második legjelentősebb súlyt képviselő járműgyártás 11%-os bővülése járult hozzá.

Az ipari értékesítés volumenének 9,6%-os emelkedését a belföldi eladások 1,3%-os mérséklődése és az export 12%-os bővülése határozta meg. Az exportbevételek volumennövekedéséhez leginkább az elektronikai ipar és a járműipar járultak hozzá. A belföldi eladások csökkenését pedig főként a villamos berendezés gyártása okozta. Az értékesítésből származó bevétel 14%-a hazai eladásokból, 86%-a exportból származott.

A Heves megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2019-ben 158 milliárd forint értékű új beruházást valósítottak meg, összehasonlító áron 15%-kal kevesebbet az egy évvel korábbinál. Országosan 6,9%-os növekedés történt.

Feldolgozóipar

A feldolgozóiparba összpontosult a beruházások 60%-a. A feldolgozóipar Heves megye gazdaságán belüli jelentőségét és súlyát mutatja, hogy a megyei beruházások 62,2%-a ebben a gazdasági ágban valósult meg. Ugyanakkor 2019 azonos időszakához képest a feldolgozóiparban történt beruházások volumene 19%-kal csökkent.

Gazdasági ág	Beruházás összesen		Ebből:		
	millió Ft	előző év azonos időszaka = 100,0%	épületek és egyéb építmények	belföldi	import
				gépek, berendezések, járművek	
			millió Ft		
Feldolgozóipar	15 787	76,4	2 124	5 504	8 157
Kereskedelem, gépjárműjavítás	846	76,8	372	134	341
Összesen	25 366	78,5	7 887	6 596	10 758

Gazdasági szervezetek beruházásainak értéke és indexe gazdasági ágak szerint Heves megyében – 2020 I. negyedév

Forrás: KSH, Fókuszban a megyék – 2020. I. negyedév

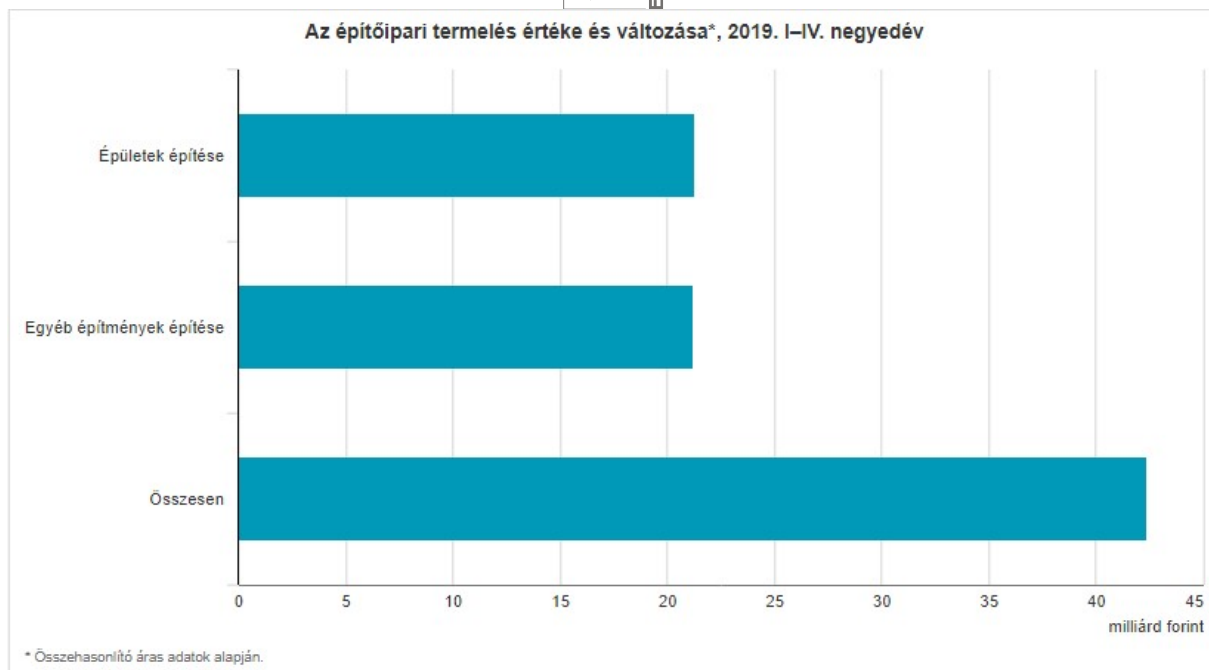
A fejlesztési források további 7,8%-át az energiaiparban, 6,9%-át a szállítás és raktározás területén használták fel. A többi gazdasági ág részesedése a teljesítményértékből egyenként 5% alatt maradt. A szállítás és raktározás beruházásainak volumene 32%-kal nőtt, az energiaiparé 3,4, a feldolgozóiparé 12%-kal csökkent. A feldolgozóiparon belül az elektronikai iparban, a járműiparban és az élelmiszeriparban valósultak meg a legnagyobb értékű beruházások.

Anyagi-műszaki összetétel szerint a fejlesztési források 29%-át épületek és egyéb építmények építésére, 49%-át import, 21%-át belföldi gépek, berendezések és járművek beszerzésére fordították. Az épületek és egyéb építmények beruházási volumene 29%-kal visszaesett. A külföldi gyártású gépek, berendezések és járművek teljesítményértéke összehasonlító áron 5,3, a hazaiaké 14%-kal csökkent. Az értékadatok alapján a gépek, berendezések és járművek 70%-a importból származott.

Építőipar

A Heves megyei székhelyű, legalább 5 főt foglalkoztató építőipari vállalkozások 2019. évi termelési értéke 42,4 milliárd forint volt, ami összehasonlító áron 31%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. (Országosan 21%-os volt a bővülés.) A kibocsátás az országos 1,4%-át adta, az egy lakosra jutó 144,3 ezer forint termelési érték az országos átlag 45%-át érte el.

Az építőipar ágazatai közül a teljesítmény harmadát a speciális szaképítési munkák elvégzésére, 35%-át az egyéb építmények kivitelezésére, 32%-át pedig az épületépítésre szakosodott vállalkozások állították elő. A speciális szaképítés kibocsátása 9,9, az egyéb építmény építéséé 78, az épületépítés ágazaté pedig 21%-kal emelkedett.

Heves megyében – igazodva az országos trendhez – a lakásépítés volumene 2014-től láthatóan megirramodott. A KSH 2018-as mérései alapján országos szinten tovább nőtt a lakáspiaci forgalom, és a felfutó lakásépítés hatása is egyre érezhetőbbé vált. Az eladott új lakások számának növekedése az előzetes adatok alapján másfélszeresre, a használt lakásoké pedig 6,4 %-ra becsülhető. Az összes eladott lakásnak már közel 5%-a volt új építésű.

Vállalkozások

A vállalkozások január–december folyamán 36,3 milliárd forint értékű új szerződést kötöttek, 46%-kal többet, mint az előző évben. A december végi 2,4 milliárd forint értékű szerződésállomány volumene 8,3%-kal elmaradt az egy évvel korábbtól.

Év	Regisztrált gazdasági szervezetek száma (db)							
	Heves megye	Bélapátfalvai járás	Egri járás	Füzesabonyi járás	Gyöngyösi járás	Hatvani járás	Hevesi járás	Pétervásárai járás
2014	52 434	1 058	18 113	3 867	14 649	7 327	4 654	2 766
2015	51 874	1 020	17 949	3 799	14 498	7 236	4 627	2 745
2016	51 979	1 024	17 987	3 828	14 422	7 304	4 644	2 770
2017	52 090	1 019	17 938	3 858	14 438	7 401	4 675	2 761
2018	52 311	1 046	18 020	3 885	14 460	7 455	4 714	2 731
2019	52 730	1 075	18 049	3 921	14 081	8 036	4 819	2 749

Heves megye és járásai regisztrált gazdasági szervezetek száma (2014-2019)²

A megye déli része, valamint a Bélapátfalvai kistérség vállalkozássűrűsége a legkisebb, míg a középső tengely ezer főre jutó vállalkozásainak száma magasabb. Előbbiekben nagyobb az egyéni vállalkozások, illetve a mezőgazdasági vállalkozások aránya. A szolgáltató szektor legjelentősebb az Egri kistérségben. A nonprofit szektor szintén a középső területeken erős.³

Mezőgazdaság

A mezőgazdaság megyei gazdaságon belüli súlya nem számottevő, hiszen 2018-ban a megyei nettó árbevétel 1,8%-át adja, az export 0,2%-át, az összes hozzáadott érték 2,2%-át. Ha figyelembe vesszük,

² Tájékoztatási adatbázis (ksh.hu)

³ [Fókuszban a megyék \(ksh.hu\)](#)

hogy Heves megye mezőgazdasági teljesítménymutatói országos összehasonlításban is elenyészőek (nettó árbevétel 2,1%, export 3,4%, hozzáadott érték 1,9%), akkor látható igazán a mezőgazdaság másodlagos gazdasági szerepe.

2018-ban a mezőgazdasági szektorba tartozó vállalkozások 2,593 milliárd Ft adózás előtti eredményt értek el. A „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” gazdasági ágban alkalmazásban állók száma 2020. I. negyedévben 1 710 fő volt Heves megyében, ami a megyei alkalmazotti létszám csupán 2,5%-a. Ez a 2018. évi létszám 95,8%-a, vagyis a vizsgált gazdasági ág foglalkoztatottságban betöltött amúgy is alacsony megyei súlya tovább csökkent. A „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” gazdasági ágban regisztrált gazdasági szervezetek száma, 2018. szeptember 30-án 18.704 db (ebből vállalkozás 18.646) volt Heves megyében, ami 35,67%-a volt a megyében regisztrált gazdasági szervezeteknek. A két mutató alapján megállapítható, hogy Heves megye gazdaságában a vizsgált gazdasági ágat alapvetően az 1-2 főt alkalmazó mikrovállalkozások és az őstermelők teszik ki. A „Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat” gazdasági ágban a gazdasági szervezetek beruházásainak értéke 2018. I-III. negyedévben 3 051 millió Ft volt Heves megyében, ami a megyei azonos adat 15,36%-a.

Turizmus

Heves megye kiemelt turisztikai térségei a 429/2020. (IX. 14.) Korm. rendelet 1.melléklete alapján:

- 5. Mátra–Bükk turisztikai térség (elnevezése angol nyelven: Eger region)
 - o 5.a. Bükk térsége
 - o 5.b. Mátra térsége
- 10. Debrecen és térsége turisztikai térség (elnevezése angol nyelven: Debrecen and surroundings)
 - o 10.b. Tisza-tó–Hortobágy térsége

Heves megye kereskedelmi szálláshelyeit 2019-ben 645 ezer vendég összesen 1 millió 451 ezer vendégéjszakára vette igénybe. A vendégek és a vendégéjszakák száma is az országosnál jobban, 4,1, illetve 4,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A vendégéjszakák 79%-át kitevő szállodákban 5,1%-kal emelkedett a forgalom.

A vendégek 89%-át adó belföldiek 5,0, a külföldiek 0,5%-kal több vendégéjszakát tölthettek el a szálláshelyeken. A külföldi vendégéjszakák 24%-át a lengyel vendégek tették ki, vendégéjszakáik száma 12%-kal fogyott az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Emellett jelentős volt a Szlovákiából, Csehországból és Németországból érkezők vendégforgalma is.

A kereskedelmi szálláshelyek 2019-ben 27,2 milliárd forint bruttó árbevételt értek el, folyó áron 10%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az összes bevétel 51%-át adó szállásdíj összege 9,1, az egyéb szolgáltatások bevétele 12, vendéglátásé 11%-kal nőtt. Az elfogadóhelyeken SZÉP-kártyával 4,0 milliárd forint értékben fizettek, ami folyó áron 48%-kal meghaladta az egy évvel korábbiét.⁴

⁴[Fókuszban a megyék \(ksh.hu\)](https://www.ksh.hu)

A Programhoz tartozó Konceptióban foglaltak alapján a foglalkoztatás-bővítő gazdaságfejlesztés a megye legfontosabb célja, amely megjelenik az átfogó célok között, de áthatja a stratégiai célokat is, így a megye három, a Konceptióban megjelölt térségének fejlesztési irányait. A gazdaságfejlesztés épít a helyi adottságokra, és figyelembe veszi a környezeti szempontokat és értékeket. Így megállapítható, hogy a környezeti szempontok integráltan megjelennek a gazdasági célok elérése mellett.

A KKV szektor fejlesztése erősen megjelenik a Programban. A KKV-k sajátosságaira tekintettel (tőkéhez jutás nehézségei, piaci érdekérvényesítés korlátozottsága, stb.), de az elmúlt időszak gazdasági folyamatait is figyelembe véve, fontos törekvés a piaci szereplők együttműködésének, hálózatosodásának elősegítése, a vállalkozások mellett megemlítve az oktatási intézmények, kutatóhelyeket

A gazdasági hatások vizsgálatánál leírtakkal összhangban, tekintettel a megye adottságaira a helyben megtermelt áruk helyi értékesítésének erősítése kiemelten jelenik meg a Programban összhangban az Európai Bizottság mezőgazdasági termékek promócióját hangsúlyozó politikájával, illetve az EURÓPA2020 más célkitűzéseivel (pl. széndioxid-kibocsátás csökkentése). Az intézkedés mind a társadalmi, mind a gazdasági fejlődéshez hozzájárulhat, egyúttal támogatja az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulást.

Az energiahatékonyságot javító beruházások, a megújuló energia alapanyagot előállító és feldolgozó kapacitások indukálnak olyan beruházásokat, melyek ezen szektorban használatos gépek, berendezések, eszközök előállítását szolgálják. Ezek hangsúlyozása is fontos lehet.

Egyik kiemelt téma a turizmus, ezen belül pedig a gyógyturizmus. Heves megyében 4 helyen van OGYFI által minősített gyógyvízre épülő szolgáltatás: Bükkszék, Parádfürdő, Eger várfürdő és Eger Flóra Hotel, mely gyógyszálló. A Konceptió különösen, de a Program is nagy teret szentel az agrárgazdaságnak. A Konceptióban a tájhasználat hangsúlyozása fontos pozitív elem, melyet a Program is követ.

Társadalom

A Konceptióban bemutatott társadalmi mutatók jól írják le a megye helyzetét az országos folyamatokban, valamint megfelelő részletességgel elemzik a trendeket, megjelenítve a társadalmon belüli és az egyes, a javaslattevő fázisban megjelölt fejlesztési földrajzi területek közötti társadalmi különbségeket, melyek pontosabb ismerete nélkül vélhetően a társadalmi tőke fejlesztését megcélzó átfogó és stratégiai célok, valamint a területi célok eléréséhez az eszközök meghatározása nehezebb, pontatlanabb lenne.

A társadalmi tőke növelésének és az integrációnak egyik fontos eleme a gyermekek helyzetének bemutatása az oktatásban résztvevő hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásának megalapozása érdekében, elősegítve ezzel a társadalmi integrációt.

Népességi folyamatok

Heves megye népsűrűsége 2004-et követően tendenciaszerűen csökkent, a fogyás átlaga meghaladta a vidéki átlagot. Megyei szinten komoly problémákat okozott a csökkenés gyorsuló üteme.

Az alábbi táblázatból is jól látható, hogy a megye lakosság száma évről évre csökken csak nem a teljes megyében. (A táblázatban a Hatvani járás hirtelen lakosság megugrása település átsorolásból adódik, Szúcsi a 2019-es önkormányzati választások időpontjával (2019. október 13.) átkerült a Hatvani járáshoz)

Év	Terület							
	Heves megye	Bélapátfalvai járás	Egri járás	Füzesabonyi járás	Gyöngyösi járás	Hatvani járás	Hevesi járás	Pétervásárai járás
2017	296 927	8 396	84 817	29 191	70 728	49 478	34 225	20 092
2018	295 792	8 309	84 481	29 036	70 601	49 368	34 149	19 848
2019	294 609	8 254	84 007	28 830	70 420	49 518	33 889	19 691
2020	293 421	8 201	83 265	28 791	68 736	50 844	33 919	19 665

Heves megye és járásai lakosságok az év elején (2017-2020)⁵

Heves megye lakónépessége 2020. január 1-jén 293 ezer fő volt, 0,4%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Ez a jellemző éves fogyási tendencia évenként a fent vizsgált időszakban. A lakosság fogyása két tényezőtől számítható, egyrészt az élveszületések és halálozás különbségéből, valamint a területről történő elvándorlás és oda vándorlás különbözetéből.

Az élveszületések és halálozás különbözete évről évre negatív előjelű így folyamatos természetes fogyás jellemzi Heves megyét.

Év	Terület							
	Heves megye	Bélapátfalvai járás	Egri járás	Füzesabonyi járás	Gyöngyösi járás	Hatvani járás	Hevesi járás	Pétervásárai járás
2013	-1512	-138	-274	-108	-408	-348	-99	-137
2014	-1384	-139	-225	-146	-415	-303	-4	-152
2015	-1709	-115	-309	-142	-500	-344	-76	-223
2016	-1529	-108	-358	-149	-422	-307	-28	-157
2017	-1547	-61	-330	-162	-443	-308	-30	-213
2018	-1799	-101	-378	-171	-490	-379	-50	-230
2019	-1777	-77	-428	-160	-442	-376	-89	-205

Heves megye és járásai: természetes fogyás 2013-2019 között⁶

A másik tényező a vándorlási egyenleg, a jelenség folyamatait elemezve megállapítható, hogy a vidéki Magyarországon negatív irányú trendek érvényesülnek, Heves megye pedig végig az amúgy is rossz vidéki átlag alatt szerepelt. A belföldi elvándorlás mérlege Heves megyében 2010-ben érte el

⁵ Tájékoztatói adatbázis (ksh.hu)

⁶ Tájékoztatói adatbázis (ksh.hu)

mélypontját, 2010 után mutatkozott némi enyhülés a fogyás tekintetében, 2011-től azonban újra nőtt az elvándorlási veszteség, amely 2012-re ismételtén fogyást okozott. A vándorlási különbözet azóta is folyamatosan negatív előjelű, ugyanakkor a fogyás mértéke csökkenő tendenciát mutat.

Év	Terület							
	Heves megye	Bélapátfalvai járás	Egri járás	Füzesabonyi járás	Gyöngyösi járás	Hatvani járás	Hevesi járás	Pétervásárai járás
2013	-1072	4	-170	-137	-309	-43	-249	-168
2014	-696	-31	261	-146	-426	-95	-94	-165
2015	-365	33	266	-208	-47	-83	-194	-132
2016	-548	26	-142	-136	-204	172	-133	-131
2017	-226	-49	-58	-24	-85	89	-70	-29
2018	-596	32	-233	-125	-119	25	-224	48
2019	-116	4	-489	24	53	131	43	118

Heves megye és járásai vándorlási különbözet 2013-2019 között⁷

Az adatokat tekintve a helyzetelemzés helyesen állapítja meg megyei szinten a népességi tendenciákat. A lakosság fogyása, előregedése várhatóan tartós tendencia lesz.

Képzetségi adatok, oktatás

A társadalom összetétele szempontjából - különösen a gazdasági vonatkozásokat is tekintve - fontos jellemző az iskolai végzettség alakulása.

A 15 éves és idősebb népességből legalább az általános iskola 8. évfolyamát elvégzettek aránya országosan 91,6 %-ot mutatott, míg ez a megyében 89,1% volt.⁸A 18 éves és idősebb népességből legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya országosan 42,6%, Heves megyében ez az érték 40,7%, a régióban a legkedvezőbb.⁹

A 25 éves és idősebb népességből felsőfokú oklevéllel rendelkezők aránya a megyében 13,04%, BAZ megye 12,51 %, míg Nógrád megye 9,96 %.

Az oktatási infrastruktúrát tekintve az óvodák tekintetében elmondható, hogy az óvodai férőhelyek száma kistérségi szinten megfelelő, az északi térségekben a kihasználtság a legalacsonyabb.¹⁰ Jelzés értékű, hogy az óvodai feladatellátási helyek egyharmadában van internet.¹¹ Kedvező azonban a helyzet az általános iskolák esetében, ahol a feladatellátási helyek majdnem mindegyikében van internet, és a számítógépet használó tanulók aránya is megfelel az országos trendeknek. A pedagógusok száma az ellátott gyerekekhez viszonyítva országosan sem mutat nagy szórást, így e tekintetben Heves megye adatai is illeszkednek a trendekhez.

Heves megyében két tankerületi központ, az Egri Tankerületi Központ (ETK), és a Hatvani Tankerületi Központ (HTK) minősül a legnagyobb iskolafenntartónak. Az Egri Tankerületi Központ működési területe négy járást foglalja magában, a Bélapátfalvai, Egri, Füzesabonyi és Hevesi járásokban. A megyeszékhelyen (Eger) és a három járási székhelyeken (Bélapátfalva, Füzesabony, Heves) kívül mindössze két város található a négy járás területén, az Egri járásban Verpelét, a Hevesi járásban pedig Kisköre település. Az ETK által fenntartott feladatellátási helyeken az érintett 4 járás általános iskolai tanulóinak 91%-a, összesen 11 082 diák tanul. A Hatvani Tankerületi Központ három járás területét fedi le: a Hatvani, Gyöngyösi és Pétervásárai járásokat. A területen Hatvan és Gyöngyös, illetve Pétervására járási székhelyeken kívül Lőrinci, illetve Gyöngyöspata települések rendelkeznek városi

⁷ Tájékoztató adatbázis (ksh.hu)

⁸ <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

⁹ <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

¹⁰ <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/oktat.html?mapid=zoi001&layer=regi&color=1&meth=sug&catnum=4>

¹¹ <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>

ranggal. Az ETK fenntartásában összesen 20 (51 feladatellátási helyen), a HTK fenntartásában pedig 33 általános iskola és 3 általános iskola és alapfokú művészeti iskola működik.

A tankerületi központokon kívül a megye több általános iskolája az Egri Főegyházmege, illetve a Tiszáninneri Református Egyházkerület fenntartásában működik. Katolikus egyházházi kezelésben összesen 14, református fenntartásban pedig 2 általános iskola helyezkedik el a megye területén.

A 2017. évi adatok alapján az ETK területén működő Általános iskolai nevelés-oktatásban részesülő 12 237 tanuló 12%-a, 1 468 fő hátrányos, 15%-a, 1 835 fő halmozottan hátrányos helyzetűnek minősült.

A Hatvani Tankerületi Központ által a 2018/2019. tanévben az oktató-nevelő intézményektől, illetve a települési jegyzőktől beérkezett adatszolgáltatások alapján összeállított mutatószámokból az derül ki, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek száma 564-655 fő között változott, amíg a halmozottan hátrányos helyzetű fiatalok száma 764-1218 között mozgott. Hasonlóan az ETK jogosultsági területén tapasztalt trendekhez, a szociálisan rászoruló gyermekek helyzetében nem tapasztalható pozitív irányú változás. A tankerület területén 7 településen van olyan általános iskola, ahol a RGYK tanulók százalékos aránya a 2018. évi statisztika adatai alapján meghaladja az 50 %-ot.

Foglalkoztatás

A foglalkoztatási adatokat tekintve, az előzőekben is tapasztaltak szerint a megyén belül eltérő területi jellemzők rajzolódnak ki. A nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességből a megye déli és északi térségében magasabb, a megyei adat a régióban a legkedvezőbb.¹² Szembeötlő, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya a nyilvántartott álláskeresők körében különösen a megye déli részén (Hevesi és Füzesabonyi kistérség) magas, de az országos adatokat nézve a megye is kedvezőtlen helyzetben van.¹³

¹²<http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/munkan.html>. 2016.

¹³<http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/munkan.html>. 2016.

Mutatók	Terület	Év				
		2015	2016	2017	2018	2019
Lakónépességből a 15-64 évesek száma az év végén (fő)	Heves megye	197435	194854	193144	191311	188840
	Bélapátfalvai járás	5653	5572	5448	5379	5306
	Egri járás	57365	56408	55714	54814	53757
	Füzesabonyi járás	19599	19322	19247	19075	18952
	Gyöngyösi járás	48819	46042	45793	45551	44907
	Hatvani járás	32997	32752	32595	32650	32371
	Hevesi járás	22451	22255	22082	21772	21593
	Pétervásárai járás	12751	12503	12285	12070	11954
Nyilvántartott álláskeresők száma összesen (fő)	Heves megye	12948	11322	10460	10013	10267
	Bélapátfalvai járás	403	392	333	291	278
	Egri járás	3095	2882	2631	2526	2397
	Füzesabonyi járás	1398	958	907	925	891
	Gyöngyösi járás	2604	2096	1851	1670	1841
	Hatvani járás	1744	1503	1368	1409	1541
	Hevesi járás	2513	2397	2372	2192	2295
	Pétervásárai járás	1191	1094	998	1000	1024
180 napon túli nyilvántartott álláskeresők szám a összesen (fő)	Heves megye	6309	5223	5175	4722	5011
	Bélapátfalvai járás	209	168	155	127	118
	Egri járás	1688	1440	1346	1182	1117
	Füzesabonyi járás	660	322	441	432	421
	Gyöngyösi járás	1131	981	905	753	817
	Hatvani járás	824	694	655	642	719
	Hevesi járás	1225	1104	1184	1067	1258
	Pétervásárai járás	572	514	489	519	561
Általános iskola 8 osztályánál kevesebb végzettséggel rendelkező nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Heves megye	1127	1123	1104	997	978
	Heves megye	5203	4567	4361	3942	4076
Szakmunkás végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Heves megye	3193	2656	2317	2279	2326
Szakiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Heves megye	244	206	193	185	198
Szakközépiskolai, technikumi, gimnáziumi végzettségű nyilvántartott álláskeresők száma	Heves megye	2603	2319	2040	2128	2199
Főiskolai végzettségű nyilvántartott álláskeresők	Heves megye	422	332	328	335	311
Egyetemi végzettségű nyilvántartott álláskeresők	Heves megye	156	119	117	147	164

Heves megye és járásai: munkaképes korú lakosság és munkanélküliségi adatok 2015-2019 között¹⁴

Jövedelem

A jövedelmi viszonyokat tekintve Heves megye a nettó keresetek esetében a megyék között a 8. helyet foglalta el (249.650 Ft) 2016-ban.¹⁵

A főbb társadalmi trendek tehát:

- országos folyamatokat leképező adatok
- fogyó népesség
- elöregedő társadalom
- területi eltérések megyén belül.

Azaz a Konceptciónak ezen folyamatok, problémák kezelésére kell kitérnie. Szükséges, hogy segítse a megye területi felzárkózását, megoldást találjon a periférikus, fejletlenebb térségek felzárkózására oly módon, hogy a környezeti szempontokat is megfelelően figyelembe veszi. Mindezekon túl a jelen kihívása a stabil gazdasági és társadalmi viszonyok kialakítása, amelyek egy pandémiára is választ adhatnak.

¹⁴ Tájékoztatósi adatbázis (ksh.hu)

¹⁵ <http://www.ksh.hu/interaktiv/terkepek/mo/imunkaugy.html>. 2016.

<u>Név</u>	<u>Érték</u>
Budapest	365 048
Győr-Moson-Sopron	292 237
Fejér	278 972
Komárom-Esztergom	272 152
Pest	262 773
Vas	262 390
Tolna	256 147
Heves	249 650
Veszprém	247 383
Csongrád	237 134
Bács-Kiskun	235 453
Zala	228 730
Baranya	225 133
Hajdú-Bihar	221 724
Jász-Nagykun-Szolnok	221 440
Borsod-Abaúj-Zemplén	219 950
Somogy	212 747
Nógrád	209 174
Békés	207 172
Szabolcs-Szatmár-Bereg	194 309

5.1.2 Környezeti helyzet bemutatása

A Koncepció helyzetelemző, helyzetértékelő része részletesen bemutatja a megye természeti erőforrásainak és környezeti állapotának a helyzetét, beleértve a környezeti állapotra hatást gyakorló infrastruktúrákat is.

Domborzat

Heves megye az Északi-középhegység közepét és a hozzácsatlakozó alföldi peremet foglalja el a Tisza folyóig. A két nagytáj találkozási pontja fokozza a térség változatos arculatát. Az alföld síkságából hirtelen kiemelkedő vulkanikus Mátra hegység és a Bükk hegység nyugati része, a Heves-Borsodi-dombság, továbbá a Mátraalja és a Bükkalja egy része tartozik Heves megyéhez. A táj geológiája és természetes növénytakarója igen változatos. A Mátra hegység andezitből áll, a Bükk tömegét főleg mészkő alkotja. A hegység alsóbb részein molyhos tölgyes, a lejtőn gyertyános tölgyes, a hegytetőkön bükkös fejlődött ki. A környéken a korai emberi kultúrák nyomai lelhetők föl, a szilvászvárad Istállós-kői barlangban az ősember jelenlétét is igazolja. A megye hazánk kisebb területű megyéi közé tartozik, területe az országénak 3,9 %-a.

A megye változatos természetföldrajzi adottságát bizonyítja, hogy mint mezőrégió jelen van a Mátravidék (Központi-Mátra, Mátraalja, Mátralába), Bükkvidék (Központi-Bükk, Bükkalja), Észak-Magyarországi medencék (Felső-Zagyva-Tarna közti dombság, Gömöri-Hevesi dombság), Közép-Tiszavidék, Észak-alföldi Hordalékkúp-síkság (Tápió-Galga-Zagyvavidék, Gyöngyös-Hevesvidék).

A Zagyva és a Tarna között helyezkedik el hazánk legmagasabb hegysége a Mátra. Eredetét és felépítését nézve a Kárpátok vulkanikus eredetű, belső övezetének tagja. A megye területén található

Magyarország (illetve a Mátra) legmagasabb pontja: Kékestető. A megye keleti részén helyezkedik el a Bükk hegység. A hegység fő tömegét triász mészkő építi fel.

Észak-Magyarországi medencék a Mátra és a Bükk északi homlokterében helyezkednek el. A medencék felszíne dombvidéki jellegű. Észak-alföldi Hordalékkúp-síkság alig észrevehetően válik el a Mátraalja és a Bükkalja törmeléklejtő övezetétől. A vidék mélységbeli magvát a bükki jellegű üledékek alkotják. A síkság Heves megyére eső nyugati részét a Zagyva, középső területén a Gyöngyös, a Tarna és a bele torkolló mátrai patakok, keleten a Laskó és Eger patakok hordalékkúpjai építik.

Növény Földrajzilag a pannóniai flóratartományba tartozik, melyen belül három flórajárás található a megyében. Ezek közül önálló flórajárás a Matricum.

Éghajlat

A megye klímáját befolyásolja a hegyvidék és az alföldi terület közötti 400-900 m-es szintkülönbség. A felszín erős függőleges tagoltsága miatt igen változatos éghajlati sajátosságok, mikroklimák jellemzik. Az évi középhőmérséklet 8-10 C fok közötti, a magasabb területeken 8 C fok alatt, a déli részeken 10 C fok felett van. A napsütéses órák évi összege közepes tartalmú: 1800-1900 óra. A tenyészidő (április-szeptember) napsütése az ország nyugati részét nem számítva Eger környékén a legkisebb. A hegységekben 1350 óra, a déli, alföldi területeken eléri az 1450 órát. A tenyészidő hőösszege az alföldi területeken 3100-3200 C fok-ot éri el, a hegyvidéki területeken 2900 C fok alatt marad.

A két külön tájegység minden éghajlati elemre rányomja a bélyegét. A Mátra és a Bükk hűvös, de kiegyenlített éghajlatával részben az alföldi területen melegebb, de kontinentálisabb (a szélső értékek távolabb esnek egymástól) klíma jellemző. A téli napok (napi maximum 00 C fok vagy ez alatt és ezen belül) a zord (napi maximum - 10 c fok alatt száma a hegyvidéki területeken a legmagasabb országos számot éri el (40 ill. 20 nap felett). A megye déli területein 30 nap alatt marad évi átlagban. A hőségnapok (napi maximum 30-35 C fok között) száma a hegyvidéki területeken 10 nap alatt marad, az alföldi területeken 20-25 nap is előfordul.

A hegyvidéki területeken az évi középhőmérséklet vertikálisan alakul: + 7,5 C foktól + 10,5 C fokig. A téli félév középhőmérséklete 0 C fok és + 3 C fok között változik a tengerszint feletti magasságtól függően, a nyári félévet 13 C fok - 18 C fok jellemzi. A csapadékeloszlás kedvező. A hegyvidéki területek magasabb szintjein eléri az évi 800-900 mm-t, az évi eloszlása egyenletesnek mondható. A megye déli területei 550-600 mm csapadékot kapnak. Ezen terület csapadékeloszlása nem olyan egyenletes, mint a hegyvidéki területeken. A csapadék maximuma kora nyáron van, a nyári félévben 350-450 mm, a téli félévben 250-350 mm csapadék hullik. Télen a magasabb csúcsokat több mint 100 napig, az alföldi területeket 20-30 napig hó is boríthatja.

A szél iránya és sebessége a területen rendkívül változatos, ami a tagolt domborzati felület következménye. Az észak-északkeleti szelek a leggyakoribbak. A völgyek irányába eső, szélcsatornaszerű áramlás a legjellemzőbb.

Vízrajz

Heves megye rendkívül gazdag felszíni vizekben és jelentős vízkészletekkel rendelkezik, amelyek megőrzése nem csak helyi, hanem nemzeti érdek is. A megye természeti adottságai alapján az ország egyik legváltozatosabb vidéke.

Heves megye legjelentősebb folyóvizei a Mátra nyugati oldalán a Zagyva, a keleti oldalon a Tarna, a Mátra és a Bükk határán az Eger patak és a Laskó-patak. A megye délkeleti részét a Tisza, illetve a Tisza-

tó határolja. A vízhálózat legmeghatározóbb folyója az előbb említett Tisza folyó, amelynek vízgyűjtőterületéhez tartoznak a megye egyéb vízfolyásai.

Az éghajlat viszonylag kiegyenlített, a síkvidéki területek kontinentális, a hegyvidékek szubkontinentális jellegűek. A megye több nagy méretű tóval rendelkezik melyek több helyen a települések vízellátását is segítik, illetve üdülési potenciállal is rendelkeznek. (Adácsi, Alatkai, Búzásvölgyi, Egerszalóki, Gyöngyös-Rédei, Köszörű-völgyi, Markazi víztározó stb.)

Heves megye forrásokban nem mondható gazdagnak. Oka ennek egyrészt a hegységek kőzete, mely nem kedvez a forrásképződésnek, másrészt az a körülmény, hogy a dombokat és hegytetőket, - különösen a Mátrától északra eső fennsíkon - megfosztották a csapadék gyűjtését elősegítő erdőktől, s így a kevés számú forrás is, a melegebb nyár folyamán, többnyire kiapad.

Parád, Mátraderecske, Bükkszék, Recsk és Eger környékén ásvány és gyógyvizek fordulnak elő. Tavasszal, vagy felhőszakadások alkalmával megduzzadnak ugyan a patakok, sőt néha nagy károkat is okoznak, de a nyár folyamán annyira kiapadnak, hogy csak a fenéken csörgedezik csekélyke víz.

Vízgazdálkodás

A vízellátás az elmúlt évtizedekben megvalósított fejlesztések eredményeként teljes körűnek nevezhető. Valamennyi településen kiépítésre került a vezetékes ivóvíz ellátás. Ma megyei szinten a lakások vezetékes ivóvíz bekötöttsége 94,4 %-os, amely jelzi, hogy néhány település kivételével nagyon kedvező az ellátottság.

Terület	Mutatók	2019	Csatornázottság aránya
Heves megye	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	129166	83,4%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	107685	
Bélapátfalvai járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	3337	94,2%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	3145	
Egri járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	38097	91,5%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	34872	
Füzesabonyi járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	12357	75,7%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	9355	
Gyöngyösi járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	32478	82,7%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	26845	
Hatvani járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	21463	93,8%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	20139	
Hevesi járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	13584	49,7%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	6746	
Pétervásárai járás	Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db)	7850	83,9%
	A közüzemi szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma	6583	

Heves megye és járásai: ivóvízhálózatba és szennyvízgyűjtő hálózatba kapcsolt lakások száma¹⁶

¹⁶ Tájékoztatósi adatbázis (ksh.hu)

A megyében a közműolló záródása figyelhető meg, a lakások legtöbbségében elérhető a vezetékes ivóvíz, és a járások többségében a szennyvízelvezetés is elérhető, egyedül a Hevesi járás marad el csatornázottságban jelentősen az ivóvízellátottsághoz képest.

Természet és tájvédelem

A természetvédelmi területeknek nagy jelentősége van a megye jelenlegi térszerkezetében, mivel a védett területek az országos átlag feletti értéket mutatnak. A megye területe természetvédelmi szempontból különleges értékek hordozója, mely alapvetően abból adódik, hogy a hegyvidék és Alföld ütközőövezeteként sajátosan gazdag biodiverzitás alakult ki.

A helyi jelentőségű védett természetvédelmi területek és kategóriák ügyében a helyi jegyzők az illetékesek, a vonatkozó információkkal a helyi önkormányzatok rendelkeznek. Magyarország területén 2014 db helyi jelentőségű védett természeti területek található melyből Heves megye területén 68 db lelhető fel.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (továbbiakban: Tvt.) 23. § (2) bekezdésében foglaltak értelmében a törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom és földvár. A Tvt. 28. § (5) bekezdése értelmében a védett források, víznyelők, földvárak, kunhalmok országos jelentőségű természeti értékeknek minősülnek. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek minősülnek.

A barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről szóló 16/2009. (X.8.) KvVM rendelet melléklete tartalmazza a barlangok felszíni védőövezeteként kijelölt ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú területeket. Az Országos Barlangnyilvántartás a barlangokra vonatkozó adatokat, dokumentumokat tartalmazó adattár felállításáról a Tvt. 49. § (2) bekezdése rendelkezik, tartalmát a 13/1998. (V.6.) KTM rendelet szabályozza.

A törvény erejénél fogva védelem alatt álló források kataszterezése folyamatban van.

A Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma (2012. január 13.) tartalmazza a vidékfejlesztési miniszter közleményét az ex lege lápi és szikes tavi védettség érintett területekről, az ex lege védett láppal és szikes tóval érintett ingatlanok jegyzékéről.

Heves megye területén 647 db ex lege védett forrás, 8 db ex lege védett láp, 13 db ex lege védett földvár, 54 db ex lege védett kunhalom és 110 db kijelölt felszíni védőövezet van az egyes barlangok tekintetében.

Természeti értékek

Hosszú távú természetvédelmi cél Magyarország összes földtani alapszelvényének védetté nyilvánítása. A földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 55/2015. (IX.18.) FM rendelet tartalmazza az eddig kihirdetett védett földtani alapszelvényeket, melyek Heves megye területén az alábbiak:

- Bálvány északi földtani alapszelvény - Nagyvisnyó
- Güdör-kert földtani alapszelvény természeti emlék - Felsőtárkány
- Síkfőkúti földtani alapszelvény természeti emlék - Noszvaj
- Tó-bérc-bánya földtani alapszelvény - Szarvaskő

A kaptárkövek megóvását szolgáló természeti emlékek létesítéséről, valamint a kaptárkövek megóvását szolgáló természetvédelmi kezelési terv kihirdetéséről szóló 17/2014. (X.27.) FM rendelet

alapján a kaptárkövek természeti emlékként védendők. A kaptárkövek, mint természeti emlékek megóvását szolgáló területi lehatárolást és a vonatkozó szabályozást az FM rendelet tartalmazza melyek Heves megye területén az alábbiak:

- Demjéni Bányaél kaptárköve természeti emlék - Demjén
- Demjéni Hegyes-kő -tető és Ereszvény-völgy kaptárkövei természeti emlék - Demjén
- Demjéni Remete-völgy kaptárköve természeti emlék - Demjén
- Egerbaktai Szent-völgy kaptárköve természeti emlék - Egerbakta
- Egerszalóki Menyecske-hegy kaptárkövei természeti emlék - Egerszalók
- Egerszalóki Öreg-hegy kaptárköve természeti emlék - Egerszalók
- Egri Cakó-tető kaptárkövei természeti emlék - Eger
- Egri Mész-hegy déli sziklacsoportjának kaptárkövei természeti emlék - Eger
- Egri Mész-völgy kaptárköve természeti emlék - Eger
- Egri Nyerges-hegy keleti oldalának kaptárköve természeti emlék - Eger
- Egri Nyerges-hegy nyugati oldalának kaptárkövei természeti emlék - Eger
- Noszvaji Dóc kaptárkövei természeti emlék - Noszvaj
- Noszvaji Farkas-kő kaptárköve természeti emlék - Noszvaj
- Noszvaji Pipis-hegy kaptárköve természeti emlék - Noszvaj
- Ostorosi Pajdos kaptárkövei természeti emlék - Ostoros
- Ostorosi Tag-gödör kaptárkövei természeti emlék - Ostoros
- Ostorosi Vizes-völgy kaptárköve természeti emlék - Ostoros
- Siroki Földkunyhó-tető kaptárköve természeti emlék - Sirok
- Siroki Rozsnak-völgy kaptárkövei természeti emlék - Sirok
- Siroki Törökasztal és Bálványkövek kaptárkövei természeti emlék - Sirok
- Siroki Várhegy kaptárkövei természeti emlék - Sirok

A természetvédelmi szempontból jelentős mesterséges üregek védetté nyilvánításáról szóló 63/2015. (X.16.) FM rendelet alapján védettnek minősül mesterséges üregek.

Magyarországra az Európai Unióhoz csatlakozás óta érvényes a Madárvédelmi- és az Élőhelyvédelmi Irányelv. Hazánk köteles volt közösségi jelentőségű természetes élőhelyei, valamint állat- és növényfajai védelmében területeket kijelölni, amelyek így az EU ökológiai hálózatának, a Natura 2000 hálózatnak a részeivé váltak.

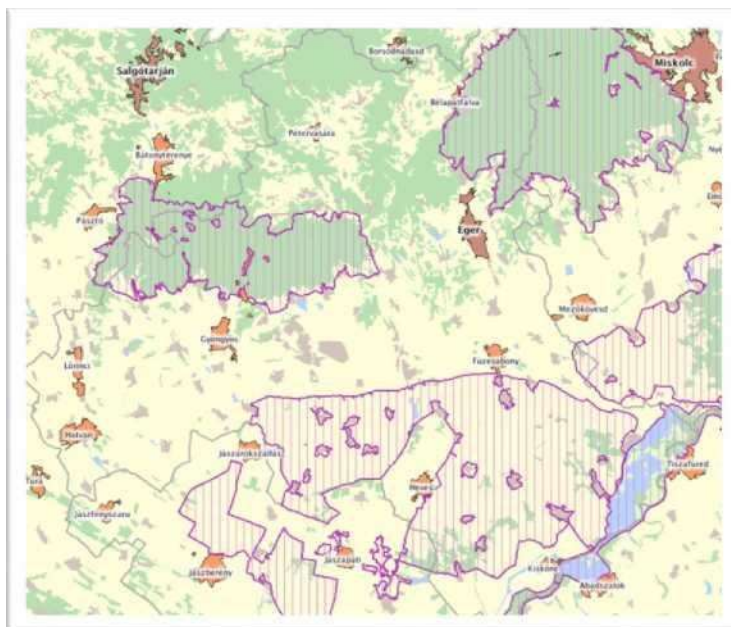
A Natura 2000 területeket: a különleges madárvédelmi területeket és a különleges természet megőrzési, illetőleg a kiemelt jelentőségű természet megőrzési területeket az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet jelölte ki. Utóbbi területek fokozottan veszélyeztetettek és védelmük elsőbbséget élvez. Az érintett földrészeket a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 hálózat nem helyettesíti, hanem kiegészíti a természetvédelem hazánkban korábban is alkalmazott eszközeit (a nemzeti parkokat, tájvédelmi körzeteket és természetvédelmi területeket).

Az Európai Unió két természetvédelmi irányelve - az Élőhelyvédelmi (92/43/EEC) és a Madárvédelmi (79/409/EEC) Irányelv - biztosítja a Natura2000 területek jogi alapját, melynek végrehajtása minden tagállam számára kötelező érvényű. A Natura2000 hálózatot a madarak védelmére kijelölt különleges madárvédelmi területek (SPA), valamint az élőhelyek, növény- és más állatfajok védelmére kijelölt kiemelt jelentőségű és különleges természet-megőrzési területek (SCI) alkotják.

A Natura2000 területek jelentős része átfedésben van a hazai jogszabályok által kihirdetett védett természeti területekkel (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, ex lege láp), de számos korábban nem védett terület is kijelölésre került. A két rendszer (hazai, ill. uniós) együttesen

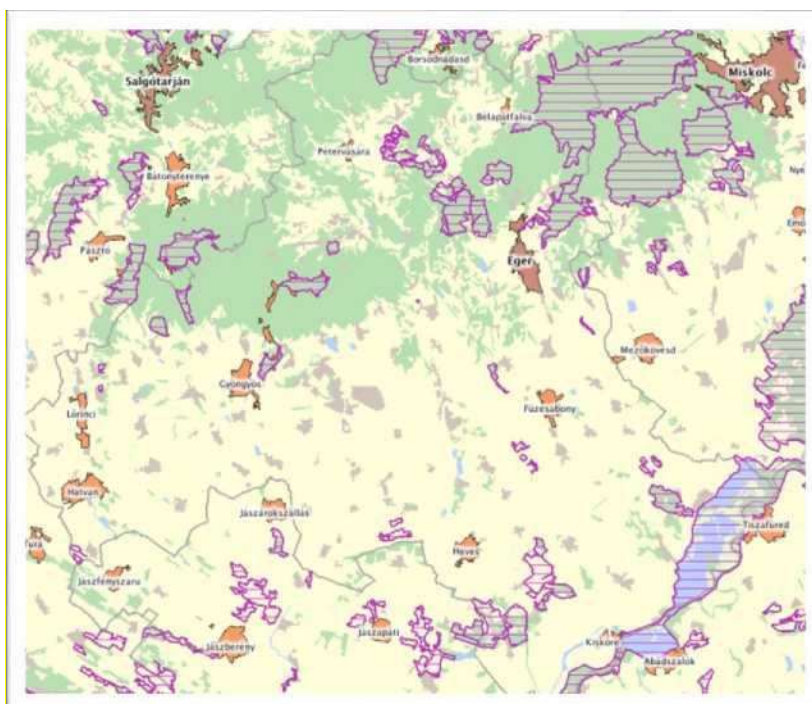
biztosítja a természeti értékek védelmét hazánkban, bár a rájuk vonatkozó szabályok, kötelezettségek eltérőek. Számottevő különbség a Natura2000 területekre vonatkozó közösségi jelentési kötelezettségben van.

A megyében jelentős területek tartoznak Natura2000-es oltalom alá.

SPA - különleges madárvédelmi területek Heves megyében (TIR alapján) Különleges madárvédelmi területek

- Bükk hegység és peremterületei
- Hevesi-sík
- Mátra

SCI - kiemelt jelentőségű és különleges természet-megőrzési területek (TIR alapján) Jóváhagyott kiemelt jelentőségű természet-megőrzési területek

- Apci Somlyó
- Bükk-fennsík és Lök-völgy
- Egerbakta-Bátor környéki erdők
- Gyepes-völgy (déli része)
- Gyöngyösi Sár-hegy
- Gyöngyöspatai Havas
- Gyöngyöstarjám Világos-hegy és Rossz-rétek
- Hevesaranyosi-Fedémesi dombvidék
- Kerecsendi Berek-erdő és Lógó-part
- Kétútközi-legelő
- Mátra északi letörése
- Mátrabérc-Fallóskúti-rétek
- Nagy-fertő-Gulya-gyep; Hamvajárás szikes pusztái
- Nagy-Hanyi
- Ostoros-patak menti erdőpuszta
- Pélyi szikések
- Petőfibányai Kopasz-hegy
- Poroszlói szikések
- Pusztafogacs
- Szarvaskő
- Szilvásvárad Aszaló és Szilvás-patak mente
- Vár-hegy és Nagy-Eged
- Verpeléti Vár-hegy Boldogi Vajda-rét
- Recski Hegyes-hegy

Bár a Koncepció helyzetelemzésében nem elsődleges a Natura 2000 természet megőrzési és ökológiai hálózat, a Koncepcióban közvetetten már számos helyen szerepelnek ezen védett területek fejlesztési tervei.

Országos jelentőségű védett természeti területek és értékek

- **Bükk Nemzeti Park: A Bükk Nemzeti Park csaknem az egész Bükk hegységre kiterjed, magába foglalva annak legszebb, természeti értékekben leggazdagabb részeit. Kiterjedése 42 269 hektár. A Bükk Nemzeti Park fokozottan védett területeinek kiterjedése jelenleg 6009 hektár.**
- **Hortobágy Nemzeti Park: A Hortobágyi Nemzeti Park (HNP) nyugati területei – elsősorban a Tisza-tó egyes részei – fekszenek Heves megye területén.**
- **Mátrai Tájvédelmi körzet**
- **Hevesi Fűves Puszták Tájvédelmi Körzet**
- **Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet**
- **Tarna-vidék Tájvédelmi Körzet**

Hulladékgazdálkodás

A hulladékról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: HKI) intézkedéseket állapít meg a környezet és az emberi egészség védelme érdekében, amelyet a hulladékképződés és -gazdálkodás káros hatásainak megelőzése vagy

csökkentése, valamint az erőforrás-felhasználás globális hatásainak csökkentése és e felhasználás hatékonyságának javítása révén kíván megvalósítani.

A hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) a HKI-nak megfelelően kimondja, hogy a környezetvédelmi igazgatási szerv a hulladékgazdálkodás stratégiai célkitűzéseinek, a jogszabályokban megállapított célok elérésének, továbbá az alapvető hulladékgazdálkodási elvek érvényesítésének érdekében elkészíti az Országos Hulladékgazdálkodási Tervet (a továbbiakban: OHT), és annak részeként az Országos Megelőzési Programot.

A Ht. kimondja továbbá, hogy az állami hulladékgazdálkodási közfeladat keretében az állam elkészíti az Országos Hulladékgazdálkodási Közszolgáltatási Tervet (a továbbiakban: OHKT). A hulladékgazdálkodási kötelezettségek alapvetően a hulladékok újrafeldolgozását irányozzák elő: csomagolási papír 60%, műanyag 22,5%, üveg 60%, fém 50%, fa 15%, mindre összesen 60%-os hasznosítási kötelezettség, utóbbiból 55%-os minimális újrafeldolgozási kötelezettség. A Ht. ennek megfelelően támaszt kötelezettségeket és ír elő szabályokat.

Az OHKT a Ht. szabályait figyelembe véve tartalmazza azokat az elérendő célokat, amelyeket a jelen projektnek is el szükséges érnie. Az OHKT a hulladékgazdálkodási célkitűzések teljesítése érdekében összhangban a hatályos jogszabályok előírásaival kimondja, hogy az ingatlanhasználók közegészségügyi védelme érdekében törekedni kell a korszerű – a helyi adottságoknak megfelelő, technológiájában differenciált – hulladékgazdálkodási közszolgáltatási módszerek bevezetésére.

Jelenlegi releváns létesítmények:

Település	Létesítmény	Tulajdonos	Üzemeltető/adatot adó
Gyöngyös	szelektív válogatómű	NHSZ Gyöngyösi Regionális Hulladékkezelő Kft.	NHSZ Gyöngyösi Regionális Hulladékkezelő Kft.
Eger	átrakó	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Eger	komposztáló	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Hatvan	átrakó	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Hejőpapi	lerakó	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Hejőpapi	MH / MBH	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Eger	szelektív válogatómű	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Hejőpapi	szelektív válogatómű	Heves Megyei Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás	NHSZ Észak Kom N. Kft
Jobbágyi	lerakó	nem releváns	nem releváns

Épített örökség védelme

A megye mind az épített örökségét, mind a régészeti lelőhelyeit tekintve gazdag. Egerben található a megye műemlékeinek több mint fele. A műemlék többsége lassan pusztul, kevés a felújításra fordítható forrás. Heves megye épített környezete vonatkozásában a veszélyes sűrűségű, és a veszélyes kitétséggű helyek aránya nem jelentős. Kevés a nagyvárosi és magas beépítésű terület. Nem

jelentős a lakótelepi beépítés. A veszélyes kitettségű helyek elsősorban a hegyi patakok villámárvízával, illetve a belvízzel érintett területek. Míg a veszélyes sűrűségű helyeken az épületállomány felkészítése, addig a veszélyes kitettségű területeken éppen az épületek környezetének fejlesztése igényli az elsődleges beavatkozást.

A megyében található épületek terén a gondosság alapú és megelőző jellegű felkészülés a szegregációval érintett és szegregációval veszélyeztetett helyeken a legalacsonyabb. Ezekben a területeken az előzetes és hatékony szemléletformálás nélkül, mindenféle fizikai fejlesztés hatástalan marad. A művelt háztáji kertekkel rendelkező települések esetén lehetnek leghatékonyabbak a szemléletformálással megalapozott fizikai jellegű (építési tevékenységet eredményező) fejlesztések.

5.2 A Program megvalósulásával várhatóan kiváltott hatások bemutatása, előrejelzése

Általánosságban megállapítható, hogy míg a korábban elkészült helyzetelemzésre épülő Konceptió átfogóbb, komplexebb módon kezelte a megye problémáit, kihívásait, lehetőségeit, a Program a felvázolt kérdéseknek egy szűkebb metszetére ad célzottabb válaszokat.

A tervben felvázolt projektcsoomagok kidolgozottságukban és felbecsült realizálható hatásukban jelenleg elmaradnak a koncepció által megfogalmazott ambiciózus és nagy volumenű eredményektől rövid, közép és hosszú távon egyaránt. Mindez logikus, hiszen a rendelkezésre álló források nagyságrendje, valamint a Program célzott intézkedési csomagjai nagyban determinálják a pozitív hatások elvárható szintjét.

Emellett természetesen szükséges azt is figyelembe venni, hogy egységnyi ráfordítás nem áll függvényszerű kapcsolatban annak hozadékával, illetve hasznával, legyen szó pénzben mérhető, vagy pénzben nem mérhető, társadalmi előnyökről. Egy program keretében felhasználható (rendelkezésre álló) forrástömeg felhasználható számtalan különböző módon, és nem kizárólag a programozás alapos megalapozottsága determinálja a kimenetet, hanem a gyakorlatba való átültetés során felmerülő kérdésekre adott válaszok is.

Bármilyen, elméletben hibátlanul működő metodika mentén megfogalmazott fejlesztés, illetve fejlesztési irányba való elmozdulás esetében óhatatlanul fellépnek különböző, előre ki nem számítható interferenciatényezők. Ennek tényét azért szükséges rögzíteni, mert az eredmény minden esetben a részben ismeretlen paraméterek (emberi tényező, világpiac, innováció, technológiai paradigmaváltás, egyéb gazdasági és társadalmi externáliák) függvénye is, így annak előrejelzése becslésnek tekintendő.

Mindemellett jelenleg a program által prioritásoknak, illetve az azokon belüli kategóriáknak részben ismeretlen a pontos forrásallokációja is, ami pedig alapvetően befolyásolja a leendő beavatkozások mozgásterét.

Megállapítható, hogy a Konceptió által vizionált eredmények grandiózusabb jövőképet festenek fel a Program által felvázolttal szemben jelenleg. Ez részben indokolt, hiszen a Konceptió egy hosszabb hatástávon gondolkozik még ha a tervezési időszak azonos is mint a Program (2027-ig) tervezésiideje, azonban a Konceptió indikatív „mértékök” híján inkább lehetővé teszi, mintsem támogatja a Program jelenlegi prioritásrendszerének fókuszpontjait.

5.2.1 A Program várható társadalmi, gazdasági hatásai

A Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) című dokumentum a Heves megye Területfejlesztési Konceptiója című dokumentumban foglaltakat tekinti irányadónak, mely a következő módon fogalmaz: „Heves megye Magyarország harmonikusan fejlődő, élhető megyéje.”

A harmonikus és élhető szavakat pontosítja a jövőképek alábbi bővebb megfogalmazása: „Heves megye a megfelelően képzett és képezhető humán tőkére támaszkodó, innováció-orientált, versenyképes és kiszámíthatóan fejlődő gazdaságával, természeti erőforrásainak fenntartható használatával és társadalmi erőforrásainak folyamatos fejlesztésével, munkahelyek teremtésével és egyre javuló közbiztonságával 2030-ra a nemzetgazdaság fontos szereplőjévé válik.”

Megállapítható, hogy a Heves Megye Területfejlesztési Programja (2021-2027) célrendszerre (mind az átfogó, területi és specifikus, valamint a horizontális elvek is) alapvetően a Heves megye Területfejlesztési Konceptiója című dokumentumban foglalt fejlesztési irányokat, lehetséges beavatkozásokat adja vissza, minthogy a program párhuzamba is állítja a beavatkozásait azzal. További vizsgálati szint az EU által meghatározott célrendszer szinergiája.

5.2.1.1 A Program céljai az EU2030-ban:

Az EU 2030 beavatkozási céljai

PO1 Intelligensebb Európa

K+F: a meglévő kutatási kapacitások, mint az intelligens gazdasági átalakulás tudásközpontjainak kiaknázása, a tudástranszfer és a stratégiai partnerségek támogatása, hálózatosodás

- KKV fejlesztés: a termelékenység és a gazdaság hozzáadott értékének növelése az innovatív vállalkozások számának gyarapítása révén; a kis- és középvállalkozások versenyképességének növelése és nemzetközivé válásának elősegítése; új technológiák alkalmazásának támogatása
- Infokommunikáció: az információs és kommunikációs technológiák felhasználásának növelése a KKV-k körében – infrastruktúrák és szolgáltatások támogatása, digitális készségek fejlesztése
- Képzés: speciális képzések az intelligens szakosodás területein történő átképzés és továbbképzés, az innovációmenedzsmentet, a vállalkozói készségek fejlesztése

PO2 Zöldebb Európa

- Energetika: a lakóépületekben az energiafogyasztási szintek csökkentése, valamint a kis- és középvállalkozások, középületek és a távfűtési hálózatok energiahatékonyságának javítása; megújuló energiaforrásokra való átállás támogatása;
- Klímaadaptáció: kockázatmegelőzési és -irányítási intézkedések
- Vízügy: az ivóvízellátás javítása a vízhierarchiát követve; a vízkészletek védelme;
- Hulladékgazdálkodás: újrahasznosítás és újrafeldolgozás, valamint a szelektív hulladékgyűjtési rendszer bővítése; körforgásos gazdaság előmozdítása, a nyersanyagok alternatíváinak kifejlesztése és az újrafeldolgozott anyagok használatának ösztönzése
- Levegő: a levegőminőség, valamint a kapcsolódó monitoring és modellezés javítása;
- Biodiverzitás: a biológiai sokféleség és a Natura 2000 hálózat támogatása a városi területeken

PO3 Összekapcsoltabb Európa

- a transzeurópai közlekedési hálózatokba történő beruházások folytatása az uniós előírásoknak való megfelelés, valamint a fenntartható és hozzáférhető közlekedési módok – vasút, belvízi hajózás, különösen a Duna hajózhatósága – és a multimodális közlekedés felé történő elmozdulás elősegítése;
- közlekedésbiztonság;
- Integrált (okos) közlekedési rendszerek;
- az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, közösségi közlekedés;
- aktív közlekedési módok, például a kerékpározás.

PO4 Szociálisabb Európa

- Horizontális szempont: fejlesztések fókuszában a kevésbé fejlett régiók és a hátrányos helyzetű csoportok
- Foglalkoztatás: nyitás a tartós munkanélküliek és fogyatékkal élők felé, a nők munkaerőpiaci részvételének támogatása
- Oktatás és képzés: a minőség és hozzáférés javítása, a korai iskolaelhagyás megelőzése, a hátrányos helyzetűek (pl. romák) kirekesztésének leküzdése, alapkészségek és kulcskompetenciák fejlesztése, felnőttoktatás
- Társadalmi befogadás: a perifériára szorult társadalmi csoportok integrálása, anyagi nélkülözés kezelése, szociális és oktatási beavatkozások a leszakadó térségekben, lakhatási szegénység leküzdése
- Egészségügy: a megfizethető egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés előmozdítása, intézményi ellátásról a közösségi ellátásra való áttérés

PO5 A polgárokhoz közelebb álló Európa

- Funkcionális városi területek, pl. egyetemi, innovációs, tudományos és technológiai központok fejlesztése
- Speciális városi kihívások kezelése a helyi szükségletekhez igazodva;
- Kis- és közepes méretű városok esetében a többközpontú fejlődést és a város és vidék közötti kapcsolatok erősítése
- Rurális térségek hiányos infrastruktúrájának fejlesztése és az alapvető szolgáltatásokhoz és munkahelyekhez való hozzáférés biztosítása
- Meglévő értékekre épülő, endogén helyi fejlesztések támogatása

A program indikátorai a következők:

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma	fő
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő önkormányzatok száma	db

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
	A foglalkoztatás növekedése a támogatott vállalkozásoknál	teljesmunkaidő-egyenérték
1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében	Energetikailag korszerűsített épületek száma	db
	Energia megtakarítás mértéke	KWh
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma	db
1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	Beruházási támogatásban részesült üzemek, gazdaságok száma	db
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	Támogatott turisztikai vállalkozások száma	db
	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma	db
	Támogatott attrakciók száma	db
2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése	Természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások száma	db
	Vendégéjszakák száma	db
	Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel	Ft
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó, versenyképes agrárszerkezet létrehozása	Beruházási támogatásban részesült üzemek, gazdaságok száma	db
	Támogatott induló gazdaságok száma (fiatal gazdák támogatott üzleti tervvel)	db
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával	Újonnan létrehozott helyi piacok száma	db
	Felújított helyi piacok száma	db
	Támogatott háztartások száma	db
4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése	Férőhelyek száma a támogatott bölcsődékben	db
	Férőhelyek száma a támogatott óvodákban	db
4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	A szűrővizsgálatokon megjelentek száma	fő
	Felújított egészségügyi intézmények száma	db
	Támogatott egészségügyi szakemberek száma	fő

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
	Technológiai-műszerezettségi fejlesztésben részesült egészségügyi intézmények száma	db
	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programok száma	db
4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével	Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is	fő
	Képzési programok száma	db
	A programokba bevont személyek száma	fő
4.4. beavatkozás: A sport mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	Támogatott sporttáborok száma	db
	Felújított erdei iskolák száma	db
	Felújított sportlétesítmények száma	db
	Sporttáborokban/erdei iskolákban résztvevők száma	fő
	Tömegsport rendezvények száma	db
	Támogatott egyesületek száma	db
	A sportrendezvényeken résztvevő fogyatékosok száma	fő
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében	Felújított köznevelési intézmények száma	db
	Újonnan beszerzett eszközök száma az oktatási intézményekben	db
	Továbbképzési programok száma	db
	Támogatott oktatási intézmények száma	db
	Szak- és felnőttképzésben résztvevők száma	fő
5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	Épített/felújított utak hossza	Km
	Kialakításra kerülő/felújított parkolóhelyek száma	Db
	Megépített kerékpárutak hossza	Km
	Felújított/kiépített/áthelyezett buszfordulók száma	Db
	Átépített/korszerűsített buszöblök száma	Db
	Épített/felújított autóbusz pályaudvarok száma	Db
	A közösségi közlekedés fejlesztésével közvetlenül érintett utasszám	Fő

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
	Kiépített/felújított forgalomirányítási rendszerek száma	Db
	A járási központot és gyorsforgalmi úthálózatot közúton 15/20/30 percen belül elérő lakosság számának növekedése	fő
	Fejlesztett városi közlekedéssel érintett lakosság száma	fő
	Kiépített/korszerűsített dinamikus utas-tájékoztatói rendszerek száma	Db
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem	Épített/felújított vízvezető árkok, csatornák hossza	Km
	Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett lakosság száma	Fő
	Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett terület	Ha
	Megerősített partfal szakasz hossza	Km
	Épített/felújított szennyvízhálózat hossza	Km
	Épített/felújított víz-záportárolók száma	db
	Szennyvízcsatornával ellátott lakóegységek száma	Db
	Szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma	Fő
	Rekultivált hulladéklerakók száma	Db
	A projekt által megvédett értékek vagy megtakarított áthelyezési szükséglet	Db
	Energia megtakarítás mértéke	KWh
	Felújított lámpatestek száma	db
	Funkcióváltással felújított barnamezős területek nagysága	Ha
	Lebonyolított képzések száma	db
	Lebonyolított programok száma	db
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	Új elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek kiépítésének száma	Db
	Már meglévő elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek fejlesztésének száma	Db
	Felújított, akadálymentesített közszolgáltatásokat nyújtó intézmények száma	Db

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Indikátor mértékegysége
	Fejlesztett közművelődési intézmények, könyvtárak és múzeumi intézmények száma	Db
	Felújított tárgyi, építészeti, műemléki értékek száma	Db
	Lakosok száma	Fő
	Városrehabilitációs intézkedések által érintett terület nagysága	Ha
	Városrehabilitációs intézkedések által érintett lakosok száma	Fő
	Település-rehabilitációs intézkedések által érintett terület nagysága	Ha
	Település-rehabilitációs intézkedések által érintett lakosok száma	Fő
	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	Fő
	Bűnmegelőzési programokba bevont személyek száma (kiemelten a gyermek és fiatalok lakosságra)	Fő
	Támogatással felújított lakások száma	Db
	Helyi foglalkoztatási kezdeményezésekbe bevont hátrányos helyzetű emberek	Db
	Megnövekedett zöldfelületek száma	Ha
	Lakossági elégedettség	%
	Kialakított új szolgáltatások száma	Db
	Megvalósult programok, akciók, rendezvények száma	Db
	Teremtett munkahelyek száma	Db
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	Újonnan elérhető elektronikus közszolgáltatások száma	Db
	Újonnan kialakított internetelérési pontok száma	db
	Újonnan beszerzett eszközök száma	db
	Lebonyolított képzések száma	db
	A fejlesztéssel érintett közigazgatásban dolgozók száma	fő

Az EU2030 célok támogatása a Heves Megye Területfejlesztési Programjában szereplő indikátorok által (sorrendiség 1-5 az indikátorok alapján felállított prioritási sorrend):

Az EU2030 célrendszer irányai	A Program rangsora az indikátorok alapján
Intelligensebb Európa (innovatív és intelligens gazdasági átalakulás, K+F, innováció, KKV fejlesztés, digitalizáció)	1
Zöldebb, alacsony szén-dioxid-kibocsátású Európa (energetikai átállás, a körforgásos gazdaság, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, természeti erőforrások, kockázatkezelés)	5
Összekapcsoltabb Európa (mobilitás és Infokommunikáció)	2
Szociálisabb Európa (a szociális jogok európai pillérének végrehajtása)	3
A polgárokhoz közelebb álló Európa (városi, vidéki és part menti területek fenntartható fejlődése és helyi kezdeményezések)	4

(saját szerkesztés)

A Program több olyan területet együttesen kezel, amelyek akár önálló intézkedések is lehetnének. A megfogalmazott beavatkozási pontok elsődlegesen a gazdasági potenciált hivatottak erősíteni, szoros kontaktusban a társadalmi célokkal. ezen beavatkozások az EU2030 céljaiban is megjelennek, azonban ott hangsúlyosabb a fenntarthatóság és a klímavédelem. A Program által megfogalmazott prioritások és beavatkozások inkább közvetetten hivatottak szolgálni az energetika, klímasemlegesség céljait, de a vidéki felzárkóztatás is inkább a gazdasági célok (a jövedelemtermelő képesség és foglalkoztatottság növelése), valamint az oktatás területén jelenik meg. Ezen beavatkozások azonban mindenképp üdvözlendőek, hiszen hatásukat tekintve átfogóan viselik a társadalom, a környezet és a fejlődés interakcióit.

A Program igyekszik figyelembe venni a turisztika általános trendjeit is, az ökoturizmus, és a magasabb színvonalú szolgáltatások kialakításával, fejlesztésével. Mindez a versenyképesség és fenntarthatóság szempontjából elengedhetetlen.

A turisztika kapcsán nagyon előrelátó módon megfogalmazásra kerül, hogy nem pontszerű, hanem hálózatba illeszthető projektek, tematikus utak stb. segítségével ildomos a fejlesztéseket rendszerbe helyezni. Ez a szemlélet rendkívül fontos a program céljainak eléréséhez, sőt tovább érdemes tágitani azt. A dokumentum egyes esetekben megáll a megyei szintnél, de megfelelő módon bizonyos fejlesztési területeken (pl. a turizmus, közúthálózat, logisztikai fejlesztések, innováció stb.) a megyehatár nem tekintendő releváns viszonyítási pontnak. A tágabb perspektíva minden esetben több információt, tágabb mozgásteret is ad a szereplőknek, ami különösen fontos abban a folyamatosan élesedő versenyhelyzetben, amely globalizálódó világunkban körülvesz bennünket. Mivel Heves megye gazdasági, társadalmi, és környezeti szempontból sem tekinthető független egységnek, önmagában való vizsgálata téves információkhoz, következtetésekhez és döntésekhez vezetheti a döntéshozókat. Egy fejlesztési program az esetek túlnyomó részében olyan gazdasági folyamatokra, társadalmi szokásokra, illetve azok kölcsönhatásainak bonyolult rendszerére van hatással rövid, közép és hosszú távon, melyek megye-, vagy akár országhatárokhöz nem köthetők.

Míg földrajzilag a megyék egymás mellett átfedések nélkül helyezkednek el, amely relációban adott terület egyértelműen hozzárendelhető egy bizonyos megyéhez, ezzel ellentétben ilyen jellegű elhatárolódás, illetve kapcsolat a társadalom, gazdaság és környezet területén nem létezik. Ezen tényezők megyehatárokon átívelő és egymást átfedő kategóriái miatt egy-egy fejlesztési irány megfogalmazásakor kívánatos különösen körültekintően eljárni, nemkülönben az együttműködési lehetőségek felkutatásában és azok létrehozása, ápolása során. A megyék legközvetlenebb

szomszédjai természetüknél fogva a szomszédos megyék, melyek helyzetének figyelembevétele tehát a fenti okok miatt elhagyhatatlan munkafolyamat.

A megyei szint – mely Magyarország esetében egybeesik az Európai Unió NUTS III egységeivel – tehát önmagában nem, sokkalta inkább, mint olyan kategória vizsgálendő, mely egy nagyobb egész, és mint ilyen, komplex egység részeként és annak további építőelemeinek kontextusában elhelyezkedve értelmezhető, és mint ilyen szemlélendő. A megye jövője szempontjából markáns kérdés nem csupán saját, de a szomszédos megyék jövőre vonatkozó fejlesztési tervei, illetve koncepciói, programjai is.

A külső partnerekkel való együttműködés szükségessége miatt Heves megyének is nyitottnak kell lennie kifelé, legyen szó hazai (nem kizárólagosan a szomszédos megyék), de akár külföldi partnerekkel való kapcsolatairól, és azokkal történő fokozódó együttműködésekről egyaránt a gazdaság vagy a társadalom részterületein.

A Program céljai elérésének egyik feltételeként jelentkezik, hogy Heves megye a nemzetközi folyamatok alakította térben mi módon vesz részt, mivel annak folyamatai közvetve és közvetlenül egyaránt hatást gyakorolnak rá.

A dokumentum több helyen (pl. innováció) állapítja meg a belső együttműködések kívánatos és szükséges kedvező hatásait, mint alapvetést, továbbá ösztönözni is kívánja azokat, esetleg integrálni a megye fejlesztéseibe. A Program céljainak elérése szempontjából valóban lehetőségként, erőforrásként, szükségesen felhasználandó eszközként kell tekintenünk az együttműködésre, különösen igaz ez a jelenlegi forrás-szűkös időkben. Éppen emiatt jár nagy kockázattal a különböző területeken történő összefogás elmaradása, és bár rövidtávon bizonyos szereplőknek hasznuk származhat belőle, hosszú távon minden szereplőnek és az egész társadalomnak a kárára válhat.

A dokumentumban nem minden esetben tisztázott, hogy a majdani projektek hogyan kerülnek bele ezekbe a hálózatokba, és hogyan működnek együtt a későbbiekben, de ez visszavezethető arra, hogy az országos struktúra az előkészítés időpontjában még nem volt kialakítva.

Bár több esetben a projektcsomagok esetében az adatok még nem álltak rendelkezésre, kijelenthetjük, hogy már a jelenleg ismert forrásigények is meghaladják a rendelkezésre álló indikatív kereteket, sőt azoknak a többszöröseit. Heves megye erőforrásai jelenleg még lehetővé teszik, hogy a megye a leszakadást elkerülje és ne egy negatív spirálban folytassa a jövőjét, hanem stabil, emelkedő pályára álljon. Ehhez tud segítséget nyújtani a hazai a kohéziós finanszírozás, amely tervezett forrásmegosztásban is megmutatkozik. A megye jövőjét tekintve kiemelt prioritást, kell, hogy élvezzen a 2021- 2027 időszak, ugyanis a környező megyékben történő fejlesztések Heves megye lemaradását eredményezhetik.

Összességében a beavatkozások közötti átcsoportosítások lehetőségét szükséges megteremteni, hogy a felmerülő igények azok mentén hathatós támogatást nyújtsanak a megye fejlődéséhez.

Megállapítható továbbá az is, hogy a projektcsomagokban – jellegüknél fogva – nem minden esetben vannak feltüntetve a helyszínek, azaz a projektek összegzése került a Programba, így kevésbé ismert, adott projekt, projektcsomag mely térségben fogja kifejteni hatását közvetlenül.

A vidék népesség-megtartásának javítása a foglalkoztatás és a helyi identitás növelése sikerére különösen nagy szükség van Heves megyében, azonban megállapítható, hogy jelenleg sem a rá fordítható összeg, sem a tartalom nem elegendő ehhez. Bár a program előkészítése során figyelemmel voltak a foglalkoztatásfejlesztés komplexitására további célzott intézkedések kialakítása megfontolandó lehet. Összességében a gazdaságfejlesztési célok, a foglalkoztatás bővítése, a fiatalok

helyben tartása célkitűzésként megjelennek, a végrehajtás során az ellentétes hatásokra, képzési lehetőségekre szintén tekintettel kell lenni.

A Tartósan munkanélküli aktív korúak munkaerő-piaci esélyeinek, foglalkoztathatóságának javítása intézkedés által megfogalmazottak mentén léptékeiben jelentősebb beavatkozások szükségesek, komplex programok, esetlegesen a tervezett programokon belül külön megjelölve ennek a jelentőségét. Ez kockázatként értelmezhető, mivel aggályos, hogy a programban felvázolt cél a gyakorlatba végül átültetésre kerülő beavatkozás esetében nem (vagy részben) fog teljesülni.

Heves megye főbb gazdaságfejlesztési elképzeléseinek és eredményeinek tartalmi bontása (indikatív):

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
1.1. beavatkozás: Üzleti környezet javítása, a vállalkozások versenyképességének növelése	Foglalkoztatottak (15-64 éves) száma	Komplex programok támogathatók, melyek eredményeként nő a foglalkoztatottak száma. A beavatkozási logika ezen alrendszerének megvalósulása esetén társadalmi hozadék az életszínvonal fokozatos emelkedése.	96 000
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma		
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma		
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő önkormányzatok száma		
	A foglalkoztatás növekedése a támogatott vállalkozásoknál		
1.2. beavatkozás: Energetikai szerkezetváltás a klímavédelem és stabil energiagazdálkodás megteremtése az energiainport függőség csökkentése érdekében	Energetikailag korszerűsített épületek száma	Nemzetgazdasági célú beruházások támogathatók, és helyi léptékű erőforrás takarékoság alakítható ki.	380 500
	Energia megtakarítás mértéke		
	Támogatásban részesülő vállalkozások száma		
	Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma		
1.3. beavatkozás: Élelmiszeripar kapacitás- és minőségfejlesztése	Beruházási támogatásban részesült üzemek, gazdaságok száma	A projektcsomag a nagyobb hozzáadott érték képződéshez, valamint a mezőgazdaság kibocsátásainak kapacitásnövekedéséhez járul hozzá. Csak részben, vagy egyáltalán nem hasznosított erőforrásokhoz nyúl hozzá a program ezen része, amitől egyaránt remélhetők gazdasági és társadalmi hozadékok.	11 500

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
		Kiegyensúlyozottabb gazdaságélénkítéssel a foglalkoztatási helyzet javulása prognosztizálható, mely által mérséklődik a térséget elhagyók száma, valamint a falvak irányából a városok felé történő belső migráció lassulása várható.	
2.1. beavatkozás: Versenyképes turisztikai kínálat megteremtése	Támogatott turisztikai vállalkozások száma	A projektsomag hatására várhatóan enyhén növekedni fog a megyébe látogató turisták száma, mindazonáltal az átlagos tartózkodási idő növekedése ezzel párhuzamosan nem biztosított. A megye gazdasági szereplőinek egyaránt érdeke, hogy az ide érkező turisták színvonalas programokkal és megfelelő minőségű szolgáltatásokkal körülvéve töltsék el szabadidejüket és elégedett, visszajáró vendégekké váljanak. A szezonális kapcsolatok meglévé, ismert fehér foltok egy része vélhetően el fog tűnni, ami által a megye turisztikai erőforrásai kedvezőbb hatásokkal forgathatók a társadalom javára.	20 500
	Támogatott turisztikai vállalkozások által teremtett új munkahelyek száma		
	Támogatott attrakciók száma		
2.2. beavatkozás: Húzó turisztikai ágazatok minőség és kapacitásfejlesztése	Természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságként minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások száma	A támogatást önkormányzatok és önkormányzati tulajdonú gazdálkodó szervezetek, turisztikai jellegű KKV-k kaphatják meg.	105 300
	Vendégéjszakák száma		
	Turisztikai szolgáltatások eredményes működéséből származó árbevétel		
3.1. beavatkozás: A klímaváltozáshoz alkalmazkodó,	Beruházási támogatásban részesült üzemek, gazdaságok száma	A gazdasági érdekek hosszútávú fennmaradását segíti, amely a megyei terület	35 800

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
versenyképes agrárszerkezet létrehozása	Támogatott induló gazdaságok száma (fiatal gazdák támogatott üzleti tervvel)	használat optimális és környezettudatos megóvását is eredményezi. A precíziós mezőgazdaság lehetőségeit tudja a program ezáltal kiaknázni, és a fiatalabb generáció helyben tartása is megvalósulhat.	
3.2. beavatkozás: A helyi termékek versenyképességének növelése termékpálya modellek kialakításával	Újonnan létrehozott helyi piacok száma	A támogatást a megyében működő kkv-k kaphatják; közvetett támogatás, global grant eljárásrend. Beruházások valósulnak meg az üzleti környezet minden szegmensében. A megyében működő vállalatok jobb helyzetbe hozása azok stabilitásának fokozásával jár, ami és jövedelmi viszonyokat is serkenti javítva a megye eltartó képességét. A leszakadó térségek felzárkóztatásának irányában tett minden lépés üdvözlendő. A széles körű mélyszegénység, mint az alacsony életszínvonal legnyomasztóbb mutatója és katalizátora is egyben, a megye egyik legégetőbb társadalmi problémája, a tartós leszakadással veszélyeztetett térségekre a leginkább jellemző.	10 500
	Felújított helyi piacok száma		
	Támogatott háztartások száma		
4.1. beavatkozás: A munkaerőpiacra történő visszatérés elősegítése	Férőhelyek száma a támogatott bölcsődékben	A családok helyben maradását segíti a beavatkozás, lehetőséget adva arra, hogy a szülők a gyermeknevelés mellett munkát vállaljanak. A lehetőség a gazdasági potenciált is erősíti, növeli a helyi fogyasztást, és a családok vagyoni helyzetén is javíthat. A támogatást óvodát, bölcsődét fenntartó szervezetek (pl.:	4 500
	Férőhelyek száma a támogatott óvodákban		

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
		önkormányzatok, non-profit szervezetek, egyházak) nyerhetik el pályázat útján. Indokolt esetben (fenntarthatósági számításokkal és igényfelméréssel alátámasztva) támogatható gazdasági szervezet dolgozói számára óvoda kialakítása.	
4.2. beavatkozás: Egészséges társadalom kialakítása	A szűrővizsgálatokon megjelentek száma	A társadalom minden tagjának kiemelt érdeke, hogy életvitele és lehetőségeihez mérten a legkorszerűbb ellátást tudja igénybe venni. Különösen fontos ez a 2020-as év tapasztalatai mentén, amely bizonyította, hogy az egészségügyi rendszer stabilitása függetlenül a területi elhelyezkedéstől nélkülözhetetlen.	29 350
	Felújított egészségügyi intézmények száma		
	Támogatott egészségügyi szakemberek száma		
	Technológiai-műszerezettségi fejlesztésben részesült egészségügyi intézmények száma		
	A támogatott megyei és helyi kiemelt foglalkoztatási programok száma		
4.3. beavatkozás: A társadalmi befogadás erősítése a foglalkoztathatóvá válás elősegítésével	Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is	A leszakadó térségek felzárkóztatásának irányában tett minden lépés üdvözlendő. A széles körű mélyszegénység, mint az alacsony életszínvonal legnyomasztóbb mutatója és katalizátora is egyben, a megye egyik legégetőbb társadalmi problémája, a tartós leszakadással veszélyeztetett térségekre a leginkább jellemző. A beavatkozási logika ezen alrendszerének megvalósulása esetén társadalmi hozadék az életszínvonal fokozatos emelkedése.	13 650
	Képzési programok száma		
	A programokba bevont személyek száma		
4.4. beavatkozás: A sport mozgás, mint az egészséges élet nélkülözhetetlen alappillére	Támogatott sporttáborok száma	A társadalom minden rétegének megvan azon igénye, hogy valamely szabadidős elfoglaltsággal rendelkezzen, amely a	10 650
	Felújított erdei iskolák száma		
	Felújított sportlétesítmények száma		

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
	Sporttáborokban/erdei iskolákban résztvevők száma	kikapcsolódását segíti. A rekreációs tevékenységek jelentős mértékben járulnak hozzá az egészséges élethez, a lakosság helyben maradásához, és ezáltal a gazdaság erősödéséhez, vagy akár a turisztikai vendégéjszakák növeléséhez.	
	Tömegsport rendezvények száma		
	Támogatott egyesületek száma		
	A sportrendezvényeken résztvevő fogyatékosok száma		
4.5. beavatkozás: Korszerű gyakorlati tudás biztosítása, valamint a kultúra szerepének növelése a térségi identitás erősítésében	Felújított köznevelési intézmények száma	Az intézkedések csökkentik az elvándorlást, amivel párhuzamosan növekszik a társadalom biztonságérzete. A lakosság könnyebben jut a megfelelő színvonalú releváns szolgáltatásokhoz a megye bármely térségében. A munkaerő helyben maradása gazdasági potenciáljának alapköve, hogy megfelelő képzettséggel rendelkező szakemberek tudjanak munkába állni. Ugyan ezen felvetés igaz az innovatív, termelést növelő gazdasági szereplő megyébe vonzása szempontjából.	116 000
	Újonnan beszerzett eszközök száma az oktatási intézményekben		
	Továbbképzési programok száma		
	Támogatott oktatási intézmények száma		
	Szak- és felnőttképzésben résztvevők száma		
5.1. beavatkozás: Az elérhetőség feltételeinek javítása	Épített/felújított utak hossza	A vársok vonzáskörzetében található iparosodott területek jelentik a munkaerő jelentős felszívóhatását, mindamellett, hogy a városi szolgáltatóipar szintén jelentős foglalkoztató. A megközelítési lehetőségek biztosítása, minőségének javítása jelentős hozzájárulást adhat a vidéki életforma fenntartásához. Mindamellett, hogy a társadalom profitál, a gazdasági tőke is könnyebben aktiválódik a megközelíthetőség javításával, jelentős méretű vállalkozások alakíthatók ki,	207 500
	Kialakításra kerülő/felújított parkolóhelyek száma		
	Megépített kerékpárutak hossza		
	Felújított/kiépített/áthelyezett buszfordulók száma		
	Átépitett/korszerűsített buszöblök száma		
	Épített/felújított autóbusz pályaudvarok száma		
	A közösségi közlekedés fejlesztésével közvetlenül érintett utasszám		
	Kiépített/felújított forgalomirányítási rendszerek száma		
	A járási központot és gyorsforgalmi úthálózatot		

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
	<p>közúton 15/20/30 percen belül elérő lakosság számának növekedése</p> <p>Fejlesztett városi közlekedéssel érintett lakosság száma</p> <p>Kiépített/korszerűsített dinamikus utas-tájékoztatói rendszerek száma</p>	és ezek kiszolgálására a KKV potenciál szintén erősödhet.	
5.2. beavatkozás: Stratégiai erőforrások megóvása, természet- és környezetvédelem	<p>Épített/felújított vízvezető árkok, csatornák hossza</p> <p>Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett lakosság száma</p> <p>Ár- csapadék és belvízkároktól megvédett terület</p> <p>Megerősített partfal szakasz hossza</p> <p>Épített/felújított szennyvízhálózat hossza</p> <p>Épített/felújított víz-záportárolók száma</p> <p>Szennyvízcsatornával ellátott lakóegységek száma</p> <p>Szennyvízkezeléssel ellátott lakosok száma</p> <p>Rekultivált hulladéklerakók száma</p> <p>A projekt által megvédett értékek vagy megtakarított áthelyezési szükséglet</p> <p>Energia megtakarítás mértéke</p> <p>Felújított lámpatestek száma</p> <p>Funkcióváltással felújított barnamezős területek nagysága</p> <p>Lebonyolított képzések száma</p> <p>Lebonyolított programok száma</p>	Az infrastruktúra feltételek javítása a befektetéseket és a társadalmi elégedettséget egyaránt erősíti. A lakossági és gyártási, szolgáltatási infrastruktúra elemek fenntartható pályára állítás, folyamatos egyenletes minőségen történő biztosítása szükséges minden fejlett és fejlődő térségben egyaránt. Ezen beavatkozások továbbá az élhető és alapjogként biztosított egészséges környezet alapfeltételeit is megteremtik.	253 300
5.3. beavatkozás: Fenntartható település- és térszerkezet	<p>Új elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek kiépítésének száma</p> <p>Már meglévő elektronikus ügyfél-kapcsolattartási rendszerek fejlesztésének száma</p>	A vidéki és városi élet egyaránt szükséges része az élhető épített környezet koncepciója. Az épített környezet rehabilitációja, zöldítése és modernizálása (bár ezek sokszor ellentétes	202 800

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
	Felújított, akadálymentesített közszolgáltatásokat nyújtó intézmények száma Fejlesztett közművelődési intézmények, könyvtárak és múzeumi intézmények száma Felújított tárgyi, építészeti, műemléki értékek száma Lakosok száma Városrehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága Városrehabilitációs beavatkozások által érintett lakosok száma Település-rehabilitációs beavatkozások által érintett terület nagysága Település-rehabilitációs beavatkozások által érintett lakosok száma Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma Bűnmegelőzési programokba bevont személyek száma (kiemelten a gyermek és fiatalok lakosságra) Támogatással felújított lakások száma Helyi foglalkoztatási kezdeményezésekbe bevont hátrányos helyzetű emberek Megnövekedett zöldfelületek száma Lakossági elégedettség Kialakított új szolgáltatások száma Megvalósult programok, akciók, rendezvények száma Teremtett munkahelyek száma	koncepciók) segítik helyben tartani a lakosságot, és betelepülni más területekről újabb lakókat. mindezek inkább társadalmi jelentőséggel bírnak, azonban a közvetett hatásuk túlmutat az élhető környezeten. A társadalom elégedettsége új beruházásokra ösztönöz, új szolgáltatások elterjedését segíti elő. A helyi szinten eldöntött fejlesztések pedig a helyben tartás mellett egy pozitív egészséges öntudatot alakíthat ki.	
5.4. beavatkozás: Infokommunikációs fejlesztések	Újjonnan elérhető elektronikus közszolgáltatások száma Újjonnan kialakított internetelérési pontok száma	A jelen korban elengedhetetlen az infokommunikációs ismerteket alkalmazása, erre	4 200

Prioritás neve, száma	Indikátor megnevezése	Megvalósítás, Várható hatások	Indikatív keret (millió Ft.)
	Újonnan beszerzett eszközök száma	2020-as év jelentős hatást gyakorolt, hiszen a kommunikációs technológiák, szoftverek ugrásszerű fejlődésen mentek keresztül. A mobilitás egy új lehetősége tárult fel, hiszen bebizonyosodott, hogy nem szükséges feltétlenül egy nyüzsgő nagyvárosban élni a mindennapokat ahhoz, hogy a munkahelyi elvárásoknak, a gazdaság előre jutásának mozzatórugói lehessünk.	
	Lebonyolított képzések száma		
	A fejlesztéssel érintett közigazgatásban dolgozók száma		

(saját szerkesztés)

A Program javaslatainak csoportosítása azok várható hatásai alapján				
Társadalmi kategória	Nincs hatás	Közvetlen hatás	Közvetett hatás	A hatás iránya és becsült mértéke ¹⁷
Népesség területi elhelyezkedése		x		+4
A foglalkoztatás		x	x	+3
A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei			x	+2
A népesség életminősége és egészségi állapota, szociális helyzete		x	x	+5
A társadalom biztonságérzete, veszélyeztetettsége	x			0

A népesség területi elhelyezkedése (életmód, társadalmi mobilitás)

A Programot megalapozó dokumentumok úgy, mint annak Konceptiója és annak hatásvizsgálata, feltérképezte a népesség elhelyezkedésének dimenziójában feszülő ellentmondásokat, a felmerülő igényeket, és kockázatokat. Ezek tükrében igyekszik válaszokat adni a népesség területi elhelyezkedésének kérdéseire és több irányból is igyekszik támogatni a megye lakosságát ezen dimenziókban. Emellett a megye lakosságának egy részét az egzisztenciális kilátástalanságból úgy kell tudni kivezetni, hogy közben a létminimum szintjét felülről közelítő csoportokban élők se érezzék munkájukat fölösleges áldozatnak.

¹⁷ Egy -5 és +5 közötti skálán, ahol a kiinduló helyzethez képest a negatív érték a kedvezőtlen, a pozitív érték pedig a kedvező irányú elmozdulást jelzi.

Közép, illetve hosszabb távon ezen feladatok mentén kell tudni megváltoztatni a megye élethelyzetét olyan intézkedésekkel és beavatkozásokkal, amelyek a Programban is szerepelnek.

Várhatóan a Programnak köszönhetően mérséklődni fog az elvándorlás (bár a megye szempontjából a népesség növelése volna optimális), amely kedvező hatás maximalizálása érdekében a jelenlegi projektcsomagok tartalmát érdemes a lehető legszélesebb körű intézkedések megvalósításáig tovább tágítani.

Foglalkoztatás

A foglalkoztatás az egyik legégetőbb kérdés miként az Európai Unió egésze, Heves megye tekintetében is. Az Észak-magyarországi régió - melynek Heves megye része - az Európai Unió NUTS II-es szintjének fejlettségbeli rangsorának végén szerepel. Bár főbb gazdasági mutatói hasonlóak a Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve a Nógrád megye által produkált adathoz, az elvándorlás mellett (ezek a kategóriák kölcsönhatásban vannak egymással) a perifériára szorulás is fenyegeti.

A turizmusfejlesztés, a megyei élelmiszer-feldolgozóipar, az üzleti környezet fejlesztését, az alternatív helyi gazdaságfejlesztési lehetőségeket, a Heves Megyei Foglalkoztatást Segítő és Életminőség Javító programcsomagot, vagy a munkaerőpiacra való visszatérést szolgáló törekvéseket szemügyre véve megállapítható, hogy a Program alkotói nagy hangsúlyt helyeztek saját belső erőforrások nyújtotta lehetőségekre. A mezőgazdasági lehetőségekből származó előnyök jelenleg tapasztalt szintjéből arra lehet következtetni, kétséges, hogy a mezőgazdaság képes akkora hozadékot biztosítani, amekkorát a Program elvár ettől a gazdasági ágazattól. Ezen szint természeténél fogva függ a bevonható emberek számától és hozzáértésétől, valamint a megfelelő koordinálástól és együttműködéstől. Továbbá kiemelhető, hogy a helyi termékek előállítására és piacra jutására mellett a Program kiemelt figyelmet fordít a minél magasabb szinten feldolgozott, azaz minél nagyobb hozzáadott értékű termékek előállítására is, amely szintén a helyi gazdaságot erősíti, közvetve pedig a foglalkoztatást. Az agráriummal kapcsolatban a Program jelenlegi megközelítésének igazolása lesz, amennyiben a megye (várhatóan kis mértékben ugyan és részben gazdasági szükségszerűségi szempontok miatt is) elmozdul az önfenntartás irányába, ami a gazdasági függés alacsonyabb szintjét jelenti, ugyanakkor pozitív lélektani hatással is bír.

A Program közvetve ugyan, de szintén igyekszik lehetőségeket nyújtani a magukat főlegesennek érzők számára. A kiszorult emberek társadalomba való visszavezetésük, passzivitásból való kimotozásuk az aktivitás irányában ösztönző érdeke, ami nem csak hosszú, de rövid távon is előnyökkel jár.

Több helyen megjelenik a K+F(+I), aminek hatásait ugyan nem lehet előre felmérni, de a versenyhelyzet, illetve a versenyképesség szempontjából mindenképpen szükséges. Megállapítható, hogy a program egészén átível a foglalkoztatás ösztönző szemléletmód. Az ebből táplálkozó intézkedések összessége vélhetően megteremti a foglalkoztatás kedvezőbb feltételeit, egyaránt csökkentve a munkakeresők és az elvándorlók arányát.

A szabadidő eltöltése, a rekreáció területi feltételei

Túlnyomórészt a turisztikai, sport és a különböző (közvetlen és közvetett) településfejlesztési intézkedések adják a szabadidő eltöltésre, és a rekreáció területi feltételeire vonatkozó főbb lépéseket. A turisztikai fejlesztések gyakran a megyébe látogatók számára lehet vonzó rekreációs lehetőség, amelyet a kevésbé tehetősek helybeliek (rendszerint anyagi okokból) jellemzően nem, vagy csak ritkábban vesznek igénybe. Az ő bekapcsolódásukat a később leírtak miatt ésszerű és szükséges ösztönözni. (pl.: helyiek számára kedvezményes bérletek, jegyek segítségével, tömegközlekedés optimalizálása a turisztikai attrakciók esetében). Mindemellett a tervezett településfejlesztési akciók

várhatóan kedvező hatással lesznek a lakosság komfortérzetére, a rekreációra. Jelentős pozitívum, hogy külön prioritásként jelenik meg a sport, melyre a Program (de így a Konceptió is) az egészséges élet alappilléreként tekint. A Program helyesen a közösségi tevékenységekre, illetve a gyermekek egészséges nevelésére helyezi a hangsúlyt.

Megállapítható, hogy a Programban szereplő projektötletek a nevezett kategóriák színvonalának szinten tartásához elengedhetetlenek, azonban azok további fejlesztése, a megyében rejlő lehetőségek optimális (fenntartható) hasznosítása további beavatkozásokat igényel. Az infrastruktúra, digitalizációs fejlesztések a szabadidős programok lehetőségeit is tágítják.

A Programban szereplő intézkedések elmaradása vélhetően érzékenyen érintenék az egyébként is szűkösre szabott keresztmetszeteket, így azok megvalósítása mellett további, újabb, innovatívabb intézkedések (vagy alintézkedések) kidolgozása kívánatos.

A népesség életminősége és egészségi állapota, szociális helyzete

A népesség szociális helyzete, életminősége és egészségi állapota, részben kapcsolódik az előző alpontban megállapítottakhoz, azok dimenzióival részben együtt értelmezendők, illetve kezelendők. A népesség életminőségére és egészségi állapotára, valamint szociális helyzetére közvetve, vagy közvetlenül szinte minden gazdasági, társadalmi és környezeti paraméter befolyást gyakorol. Míg korábban (a Konceptióból) könnyebben kiolvasható volt egy területi tematika, ez a Programban már nem jelenik meg. A területi különbségek mérséklése e tekintetben különösen fontos, hogy a megyén belüli egyenlőtlenségek mélyülése csökkenjen, a további elvándorlás megakadályozása érdekében.

A (humán)infrastruktúra mellett a foglalkoztatás is hatással van a népességre. A mezőgazdaság megoldást nyújthat bizonyos közösségek esetében a periférikus területeken is, azonban a rendelkezésre álló források, a tulajdonviszonyok és a közelmúlt gyakorlata azt mutatja, hogy ezen emberek összessége adott térségben a lakosságnak viszonylag alacsony arányát teszik ki.

Az utaztatás is megjelenik a Programban, ami részben tágíthatja a kedvező gazdasági kilátásokkal kevésbé rendelkezők lehetőségeit.

A társadalom biztonságérzete, veszélyeztetettsége

Bár kifejezetten a társadalom biztonságérzetének, veszélyeztetettségének dimenziói a program szempontjából nem szerepelnek külön hangsúllyal, mégis megállapítható, hogy a tervezett intézkedések többségének elmaradása vélhetően rontaná mindkét komplex kategória jelenlegi állapotának további alakulását.

A gazdasági szempontú elemzés során vizsgálni kell azok megvalósulása, illetve meg nem valósulása esetén várható hatását az alábbi elemek esetében.

A térszerkezet

A tervezett intézkedések nem gyakorolnak jelentős hatást a jelenlegi térszerkezetre. Vannak benne előremutató elemek és vannak, melyek várhatóan problémák forrása lehet.

Előremutató az ökológiai sokféleség megőrzése, a fenntartható települési környezet kialakítása, a barnamezős illetve meglévő iparterületek elsődleges használata, a víztestek állapotának megőrzése. Várhatóan gondot fog jelenteni a bányászat (szén és érc) fejlesztésének, valamint fokozódó termásvíz

kitermelésre alapuló, valamint ökoturisztikai fejlesztések konfliktusainak a kezelése. Térbeli korlátok a Tisza-tó térségében tervezett agrárgazdasági, illetve idegenforgalmi fejlesztések esetében várhatóak.

Településrendszer

A program javasolt intézkedései jelentős hatással bírnak a településrendszer jelenlegi struktúrájára, hiszen a városi és a vidéki élet erősítéséhez egyaránt tartalmaz infrastruktúra fejlesztéseket. Meg kell említeni, hogy a fenntartható település és térszerkezet prioritás céljai között megjelenik a városok térségellátó szerepének erősítése, a fejlettségi különbségek kiegyenlítésére való törekvés, ami rendkívül jelentős törekvés a kiegyensúlyozott területi fejlődés, működés tekintetében.

Természeti erőforrások

A területfejlesztési koncepcióban meghatározott horizontális elvek között szerepel a „Természeti tőke értékeinek megőrzése”, mely a Program több javasolt intézkedésénél konkrétan is megfogalmazódik. A viszonylag kedvező agrárgazdasági feltételekre alapozva az agrárgazdaság, erre alapozva az élelmiszeripar fejlesztése a „Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés” stratégiai célok között szerepel. Pozitív elem, hogy a megye K+F kapacitását és meglévő tudását is beépítik a fejlesztés hatékonyságának erősítésére. A fejlesztések esetében korlátokat jelenthet azonban, hogy a megyében jelentős számban vannak természetvédelmi oltalom alatt lévő területek.

Az ipar, a kereskedelem térbeli szerkezete

A Program stratégiai célrendszerében konkrét célként térszerkezeti prioritások és ezt elérő intézkedési javaslatok nincsenek. Ugyanakkor a Koncepcióban markánsan megjelenik két területi fókusz – Észak- és Dél-Heves – melyek fejlesztését célozzák a területi fejlettség különbség kiegyenlítése érdekében. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a program megyei gazdaság fejlesztési részében leírtak, valamint a VMOP rendelkezésre álló jelentős források eredményeként, a Hatvan – Gyöngyös – Eger ipari tengely valós tőkevonzó képessége és meglévő ipari kapacitásai miatt nem fog veszíteni súlyából.

Mezőgazdaság

A Program kiemelten kezeli a mezőgazdaságot, a kapcsolódó élelmiszer- és helyi ipar fejlesztését. A javasolt intézkedések közül 9 db támogatja közvetlenül, illetve közvetve az ágazat fejlesztését. A célok elérése, a tervezett intézkedések megvalósulása esetén egyértelműen pozitív változások várhatók az ágazatban.

Erdőgazdálkodás

A program közvetetten érinti erdőgazdálkodással, mint a hal-, erdő- és vadgazdálkodás támogatása intézkedés részeleme. A biomassa termeléssel, a Bükk és Mátra területének turisztikai fejlesztésével kapcsolatban érintőlegesen megjelennek ezen területet érintő intézkedések hatásai. Amennyiben a természeti tőke megőrzésének horizontális elve érvényesül, ezek hatása semleges lesz. Mindazonáltal a Program a megyében az erdő erdőgazdasági potenciáljának kihasználása mellett egyre nagyobb szerep juttat a társadalmi és természetvédelmi jelentőségének.

Idegenforgalom

Az idegenforgalom a megye fejlesztési koncepciójában és területfejlesztési programjában is kiemelt szerepet kapott. Szinte minden fejlesztési elképzelésnél megjelenik a turizmus kiemelt fejlesztési területe. Meg kell azonban említeni, hogy a rendelkezésre álló dokumentumok alapján nem lehet

megállapítani sem a foglalkoztatás területén várható tényleges hatásokat, sem a környezetre gyakorolt hatást, vagy a környezetvédelmi szabályozások eredőjeként jelentkező fejlesztési konfliktusok megjelenését.

Vízgazdálkodás

Az EU tematikus célkitűzései között szerepel a Zöldebb Európa, a Programban megfogalmazott prioritások közül 3 foglalkozik a vízbázisok védelmével, ár- és belvízvédelem fejlesztésével valamilyen mértékben. A helyzetértékelés megállapítja, hogy a felszíni vízfolyások szélsőségesen ingadozó lefolyásúak. A Konceptió és a Program is megemlíti továbbá, hogy a települések nagy száma küzd csapadékvíz elvezetési, bel- és árvízvédelmi problémával. A Konceptióhoz kapcsolódó helyzetértékelés alapján Heves megyében indokolt az integrált vízgazdálkodás megvalósítására való törekvés, ezért olyan megoldások prioritizálandók, amelyek alkalmasak mind a rendkívüli áradások, felhőszakadások kártételei elleni védekezésre, mind a lokális vízvisszatartásra (vízkészletek megtartását elősegítő tározó, záportározó, árvízcsúcs csökkentő tározók építése). Megfelelő hatás akkor lesz elérhető, ha a megvalósítás során az intézkedések és a források arányban lesznek a problémák nagyságával.

A térség eltartó képessége és versenyképessége

A tervezett prioritások és ezen belüli intézkedések többsége olyan beavatkozásokat tervez támogatni, mely jelentősen, kedvező irányba mozdítja a megyei gazdaság versenyképességét, javítja a foglalkoztatást, a térség eltartó képességét. Megfontolandónak tűnik azonban, hogy a stratégiai célok elérése érdekében a javasolt intézkedéseket jobban fókuszálni, ezzel is maximalizálva a program végrehajtásának gazdasági hatásait.

Műszaki infrastruktúra

A Konceptió és a Program is határozottan jelzi, és javasolt intézkedéseiben tervezi is a műszaki infrastruktúra fejlesztésének szükségességét. A közúti elérhetőség javítása, a megyeszékhely bekapcsolása a gyorsforgalmi úthálózatba, a közösségi közlekedés fejlesztése nélkülözhetetlen a térség további fejlődése érdekében. Elmaradásuk esetén a tervezett célok elérése, a várt eredmények megkérdőjeleződhetnek. A műszaki infrastruktúrára más stratégiai és operatív programok is markáns tervek fogalmazznak meg, amelyek hatással lesznek a Programra is (közlekedésfejlesztési stratégia, innovációs finanszírozások).

Energiaellátás

A Programban érintőlegesen két olyan terület van mely, ha nem is jelentősen, de befolyást gyakorolhat az energiaellátásra, illetve energiaigényre. Egyrészt az energetikai jellegű megújuló forrásokra alapozott fejlesztések, másrészt az energia megtakarítást eredményező ingatlan korszerűsítések. Ezeket azonban várhatóan ellensúlyozza a gazdaság fejlődésével együtt járó többlet energiaigény.

**A Program javaslatának csoportosítása
azok várható hatásai alapján**

Gazdasági kategória	Nincs hatás	Közvetlen hatás	Közvetett hatás	A hatás iránya és becsült mértéke¹⁸
Térszerkezet			X	+1
Településrendszer	X			0
Természeti erőforrások		X		+1
Ipar, kereskedelem térbeli szerkezete		X		+2
Mezőgazdaság		X	X	+4
Erdőgazdálkodás			X	0
Idegenforgalom		X		+4
Vízgazdálkodás			X	+1
Térség eltartó képessége és versenyképesség		X	X	+1
Műszaki infrastruktúra		X		+4
Energiaellátás		X		+3

A Program tartalmát tekintve a helyi adottságok további fentarthatósági szempontokat is tartalmazó fejlesztését igyekszik prioritizálni. A helyi adottságok között megjelenik a mezőgazdasági termelés minden ága (szántóföldi, erdőgazdasági és a fóliasátras termelés is), de jelentős szerep jut a beruházás és munkahelyteremtés szempontjából lényeges kutatási, műszaki fejlesztéseknek egyaránt. Fontos adottsága a térségnek, hogy jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik, így ennek fejlesztése szintén elsőbbséget élvez. Természetesen jelentős feladat az energiaellátást biztosítása, de ide sorolhatók az energiahatékonyságot növelő beruházások is. A megye versenyképessége továbbá nehezen fejleszthető a beruházások koordinált kialakítása nélkül, a térszerkezetük azonban korlátos, hiszen az infrastrukturális ellátottság sok esetben feltétele a beruházás, fejlesztés ösztönzésnek.

Konklúziók

A Program tartalmi részei szakmailag megalapozottak, alapvetően pozitív szemlélet jellemzi. Annak ellenére, hogy – miként a Programban is megfogalmazásra kerül – bizonyos területek/tematikák nem kizárólag a kohéziós alapok kapcsán remélhetnek forrásokat szerezni, a rendelkezésre álló szűkös források felosztásának mikéntje a Program kimenete szempontjából kardinális kérdésekre fog választ adni.

Nem elégséges forrás bevonása esetében előfordulhat, hogy a hatások még az előtt nivellálódnak, mielőtt pozitívumai a társadalom számára érezhetőek lennének. Hasonló hatással járhat a források túlzott elaprózása is. Mindkét eset elkerülése rendkívül fontos szempont a Program céljainak elérése szempontjából, amely elsősorban a forrásfelhasználás területi és intézkedésekre vonatkozó fókuszával elkerülhető.

Hangsúlyozandó, hogy a későbbiekben a program szempontjából a folyamatos monitoring és az alternatív visszacsatolási rendszerekben rejlő előnyök hasznosítása nem csupán szükséges adminisztrációs tehernek tekintendő, de további lehetőségként is az esetleges hibák korrekációjára szolgál.

¹⁸ Egy -5 és +5 közötti skálán, ahol a kiinduló helyzethez képest a negatív érték a kedvezőtlen, a pozitív érték pedig a kedvező irányú elmozdulást jelzi.

Megjegyzendő, hogy a Program a vissza nem térítendő támogatásokat tekinti a leginkább hatékony fejlesztési motornak, más módszerek megfelelő környezetben észszerűen használva egyéb előnyökkel bírnak, mint például a hitelprogramok, kockázati tőkealap, stb. (elsősorban természetesen gazdasági társaságok esetében alkalmazható), és multiplikatív tulajdonságokkal bírnak.

A munkahelyteremtés, mint elérni kívánt cél az anyag egészén tükröződik, térségenként azonosított igényként és válaszlépésként javasolt markánsabban megfogalmazni. A Program a turizmusban rejlő lehetőségekre nem csodaszerként, hanem mint a hosszú távú több lábbon állás egyik elemére tekint.

A gazdasági, társadalmi szükségszerűségeket mérlegelve, és a kimerítő, korábbi helyzetértékelésben is bemutatottak ismeretében összességében megállapítható, hogy a vizsgált Program megalkotói törekedtek a megye problématérképét nyitott szemlélettel, ugyanakkor reálisan megközelíteni, valamint egy a Heves megye észszerű és hosszú távú érdekeit szem előtt tartó, előremutató célrendszert kialakítani.

Megállapítható az is, hogy ezen célrendszerrel paritásban áll, konstruktív és innovatív megoldásokat tartalmaz a leendő beavatkozások, illetve intézkedések köre.

Ezen dokumentum igyekezett beazonosítani a Program lehetséges kockázatainak körét, melyek ily módon remélhetőleg elkerülhetővé válnak, illetve bekövetkezésük esélye és esetleges hatásaik minimalizálhatók. Kijelenthető, hogy a Program gyakorlatba megfelelő formában történő átültetése és kivitelezése esetén várhatóan a kívánt társadalmi és gazdasági eredmények irányába mozdítja Heves megyét, anélkül, hogy a meglévő gazdasági és társadalmi problémákat elmélyítené.

5.3 A Program várható környezeti hatásai, a Program Stratégiai Környezeti Vizsgálata

5.3.1 Az Stratégiai Környezeti Vizsgálat célja

A stratégiai környezeti vizsgálat alapvető célja, hogy bemutassa az SKV értékelési kritériumait, valamint összefoglalja a legfontosabb környezeti és fenntarthatósági szempontból megfogalmazott értékeléseket, javaslatokat a tervezési és a döntéshozatali folyamatokra és azok tartalmi kérdéseire vonatkozóan. Továbbá a Programhoz kapcsolódó lehetséges környezeti, fenntarthatósági konfliktusok létének és mértékének azonosítása és ezeknek - amennyire lehetséges - a feloldása. Cél egy környezeti és fenntarthatósági szempontból is elfogadható stratégiai dokumentum megalkotása, a döntéshozatal hatékonyabbá, átláthatóbbá tétele, felelősségének erősítése a környezeti és fenntarthatósági szempontok megjelenítésével.

- Nagyfokú integráltság a döntéshozatalba (a döntéshozatal nyitottságától függően)
- Kapcsolódás a tervezői döntésekhez
- Kapcsolódás a stratégiai dokumentum elfogadási folyamatának döntéseihez (széleskörű társadalmi egyeztetés), a döntések, a tervezett intézkedések minőségének javítása.

Az SKV további célja, hogy a tervezők, döntéshozók és az érintettek számára is felhívja a figyelmet a környezeti és fenntarthatósági szempontok érvényesítésére a tervezés, a döntéshozatal és a végrehajtás során.

5.3.2 Környezeti célkitűzések szerinti értékelés

A jó környezetminőséggel kapcsolatos célkitűzések vizsgálati szempontjai

A SKV szabályozásáról szóló jogszabályok szűken értelmezett környezeti értékelési szempontjait foglaltuk össze és egészítettük ki az alábbi szempontcsoportban.

A környezeti adottságokhoz illeszkedő hasznosítás, a sokféleség megőrzése

Elvárás: A sokféleségre épülő, környezeti rendszer stabilitási szempontjainak kielégítése, az alkalmazkodás kielégítése.

Értékelési szempontok	Értékelés
<p>(Ökoszisztéma szolgáltatások fenntartása, fejlesztése)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tekintetbe veszi-e Program a területfejlesztéshez kötődő ökoszisztéma-szolgáltatásokat? 2. Értékeli-e a Program a jelenlegi területfejlesztéshez kötődő természeti erőforrás, ökoszisztéma szolgáltatások hosszútávon fenntartható használatát? 3. Hogyan változik a természeti tőke, a területfejlesztéshez kötődő ökoszisztéma szolgáltatások köre a Program együttes hatására? 4. Vizsgálja-e a Program a helyi erőforrásokban, területfejlesztéshez kötődő ökoszisztéma szolgáltatásokban rejlő potenciálokat? 5. Van-e a Programban olyan intézkedés, amely a fenntartható erőforrás-használattal, a területfejlesztéshez kötődő ökoszisztéma szolgáltatásokkal kapcsolatos ismereteket, kutatást, technológiai fejlesztést segíti elő? 	<p>A feltárt és az ismert természeti erőforrásokban gazdag térség, megfelelő és a fenntartható gazdálkodással növelheti versenyképességét, a mely összhangban áll a természeti értékek megőrzésének elvével. Éppen ezért megfelelő hangsúlyt kell fordítani a természeti környezet értékének, illetve értékelése kérdéseinek és a társadalmi-gazdasági fejlesztések ötvözésére. Az innováció támogatásával a környezettechnológiai és környezeti innovációs fejlesztéseket prioritásként kezeli a Program.</p>
<p>(Vízhasználatot meghatározó termelői struktúrák és fogyasztói mintázatok)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Figyelembe veszi-e a Program a jelenlegi termelői struktúra vízzel összefüggő környezeti hatásait a környezet állapot, természeti erőforrások, és térszerkezet vonatkozásában? (Pl. meglévő birtokméretek és az ebből adódó öntözési technológia és vízbeszerzési gyakorlat.) 2. Figyelembe veszi-e a Program a várható öntözésfejlesztés következtében létrejövő termelői struktúra vízzel összefüggő környezeti hatásait? 3. Vizsgálta-e a Program a meglévő fogyasztói gyakorlat/szokások vízzel összefüggő környezeti hatásait? 	<p>A Program kellő figyelmet fordít a térség vízgyűjtő-gazdálkodására és víziközmű rendszerére. Integrált vízgazdálkodási infrastruktúrafejlesztés, vízkészlet gazdálkodáson alapuló fenntartható táji rendszerek kialakítása megjelenik a stratégiai céloknál. Az aszály érzékeny területek problémáinak megoldására megfelelő módon keresi a lehetőségeket.</p> <p>A Program szorgalmazza az ivóvízfogyasztás mérséklését. A termál- és gyógyvízhez kapcsolódó fejlesztések dominánsan szerepelnek a területfejlesztési célok között, de ezeknél a részekenél közvetlenül nem jelennek meg a környezetvédelmi szempontok.</p>

Értékelési szempontok	Értékelés
4. Tartalmaz-e intézkedéseket a Program a tényleges vízszükséglethez igazodó vízhasználat és a takarékoság erősítése érdekében?	A vízrendszer rehabilitációja, a vízkészletekkel való ésszerű gazdálkodás javíthatja a természeti, gazdasági és közvetve a társadalmi állapotokat is.
(Környezeti alkalmazkodásra épülő szerves kultúra megőrzése, fejlesztése) <ol style="list-style-type: none"> 1. Meghatároz-e a Program olyan kulturális változásokat, amelyek a területfejlesztéssel összefüggő környezet jobbításához vezethetnek? 2. Vizsgálja-e a Program a területfejlesztéssel összefüggő szerves kultúra meglétének fokát (pl. a helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodtak)? 3. Van-e a Programban olyan intézkedés, amely a helyi, területfejlesztéssel összefüggő szerves kultúra megőrzését igyekszik előmozdítani? 4. Az intézkedések következtében várható-e a helyi, területfejlesztéssel összefüggő szerves kultúrák sérülése, leépülése? 	A területfejlesztési elképzelések, mind, a stratégiai és a projektsomagoknál megfelelően kezeli az összefüggő környezet javítását. A leromlott állapotú településrészek rehabilitációját, az építészeti, kulturális a táji, tájképi jellegzetes értékeinek megőrzését, saját környezetük fejlesztését a rendezett környezet kialakítását szorgalmazza. Az „zöldmezős területek bevonásának optimalizálása” mellett megjelenik a barnamezős területek hasznosítása, és a termőterületek ipari területekké történő átalakításának védelmét helyezi előtérbe. A Konceptióban még, mint kármentesítendő területek szerepeltek, de a Program már prioritásként kezeli a barnamezős területek hasznosítását.

Környezetterhelés, állapotváltozás, rehabilitáció.

Elvárás: A Program intézkedései csökkentsék a környezeti terhelések jelenlegi mértékét.

Értékelési szempontok	Értékelés
(Az emberek egészségi állapotának és társadalmi, gazdasági helyzetének védelme, javítása) <ol style="list-style-type: none"> 1. Az intézkedések mennyiben járulnak hozzá az egészséges környezet biztosításához? 2. Javítják-e a tervezett intézkedések a rekreációs, gyógyulási lehetőségek környezethez kötött feltételeit? 3. A Program tartalmaz-e intézkedéseket a környezet kártételének megelőzésére és a kártételek elleni védelemre vonatkozóan? 4. Stabilizálják-e vagy csökkentik a mezőgazdasági termelők kockázatait a Program tervezett intézkedései? 5. Biztosítják-e a Program intézkedései az árvízi és belvízi kockázatok csökkentését, figyelemmel a vizek visszatartására, a tározás növelésére? 	A Program célkitűzéseiben szem előtt tartja az egészséges környezethez való alapvető jogot, és ennek fenntartását prioritásként kezeli. A termál-és gyógyfürdők korszerűsítése, a sportolási, természetjárási lehetőségek kapacitásfejlesztése, egyéb zöldsportok népszerűsítési programok mind olyan intézkedések, amelyek a rekreációs, gyógyulási lehetőségek környezethez kötött feltételeit javítják. A szennyezett területek remediációja egyes területek stratégiai céljai közt, intézkedésként jelenik meg, a kihasználatlan beépített területek, barnamezők jobb kihasználásával hosszú távon a nemzetgazdaság számára fontos erőforrásokat véd meg. Az öntözési infrastruktúra- valamint az agrár-technológia fejlesztése, mint stratégiai célok csökkentik mezőgazdasági termelők kockázatait.

Értékelési szempontok	Értékelés
	<p>Árvízi- és belvízi kockázatok csökkentését hangsúlyozza a Program, amely más ökológiai problémákkal együtt kezeli e stratégiai célt.</p>
<p>(Talajt érő hatások)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Az intézkedések csökkentik-e az eróziót és egyéb talajdegradációs folyamatokat? 2. Az intézkedések elősegítik-e a leromlott, szennyezett területek rehabilitációját? 3. Elősegítik-e az intézkedések a jó talajgazdálkodási gyakorlatot? 4. Elősegítik-e a termőtalaj ésszerű, környezeti adottságokhoz igazodó használatát az esetleges károk megelőzése érdekében? 	<p>Magyarország talajvédelmi szempont-rendszere megegyezik az EU-s irányelvekkel, mivel elfogadott talajvédelmi stratégiánk nincs.</p> <p>Az erózió, mint „leglátványosabb” talajromlási folyamat mellett többek között a talajtömörödés, elsavanyosodás, szikesedés, szervesanyag-csökkenés is komoly probléma. A Program jellegénél fogva direkt módon nem tartalmaz talajdegradációs folyamatok csökkentésére irányuló közvetlen intézkedéseket.</p>
<p>(Biológiai sokféleség, élővilág megőrzése)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Foglalkozik-e a Program azzal, hogy az ökológiai tényezőket és ennek következtében az élőhelyeket milyen területeken és milyen mértékben változtatják meg? 2. Kimutatják-e az intézkedésekhez kapcsolódóan a biológiai sokféleségre, élővilágra, élőhelyekre gyakorolt változások, hatások mértékét? 3. Csökkentik-e a tervezett intézkedések az özönnövények terjedését és hatását? 4. Vizsgálja-e a Program az idegenhonos vagy invazív növények és gerinctelen, gerinces állatfajok megjelenésének és terjedésének hatását az őshonos flóra és fauna elemekre? 5. Kiterjednek-e az intézkedések a megfelelő mezőgazdasági, területhasználati gyakorlat fejlesztésére? 6. Milyen hatással vannak az intézkedések a Natura 2000 területek állapotára, állagára és jellegére, valamint e területeken lévő élőhelyek és fajok kedvező természetvédelmi helyzete megmaradására, fenntartására, helyreállítására, fejlesztésére? 	<p>A megye védett értékeinek felkutatása, megőrzése, fenntartása, természetvédelmi kezelésük ösztönzése, a természeti környezet megóvása érdekében a megye vizeitestek jó ökológiai állapotba hozatala, ezek megőrzése, az erdőállományok védelmi (talaj-, víz- és biológiai sokféleség védelme) funkcióinak erősítése kellő hangsúllyal szerepelnek a Programban. Nem vizsgálja az intézkedésekhez kapcsolódóan a biológiai sokféleségre, élővilágra, élőhelyekre gyakorolt változások, hatások mértékét. A Program a környezetvédelem és gazdaságfejlesztés ésszerű egyensúlyának megteremtését szolgálják (ahol az adott terület mezőgazdasági hasznosítása alkalmazkodik táji adottságokhoz).</p> <p>A természetvédelmi előírásokat nem sértik az elképzelések, viszont kellő körültekintéssel és óvatossággal kell a további megvalósítási programokat tervezni, mert a különösen védett természeti értékek is veszélyben lehetnek az említett területfejlesztési elképzelések megvalósítása során.</p> <p>A Program tartalmazza, mint védelemre szoruló ökológiai rendszereket a Natura2000 területeket.</p> <p><i>Fontos megjegyezni, hogy a fent felsorolt hiányosságok bemutatása, kezelése nem ennek a Programnak a feladata.</i></p>

Értékelési szempontok	Értékelés
(Táj, tájkaraktert érő hatások) <ol style="list-style-type: none"> 1. Az intézkedések védik, illetve szükség esetén javítják a tájvédelmi területek állapotát? 2. Az intézkedések védik, illetve szükség esetén javítják, helyreállítják a táj jellegzetes vonásait, értékeit (tájkarakter), szerkezetét? 	<p>A Program szerint növekszik a komplex tájrehabilitációra szoruló területek aránya Heves megyében, amelynek visszaszorítását, illetve helyreállítását a Koncepció területi stratégiai célok között fogalmazott meg. A Program ebből a szempontból nem követte a Koncepciót, így a tájkarakter javítása csak egy-két konkrét célterületen jelenik meg.</p>
(Épített környezet, kulturális örökség) <ol style="list-style-type: none"> 1. Figyelembe veszi-e a Program az intézkedésekkel érintett területekhez kapcsolódó kulturális, építészeti, régészeti örökség védelmét, megőrzését? 2. Meghatározza-e a Program az épített környezet és a kulturális örökség, valamint kárelhárítások prioritási sorrendjét? 	<p>A Program nagy hangsúlyt fektet az épített környezet és a természeti értékek összhangban történő fejlesztésére. Mindezt ökoturisztikai szempontok figyelembevételével, ahol prioritásként szerepelnek a kulturális örökség, az építészeti, helytörténeti értékek bemutatása, megóvása, környezetük fejlesztése.</p>

Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a veszélyek megelőzése, elkerülése, mérséklése

Elvárás: A Program tartalmazzon intézkedéseket a klímaváltozás hatásainak mérséklésére és a hatásokhoz való alkalmazkodás tekintetében

Értékelési szempontok	Értékelés
<ol style="list-style-type: none"> 1. A Program megfelelő módon határozza-e meg a klímaváltozás hatásait? 	<p>A Program megfelelően mutatja be a klímaváltozáshoz kapcsolódó helyzetképet, és a Koncepcióval szemben a Programban szerepel komplex klímavédelmi szemlélet.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 2. Terveznek-e intézkedéseket a Programban a klímaváltozás hatásainak mérséklésére tekintetében? 	<p>A Program elsősorban az energiahatékonyság javítását, és a szén-dioxid kibocsátás csökkentését tűzte ki célul. Mindezeket túl a klímaváltozás okozta kihívásokra való felkészülés is jelentős fejlesztési irányt képvisel (települési környezet fejlesztése, vízgazdálkodás, agrárium, turizmus).</p>
<ol style="list-style-type: none"> 3. Elősegítik-e az intézkedések az aszály kezelésére való felkészülést megfelelő mezőgazdasági, területhasználati gyakorlat kialakításával, illetve vízkormányzással, víz visszatartással? 	<p>A Program kiemelten foglalkozik az aszály érzékeny területek megóvásával, azok biztonságos vízellátásával, és az öntözési rendszerek víztakarékosabb, hatékonyabb vízfelhasználást célzó berendezések fejlesztésével.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 4. Az energiahatékonyság növelése alapvető szempont-e az intézkedések kialakítása során? 	<p>A Program által megfogalmazott klímapolitika alapján alapvető szempont az energiahatékonyság növelése. A beavatkozások közül számos tartalmaz energiahatékonyságot javító fejlesztési támogatást, amely a gazdálkodói és a lakossági lehetőségeket egyaránt lefedi.</p>

Értékelési szempontok	Értékelés
5. A takarékos víz- és energiahasználatra való felkészülés és feltételrendszerének biztosítása része a Programnak?	A Program állampolgároknak szóló üzenetében jelenik meg az energia- és víztakarékosság. A környezettudatos életmód és a szemléletformálásnak is része kell, hogy legyen.
6. A klímaváltozás által a védett területeket érintő hatások kezelésére terveznek-e intézkedéseket?	A Program világosan definiálja a veszélyeztetett területek kezelésére javasolt intézkedéseket.

A környezettudatos, felelős értékrend fejlesztése

Elvárás: A Program pozitív módon hasson az érintettek értékrendjére, erősítse a környezeti tudat és rendszerszemlélet fejlődését, elősegítendő a világot szektorokra és ismerethalmazokra bontó szemlélet helyett a környezet és a fejlődés összefüggő ügyeinek integrált kezelését elősegítő szemlélet érvényesítése.

Értékelési szempontok	Értékelés
1. Tartalmaz-e a Program olyan elemeket, pl. képzés, nyilvánosság, stb., amelyek az érintettek környezeti tudatának fejlesztését célozzák?	A Program szorgalmazza a környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítését a környezeti nevelés, szemléletformálás, innovatív termelési eljárások és fogyasztási szokások, illetve a környezeti információkat biztosító rendszerek támogatásával és pályázati forrás biztosításával.
2. A Program intézkedései és azok eredményei környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek javításához vezetnek-e?	
3. Van-e a Program környezeti hatásait mérő, értékelő rendszer, amely biztosítja az érintettek számára a visszacsatolást?	Visszacsatolásra alkalmas környezeti hatásokat mérő és értékelő rendszer nem része a Programnak.
4. Van-e a Programnak a holisztikus szemléletmódra, rendszerszemléletre való neveléssel kapcsolatban intézkedési terve a különböző intézményi, társadalmi szereplőkre vonatkozóan?	A Program céljai között kiemelt fontosságú a környezeti nevelés és az energiahatékonyság.

A Program integrált megközelítésével és az általános rendszerszemlélet érvényesítésével kapcsolatos elvárások vizsgálati szempontjai

A Program belső összhangjának biztosítása

Elvárás: A Programban feltárt probléma kezelésére olyan választ, célt és eszközt kell találni, amely úgy képes az adott problémát kezelni, hogy ne legyen ellentétes hatású más célkitűzések teljesülésével.

Értékelési szempontok	Értékelés
1. Meghatározza-e a feltárt környezet- és természetvédelmi problémák jelentőségének rangsorát?	A Program nem ismerteti a természetvédelmi, környezetvédelmi és tájvédelmi problémák jelentőségének prioritási rendjét.
2. Meghatároz-e, ha igen áttekinthető környezet- és természetvédelmi szempontok alapján prioritásokat az intézkedések tekintetében?	A prioritásokat nem környezeti szempontok alapján állítja fel, ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy a környezeti szempontokat nem hagyja figyelmen kívül.
3. Az okok és célok összhangban vannak-e, van-e minden feltárt jelentős környezeti problémára válasz; illetve a célok és eszközök összhangban vannak-e, az eszközök elvezetnek-e célok megvalósulásához, a jelzett problémák megoldásához?	A stratégiai célok és projektcsomagok összhangban vannak a Konceptióban feltárt problémák megoldási elképzeléseivel. Az ehhez szükséges, és a tervben felhasználásra szánt eszközök a célok megvalósulását szolgálják.
4. A Program által tervezett célok /eszközök /generált projektek erősítik, vagy gyengítik egymást?	A Program célkitűzései által generált projektek megfelelő koordináció esetén és a környezeti prioritás mellett erősítik egymást.
5. A Program a társadalmi és környezeti problémák létrejöttének megelőzését, vagy a problémák kezelését részesíti előnyben?	A Program meglévő környezeti problémákat kezel, környezetügyi prevenció leginkább a szemlélet-formálásban jelenik meg.
6. A Program által javasolt megoldások mennyiben vonatkoznak az okokra, és mennyiben az okozatokra?	A környezeti problémák kezelésének mélyebb, összetettebb ok-okozati összefüggésire a Program nem tér ki.

A Program külső összhangjának biztosítása

Elvárás: A Program kezelje egy rendszerben a fejlesztés és a környezet ügyét, azaz teremtsen összhangot, a fejlesztést meghatározó, más ágazati programokkal.

Értékelési szempontok	Értékelés
1. Kihat-e a Program más ágazati tervekre, stratégiákra stb.?	1. Nem, a Program negatívan nem hat ki más stratégiára, inkább azok megvalósulását szolgálja.
2. Gyakorol-e hatást más ágazati stratégiák fenntarthatósági és környezeti tartalmára, kapcsolatrendszerére?	2. Nem, a Program nem befolyásol más stratégiát, inkább azok megvalósulását szolgálja.
3. Figyelembe veszi-e a Program más Stratégiák, programok pozitív és negatív hatásait, együtt hatásait?	3. Igen, a Program más stratégiák figyelembevételével, azokkal összhangban készült.
4. Figyelembe vette-e a Program tervezési területének külső kapcsolatait, s az azok gyakorolt hatásait?	4. Igen.
5. Figyelembe veszi-e a Program a szomszédos megyék- terveit (hasonló jellegű	

Értékelési szempontok	Értékelés
Programjait), foglalkozik-e a Programok összehangolásával? 6. Tartalmaz-e a Program olyan intézkedést, amelynek során, a szektorokon túlmutató intézményrendszert hoz létre, illetve vannak-e a Programnak új javaslatai a megelőző, ágazati intézkedések szabályozók és intézmények leváltására?	5. Igen, a Program a szomszédos megyék területfejlesztési programjainak/konceptcióinak ismeretében, azok figyelembevételével készült. 6. Igen, a Programban folyamatos visszacsatolások révén az állandó alkalmazkodás lehetősége adott.

Rendszerszemlélet érvényesítése

Elvárás: A negatív és pozitív visszacsatolási folyamatok és beavatkozási pontok azonosítása, és a legcélravezetőbb intézkedések kiválasztása. Elérhetetlen célok és felesleges finanszírozás elkerülése.

Értékelési szempontok	Értékelés
1. Vizsgálja-e a Program a meglévő gazdasági-társadalmi- környezeti folyamatok összekapcsoltságát? 2. A folyamatok összekapcsoltsága csökkenti-e a keletkező hulladékok, szennyvíz, szennyezés mennyiségét?	1. A Program többször is hangsúlyozza a területfejlesztési tengelyek összekapcsoltságát, egymásra utaltságát; számos helyen kitér azok környezeti hatásaira. 2. A keletkező hulladékok, szennyvíz, szennyezés mennyiségének csökkentésére irányuló intézkedések direkt, célorientált folyamatok részei. Összekapcsolt tervekre egy-két esetben találni utalást, azok inkább átfogó, vagy horizontális célként jelennek meg.

A Program összesített értékelési táblázata

SKV célok – megfelel a Program az alábbi elvárásoknak?	-2	-1	0	1	2
A Program környezeti célkitűzései				x	
Ökoszisztéma szolgáltatás					x
A felszíni vizek védelme					x
A felszín alatti vizek védelme				x	
A védett területek védelme				x	
Élőhely-védelem				x	
Hulladékgazdálkodás				x	
Erőforrás-gazdálkodás					x
Egészséges környezet biztosítása					x
A jó környezetminőséggel kapcsolatos célkitűzések					x
A környezeti adottságokhoz illeszkedő hasznosítás, a sokféleség megőrzése				x	

SKV célok – megfelel a Program az alábbi elvárásoknak?	-2	-1	0	1	2
Környezetterhelés, állapotváltozás, rehabilitáció					x
Klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a veszélyek megelőzése, elkerülése, mérséklése					x
A környezettudatos, felelős értékrend fejlesztése					x
Öntözési feltételek javítása					x
Rendszerszemlélet érvényesítése				x	

5.3.3 A Program tematikus értékelése

A Program, tekintettel arra, hogy a gazdaság jelentős vertikumára, a társadalom egészére, valamint a természet, illetve a természeti erőforrások széles körére épít, hatásai szerteágazóak lesznek. A környezeti szempontból értékelendő területekre kifejtett hatás az alábbiakban foglalható össze.

A Területfejlesztési Programban szereplő javaslatok környezeti szempontú elemzése során vizsgálni kell azok megvalósulása, illetve azok meg nem valósulása esetén várható hatásukat – a 18/2009. (X. 6.) Korm. rendelet 9. melléklete alapján – az alábbi területeken:

1. a termőföld mennyisége
2. a talaj minősége
3. a földtani és ásványvagyon
4. a levegő minősége
5. a víz (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége),
6. a hulladékgazdálkodás helyzete,
7. a táj (tájszerkezet, tájhasználat),
8. az épített környezet,
9. a kulturális örökség (műemlékvédelem, régészet),
10. az élővilág (ökológiai hálózat, védett természeti területek, biodiverzitás).

A térség erőforrásainak fenntarthatósága

1. a termőföld mennyisége
2. a talaj minősége

Heves megye erőforrás rendszerének része minden közvetlen anyagi vonatkozásokkal összefüggésbe hozható társadalmi, gazdasági és természeti erőforrás. Az ásványvagyon és az abiotikus megújuló energiahordozók (nap, víz, földhő) illetve a biomassza produkció, a termőtalaj alapvető potenciálja a térségnek. Ezen felül a kulturális és természeti örökség védelme, illetve a felsorolt erőforrások termeléséhez és szolgáltatásához kapcsolódó tudás, munkaerő és infrastruktúra is domináns része a rendszernek, amelyet a Program helyesen kezel.

A külső erőforrások felhasználásának csökkentése, a tudatos fogyasztás és a helyben előállított javak népszerűsítése szintén eleme a Programnak.

Az erőforrások folyamatos feltárása, védelme, és ésszerű felhasználása, illetve hatékonyságuk növelése kellő mértékben és megfelelő módon jelenik meg a Programban.

A Program nem tér ki a teljes ökológiai, agrár, erdészeti, ipari, és egyéb beavatkozások során bekövetkező talajromlások kivédésére.

A talajdegradációs folyamatok, amelyek természeti okok, és/vagy emberi beavatkozás hatására egyaránt bekövetkezhetnek:

- Víz- és szél okozta talajerózió (víz, szél, művelés hatása): Heves megyében az megművelt területek harmadán játszódnak le eróziós folyamatok, amely **mértéke több mint 15 t/ha/év**. (A tolerálható talajvesztés 10t/ha/év értéknek felel meg.) Az eróziós formák közel fele barázdás erózió, a többi csepp- és árkos erózió;
- Biológiai degradáció, kedvezőtlen mikrobiológiai folyamatok, biodiverzitás csökkenése
- Szervesanyag-készlet csökkenése (OM, OC, *tőzeg-„készlet”*) Heves megye talajainak közel 60%-a átlagos (2-3%) szervesanyag tartalommal bír.
- Talajsavanyodás: Heves megye talajainak mintegy 1%-a erősen ($\text{pH}_{\text{KCl}} < 4,5$), 4%-a közepesen ($\text{pH}_{\text{KCl}} 4,5-5,5$), 42%-a gyengén ($\text{pH}_{\text{KCl}} 5,5-6,5$) savanyú kémhatású;
- Sófelhalmozódás, szikesedés: Heves megyében mintegy 10000 hektárt borítanak szikes talajok; további jelentős területeken fenyeget a másodlagos szikesedés veszélye, leginkább a helytelen öntözés és vízgazdálkodás következtében;
- Fizikai degradáció: Talajok mintegy 23%-a gyengén, 18%-a közepesen, 13%-a erősen érzékeny szerkezetleromlásra és tömörödéssre;
- Sivatagosodás;
- A talaj vízháztartásának szélsőségessé válása;
- A talaj tápanyagforgalmának kedvezőtlen irányú megváltozása;
- A talaj puffer-képességének csökkenése, talajmérgezés, toxicitás;
- Talajszennyezés: szilárd és folyékony halmazállapotú ipari és települési hulladékok nem megfelelő kezeléséből, közlekedésből stb. származnak.
- Talajfedés: beépítés (város-közlekedés, vagy egyéb kivét, „zöldmező”) vagy természetes folyamat (árvízi hordalék, földcsuszamlás, eróziós ráhordás)

Energiagazdálkodás, klímapolitika

3. a földtani és ásványvagyon
4. a levegő minősége

Heves megye energiahordozók tekintetében jól ellátott, jelentős szénvagyonnal, fa alapanyaggal, mezőgazdasági hulladékkal rendelkezik, melynek jövőbeni hasznosítása jelentős potenciált hordoz magában. A térség alapvető érdeke, hogy a rendelkező energiaáramokat minél hosszabb ideig a területén tartsa, illetve minél nagyobb mértékben, helyben hasznosítsa. A Program stratégiai céljai között szerepel az energiahatékonyság korszerűsítése. Emellett világosan kiáll az energiafogyasztás mérséklése, illetve az energiatülszórás csökkentése mellett. A területi stratégiai célok és a konkrét intézkedések sorában világosan definiált az alternatív, megújuló energiára épülő helyi és energiatermelési és ellátási rendszerek kiépítése, illetve a gazdag nap- és geotermikus, valamint biomassza energia potenciál kiaknázása.

Rendkívül fontos a biomassza hasznosítása, amely elsősorban a mezőgazdasági- illetve zöld hulladékokra épül.

A Program a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást figyelembe véve, illetve az elfogadott klímapolitikának megfelelően került megalkotásra.

A levegőszennyezés csökkentését (ehhez kapcsolva a mérőhálózatok fejlesztését) fogalmazza meg a Program. Egyéb káros anyagok kibocsátásának csökkentéséről, az emisszió – immiszió következtében a légkört terhelő szennyezők csökkentése, illetve a szennyező gócok, vagy okozók megszüntetése nem szerepel.

A Program kiemelt hangsúlyt fektet megújuló energiaforrások (biomassza, a nap-, szél-, víz- és geotermikus energia) hasznosítására. A Program szerint (is) a megújuló és alternatív energia hasznosításának elsődleges célja gáz- és kőolajimport-függőség csökkentése.

Ezen túl támogatja a megújuló energiaforrások térnyerésének elősegítését és a megújuló energia hasznosítását célzó beruházásokat, amelyek kifejezetten széles spektrumú kínálatát tartalmazza az alternatív energia-előállításoknak.

A vasúti közlekedési és szállítási formák térnyerési feltételeinek megteremtésével elérhető, hogy a környezetet kevésbé terhelő vasúti áruszállítás a forgalomnövekedést, a levegőszennyezést, a zaj- illetve rezgésterhelést okozó közúti teher és személyforgalom minél nagyobb részarányát átvegye. Az életminőséget közvetlenül befolyásolja a levegőszennyezés és zajterhelés, emiatt a kültéri levegőminőség méréséhez szükséges mérőhálózat fejlesztése; zajterhelési mérőhálózat fejlesztése, zajtérképek készítése is része az intézkedéseknek.

A városokat elkerülő utak kiépítése lehetővé teszi, hogy a tranzitforgalom ne terhelje a település belső forgalmát, lényegesen csökkenti a zaj, rezgés és légszennyezettség kialakulásának lehetőségét.

Vízgyűjtő-gazdálkodás, víziközmű

5. a víz (felszíni és felszín alatti vizek mennyisége és minősége)

Az EU Vízkeret Irányelvében és Magyarország Vízyűjtő Gazdálkodási Tervében megfogalmazott intézkedések megvalósítását közvetett módon szolgálja a Program. Az egészséges ivóvíz – mint az egyik legfontosabb tényező – biztosítása érdekében, a Program célul tűzte ki az ivóvízbázisok védelmét, sérülékeny vízbázisok biztonságba helyezését, az üzemelő és távlati vízbázisok diagnosztikai vizsgálatát.

A vízkivételi és –tisztítási technológiák fejlesztését, a kapcsolódó csőhálózati rekonstrukciókat, illetve a felszín alatti vizek minőségének megőrzését is kiemelt fontosságúnak tekinti a Program. Ivóvíz kímélő technológiák alkalmazásának bevezetése, a kinyert vizek újrahasznosításának növelése segíti a takarékos vízhasználat elterjesztését.

A Program célja a legkisebb környezeti terheléssel járó szennyvízelvezetés és –kezelés, illetve a keletkezett szennyvizek gyűjtése, tisztítása, ezen belül az agglomerációk szennyvízelvezetési és –tisztítási programjának végrehajtása, kistélepülések egyedi tisztítási módú szennyvízkezelése, meglévő szennyvízgyűjtő hálózatok fejlesztése. A szennyvíztisztító telepek rekonstrukciója és a szennyvíziszapkezelési technológiák és ártalommentes iszapelhelyezés, valamint a tisztított szennyvizek és a szennyvíziszap újrahasznosítása határozott intézkedésként szerepel, konkrét javaslatra nem tér ki.

A szélsőséges vízgazdálkodási viszonyok káros hatásait fenntartható módon, a térségek vagy vízgyűjtők szintjén integráltan kívánja a Program kezelni. Az ár-, belvízvédelem, csapadékvíz-elvezetés legfontosabb feladatainak a Program az alábbi intézkedéseket tekinti: ár- és belvízveszély folyamatos csökkentése; víz-, szükség-, és záportározók építése; medermélyítések, csatornahálózat bővítése, fejlesztése; a vizek kártétele elleni védelem erősítése; vízvédelmi és öntöző rendszerek fejlesztése; vízrendezés, rekonstrukciós feladatok. Emellett kitér a koncepcionális ár-, és belvízvédelmi fejlesztésekre, és lehetséges pontszerű beavatkozások lehatárolására.

Hulladékgazdálkodás

6. a hulladékgazdálkodás helyzete

A fenntartható fejlődés igénye a hulladékgazdálkodásban is prioritások megfogalmazását teszi szükségessé. A környezet védelme, valamint a természeti erőforrások fenntartható használata érdekében cél az ötlépcsős hulladék hierarchia minél szélesebb körű érvényesítése, mely előírja, hogy a hulladékképződés megelőzése és a hulladékgazdálkodás során meghatározott elsőbbségi sorrendet kell követni és törekednünk kell arra, hogy a hierarchiában szereplő tevékenységek közül a környezetvédelmi szempontból legjobb megoldást válasszuk. A hierarchiában az első helyen a hulladék keletkezés megelőzése áll. Természetszerű azonban, hogy miután a megelőzés nem minden esetben megvalósítható, akkor az újra használatot, ha ez sem lehetséges, akkor az újrafeldolgozást kell alkalmazni. A Programban és a javaslattevel beavatkozási területeinél arra kell törekedni, hogy a hulladék hierarchia legalsó szintjét jelentő, de a környezetveszélyeztetést és egészségi kockázatot mindenképpen kizáró ártalmatlanítás valóban csak az utolsóként szóba kerülő megoldás legyen. Környezetvédelmi szempontból a hulladéklerakón való elhelyezés a legrosszabb alternatíva, tekintettel arra, hogy ez hosszútávon környezetvédelmi problémát jelent, másodsorban pedig az erőforrások elvesztéséhez vezet.

A hulladékáramok helyben tartása, és erőforrásként való felhasználása további fejlesztési elképzelés lehetne, amely az energiahatékonyságot és a szolgálja.

Az újrahasznosítás, újrahasználat fontosságát széleskörűen tárgyalja a Program mind energetikai, mind gazdaságfejlesztési szempontokból is. A környezeti szennyezések és a nyersanyag felhasználás csökkentése, mint közvetett hatásként tekinthető a Program ehhez kapcsolódó intézkedései révén. A Program nem említi a hulladék lerakással kapcsolatos intézkedéseket, illetve nem foglalkozik ártalmatlanítás arányának csökkentésével. A fizikai feltételek biztosításán túl építési, bontási hulladék-hasznosító program végrehajtása is része Programnak.

A mezőgazdasági eredetű és állattartási hulladékok kezelésénél a biogáz technológia, az energetikai célú felfelhasználás esetében szükséges a tüzelőberendezések hatékonyságának növelése, továbbá az erdészeti és faipari hulladékok, melléktermékek hasznosításának preferálása is célja a Programnak.

A Program minimális környezetterheléssel járó gyártási technológia és megfelelő alapanyag felhasználással kívánja biztosítani hulladékképzés csökkentését.

A biológiailag lebomló és zöld hulladékok kezelését, helyben történő visszaforgatását, a házi és közösségi komposztálás elterjesztését támogatja a Program.

Tájvédelem

7. a táj (tájszerkezet, tájhasználat)
8. az épített környezet
9. a kulturális örökség (műemlékvédelem, régészet)

A tájvédelem feladata a tájkarakter (tájjelleg) értékes elemeinek, a természeti adottságokkal összhangban lévő, hagyományos tájszerkezet, a táj teljesítőképessége (potenciálja) és kedvező esztétikai adottságainak megőrzése és ezáltal a táji sokféleség (tájdiverzitás) megőrzése. A felsorolt intézkedések között megfelelő számban és megvalósítási helyen szerepel a tájvédelem. Ám több elképzelés mögött nem látszik biztosítottnak a tájvédelmi szempontok maradéktalan figyelembevételét. Javasolt az egyedi tájértékek településenkénti és egyes tájérték-fajták szerint

történő védelme a helyi közösségek intenzívebb bevonásával, illetve a nemzetközi minősítésű területeknél e minősítések, címek megőrzése, a nemzetközi minősítésű területek arányának növelése.

A vidék környezeti, természeti, kulturális, táji értékeinek védelmére, élhető környezet megteremtése mellett pincesorok kialakítása, felújítása, illetve a szőlő- borkultúra, hagyományainak ápolása is szerepel a Programban. A saját arculattal és identitással rendelkező vidék megteremtése is célja a Programnak. A Program nem említi a tájváltozás nyomán követését, bízunk abban, hogy a megvalósuló intézkedések figyelemmel kísérik a tájkarakterek változását.

Kármentesítés

A múltban bekövetkezett környezeti károk feltárása, megszüntetése elengedhetetlen a talaj és a felszín alatti vizek minőségének megóvása érdekében.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján 1996-ban indult el a Nemzeti Környezetvédelmi Program, amelynek része a tartós környezetkárosodások és szennyezett területek környezeti kármentesítésére létrehozott Országos Környezeti Kármentesítési Program (OKKP). A program célja, a felszín alatti víz és földtani közeg veszélyeztetésének, szennyezettségének, károsodásának megismerése, nyilvántartásba vétele, illetve a szennyezettség kockázatának, valamint a szennyezettségnek csökkentése, megszüntetése. Az OKKP magában foglalja az általános, országos és egyedi beruházási feladatokat.

*„Minden olyan műszaki, gazdasági és igazgatási tevékenységet, amely a veszélyeztetett, szennyezett, károsodott felszín alatti víz, illetőleg földtani közeg megismerésére, a szennyezettség, károsodás és a kockázat mértékének csökkentésére irányul, összefoglaló néven **kármentesítésnek** nevezünk.” [OKKP]*

A Programban gazdaságstratégiai feladatként jelenik meg a megye leromlott állapotú, barnamezős területeinek hasznosítása (kármentesítés, rehabilitáció), új funkciókkal való ellátása. Javasolt lehet továbbá a szennyezett területek számbavétele, prioritási sorrend kialakítása.

Élőhelyvédelem és Natura2000 területek Heves megyében

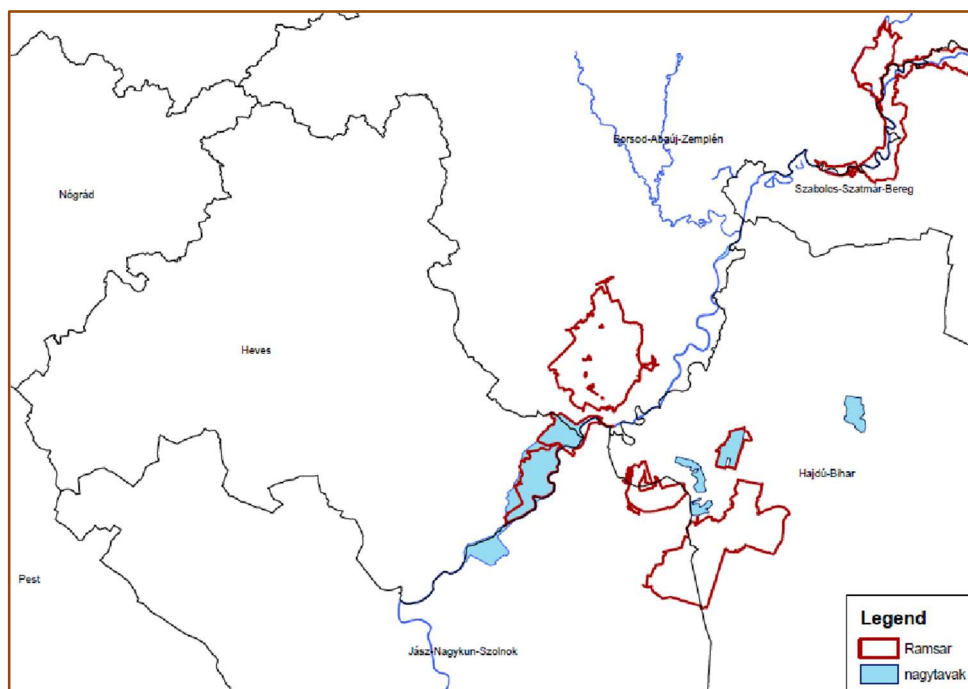
10. az élővilág (ökológiai hálózat, védett természeti területek, biodiverzitás).

Az Európai Unió két természetvédelmi irányelve – az Élőhelyvédelmi (92/43/EEC) és a Madárvédelmi (79/409/EEC) Irányelv – biztosítja a Natura2000 területek jogi alapját, melynek végrehajtása minden tagállam számára kötelező érvényű. A Natura2000 hálózatot a madarak védelmére kijelölt különleges madárvédelmi területek (SPA), valamint az élőhelyek, növény- és más állatfajok védelmére kijelölt kiemelt jelentőségű és különleges természetmegőrzési területek (SCI) alkotják.

A Natura2000 területek jelentős része átfedésben van a hazai jogszabályok által kihirdetett védett természeti területekkel (nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, ex lege láp), de számos korábban nem védett terület is kijelölésre került. A két rendszer (hazai, illetve uniós) együttesen biztosítja a természeti értékek védelmét hazánkban, bár a rájuk vonatkozó szabályok, kötelezettségek eltérőek. Számottevő különbség a Natura2000 területekre vonatkozó közösségi jelentési kötelezettség, illetve, hogy a jelölő fajok és élőhelyek monitorozásával értékelni kell a bekövetkezett (természetes és antropogén) változásokat a célként megfogalmazott kedvezőbb természetvédelmi állapot elérése érdekében.

Heves megyében nem jelöltek meg önálló területeket a Ramsari Egyezmény végrehajtása kapcsán a nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyek jegyzékébe. A Tisza-tó két északi öblözete, mint kiemelten

védett ökológiai rendszer, és mint vizes élőhely, a Hortobágyi törzsterület részeként 2008-óta szerepel a Ramsari területek között.

A Ramsari Egyezmény oltalma alatt álló területek az Alföld északi részén (saját szerkesztés)

A Program céljai között határozottan szerepel a megye természetvédelmi területeinek (a Bükk Nemzeti Park, a tájvédelmi körzetek, Natura2000 és egyéb védett, ökológiai területek) hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével.

Az ex lege természeti értékek (barlangok, lápok stb.) megóvására, a degradációs folyamatok csökkentésére nem ad célkitűzéseket. Bízunk abban, hogy ebben területfejlesztési Programban általánosan megfogalmazott természet megóvási intézkedések, figyelemmel lesznek az ex lege-, illetve a földtani értékek védelmére is. Mindemmellett többször kiemeli a természethez kapcsolódó kulturális értékek védelmét.

A Programban megfogalmazott célkitűzések és projektcsomagok figyelembe veszik a természet- és tájvédelmi célokat, az ágazati tervezésekben horizontálisan érvényesülnek a természetvédelmi és tájvédelmi alapvető célok. Több beruházás dominánsan környezetvédelmi célokat segít, emellett javasolt a megvalósítás során természetmegőrzési szemlélet követése is.

6 Javaslatok, észrevételek

6.1 Általános észrevételek

Heves Megye Területfejlesztési Programja tartalmilag és különös tekintettel a természet- környezet- és tájvédelmi részek kidolgozását megvizsgálva, megfelel a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Korm. rendeletnek. A kitűzött célok nem sértik a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényeket. A vázolt elképzelések összhangban állnak az Európai Unió vonatkozó irányelveivel és a határon átnyúló nemzetköz egyezményekkel.

A Program céljainak megvalósulásával közvetve vagy közvetlenül környezeti szempontból negatív hatást kiváltó tényezők feltárása, különös tekintettel azokra a tervi elemekre, amelyek a természeti erőforrások túlzott igénybevételét vagy a környezetterhelés, vagy az emberi egészség károsodásának előidézését jelentik.

A megfogalmazott elvek alapján, a fejlesztési prioritások közvetlenül nem okoznak környezetminőségi romlást. Közvetett hatásokat tekintve azonban szükséges minden végrehajtási rész tekintetében vizsgálni a környezeti kockázatot. A Program támogatási struktúrájába szükséges minden esetben vizsgálni, hogy az adott tényleges beruházás, fejlesztés mennyiben hat a környezetre és elérni, hogy legalább semleges hatást legyen, semmiképp sem negatív. A környezeti elemek állandó vizsgálta nem elegendő kizárólag hatósági szinten, szükséges azt megyei, vagy akár regionális szinten is felügyelni.

A 2020-as év sok tekintetben rendhagyó világméretű átalakulásokat hozott, ennek részletei és az ezekre adható válaszok nem jelennek meg a dokumentumban, de kívánatosak legalább említés szintjén. Közvetetten maga a Program azt tűzte ki célul, hogy a stabilitást megteremtse, de ennek fontos része, hogy a megyei szint miképp tudja stabilizálni az esetleges globális válságok hatásának minimalizálását. Ezen kritérium elengedhetetlen egy átfogó célrendszerben, és sikeres megvalósítása esetén jelentős előnyt hozhat.

Országhatáron átterjedő környezeti hatások

Az országhatáron átnyúló környezeti hatások azonosítására az országhatáron átterjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espoóban, 1991. február 26. napján elfogadott egyezményhez kapcsolódó, a stratégiai környezeti vizsgálatról szóló, Kijevben, 2003. május 21-én elfogadott jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 132/2010. (IV. 21.) Korm. rendeletet valamint az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Korm. rendeletet figyelembe véve, a Heves Megye Területfejlesztési Programja környezeti értékelése alapján megállapítható, hogy annak céljait és földrajzi kiterjedését figyelembe vevő ésszerű változatainak megvalósítása, országhatáron átterjedő jelentős környezeti hatást várhatóan nem eredményez.

6.2 Részletes észrevételek

A teljesség és a koherencia érdekében javasolt a Program kiegészítése - a Konceptióban megfogalmazottakkal összhangban - az alábbiak szerint, mielőtt a prioritások beazonosítására sor kerül:

A Heves Megyei Területfejlesztési Konceptióban a következő **jövőkép** fogalmazódott meg:

„Heves megye a megfelelően képzett és képezhető humán tőkére támaszkodó, innováció-orientált, versenyképes és kiszámíthatóan fejlődő gazdaságával, természeti erőforrásainak fenntartható használatával és társadalmi erőforrásainak folyamatos fejlesztésével, munkahelyek teremtésével és egyre javuló közbiztonságával 2030-ra a nemzetgazdaság fontos szereplőjévé válik.”

A fentiekben megfogalmazott jövőkép megvalósítása érdekében a megye számára három átfogó, illetve négy komplex stratégiai cél került megfogalmazásra.

Átfogó célok:

- Komplex, integrált foglalkozás-intenzív gazdaság
- Produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes társadalom
- Magas színvonalú és egymással összhangban lévő épített és természeti környezet.

A Program három átfogó céljának középpontjában azon felismerések állnak, hogy a gazdasági felzárkózásához, a megye versenyképességének erősítéséhez elengedhetetlen tényezők a vállalkozások, az innováció támogatásán túl a produktív, képzett, a környezetével harmóniában élni képes lakosság.

Az átfogó célokat determinálja, hogy Heves megye természeti, kulturális értékeinek és épített környezetének egyedülálló elemei kiemelkedő vonzerővel bírnak nemcsak országos, hanem nemzetközi viszonylatban is. Megóvásuk és harmóniájuk megteremtése a megye társadalmi, gazdasági fellendülése érdekében a jövőben is alapvető célkitűzései között kiemelt jelentőséget tulajdonítanak a települések, településrészek rehabilitációjának, arculatuk javításának is, az építészeti, kulturális értékek megőrzésének.

Fontos a környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése a környezeti nevelés, szemléletformálás, fenntartható termelési eljárások és fogyasztási szokások, illetve a környezeti információkat biztosító rendszerek támogatása.

Stratégiai célok:

- Kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés
- Helyi adottságokra épülő vidékfejlesztés, foglalkoztatás centrikus agrárvertikum
- Érték- és egészségtudatos, szolidáris, innováció fogadásra nyitott társadalom
- Erős várostérségek, élhető vidék, fenntartható környezet és térszerkezet.

A Konceptió vizsgálatánál már említett, és a Programban megjelenő barnamezős beruházások prioritásként való kezelése mellett fontosnak tartjuk a kármentesítésre szoruló területek lehetőség szerinti felmérését, azok tényfeltárását, és végül – projektek révén – a kármentesítés lebonyolítását. Ezzel nem csak a szennyezett területek száma csökken, hanem területfejlesztés és gazdaságfejlesztés szempontjából is fontos területek válnak hasznosíthatóvá, megőrizve az érintetlen természetet, vagy az agrárium által használt termőföldeket. Mindezekon túl a remediációs beruházások nem csak gazdaságélénkítést, hanem az egészségre környezet javítását is eredményezi.

A kármentesítés mellett - területfejlesztési szempontok figyelembevételével - a másik legfontosabb környezetvédelmi szegmens a vízbázisok védelme. Emiatt nem hagyható figyelmen kívül az ipari területek, illetve egyéb szennyezők felülvizsgálatának szükségessége, illetve a monitoring kutak számának növelése, állapotának javítása.

A fentiek alapján a Program tartalmát környezetvédelmi szempontból erősítené a kármentesítés és a vízbázisok védelmének határozottabb támogatása.

A Program elején javasoljuk a Konceptióra épülő rövid helyzetértékelő rész beemelését, és annak bemutatását, hogy a javasolt intézkedésekkel, beavatkozásokkal mely kiinduló pontból hová kíván eljutni a Program.

Környezetvédelmi szempontból – figyelembe véve a program szerepét, tartalmát, valamint várható végrehajtási kereteit is – javasoljuk a környezeti értékelési fejezetek egyes megállapításainak lehetőség szerinti figyelembevételét.

Amennyiben a társadalmasítás, valamint a projektgyűjtés során a helyzetfeltárásban megjelölt területi fókuszok tetten érhetők, javasolt az egyes prioritások, intézkedések esetében ezeket megjelölni, így biztosítva a Konceptióban, valamint a Program más részeiben megjelenő fókuszok érvényesülését, javítva ezzel a program koherenciáját, a fókuszok által pedig a források elaprózódásának elkerülését.

A 2014-2020 közötti fejlesztési időszak egyik jelentős tapasztalata, hogy a programok előrehaladásának követését, eredményeinek mérését csak jól definiált, megfelelő célértékkel ellátott, lehetőleg kevés számú magindikátort tartalmazó indikátorrendszer tudja biztosítani. A megfelelően kiválasztott mutatószámok, indikátorok tehetik lehetővé az elért környezeti, gazdasági és társadalmi hatások folyamatos nyomon követését.

A Stratégiai célok esetében javasoljuk a beavatkozások számát áttekinteni, a jelentkező átfedéseket kiküszöbölve, de a Konceptióval összhangban esetlegesen bővítve a beavatkozások számát, hogy a források rendelkezésre állása esetén további prioritások kerülhessenek előtérbe. foglalni az elérendő célokat. A megfelelő belső koherencia, valamint a célokhoz kapcsolódó fejlesztési fókuszok biztosíthatják a legnagyobb, kedvező irányú társadalmi hatások elérését.

Tekintettel a közös kapcsolódási pontokra, indokolt lehet a szomszédos megyékkel történő együttműködés (tervezett vagy ismert szervezeti) kereteinek, valamint a kapcsolódási területeknek a megjelenítése.

A területi együttműködés, valamint a partnerség elvének hangsúlyozása érdekében megfontolandó a területi felzárkózás és a közösség által vezérelt fejlesztés általános elvként történő rögzítése. Az új területi eszközök elveinek általános használatával a társadalmi részvétel, ezen keresztül a társadalmi és gazdasági hatások nagyobbak lehetnek.

A K+F+I források részben közvetlenül közösségi csatornákon keresztül lesznek elérhetőek, azaz nemzeti hatáskörön kívül esnek. Annak érdekében, hogy ezek a források a megye számára minél inkább elérhetőek legyenek, javasoljuk a megye kedvezményezettjeit támogató szakmai, szervezeti háttér szükségességének megfogalmazását.

Az egyes fejlesztési területek mindegyike hozzájárulhat a megye gazdasági fejlődéséhez, valamint kedvező társadalmi folyamatokat generálhat. Ugyanakkor a Konceptió helyzetértékelése alapján jól látszik az egyes kitérési pontok gazdasági súlya, szerepe például a foglalkoztatásban. Összességében a Program felöleli a megye adottságainak megfelelő gazdaságfejlesztési prioritásokat. A magasabb hozzáadott érték, valamint a javuló versenyképesség biztosításához elsősorban az innováció támogatásának beemelésére lehet megfontolandó, tekintettel arra, hogy a gazdasági fejlődésre annak jelentős hatása lehet.

Program rész	Javaslat
<p>1. Prioritás: A megye kiemelt ipari ágazatainak fejlesztése az üzleti környezet javításával</p>	<p>A beavatkozások számának növelésével elérhető a célok teljesítésnek hatékonyságnövelése is. Javasolt az ipari és a KKV szektor szétválasztása, hiszen teljesen más struktúra és támogatási igény jelentkezik. Mindezek mellett a prioritáson belül források előzetes felosztása nem javasolt, sokkal inkább a keret meghatározása, és az igények felmerülése során a keretből történő finanszírozás megvalósítása.</p>
<p>2. Prioritás: Helyi adottságokra épülő, fenntartható turizmusfejlesztés</p>	<p>A turizmus sajátossága, hogy jellemzően a külföldi vendégéjszakák jelenthetnek nagyobb bevételt. A Program rendkívül összetett szolgáltatáscsoportot kíván fejleszteni, azonban nem jelenik meg az üzleti célú vendégéjszakák, konferenciák lehetőségének kiaknázása kellő értékben. A 2020-as év hatásai hosszútávon jelentenek nehézséget az ágazatnak, de lehetőség adódik a vírus helyzet okozta hatások csökkentésére az EU célzott forrásának felhasználásával. Ennek a forrásnak a felhasználása hosszútávú logika mentén beépíthető a prioritásba. Mindezek mellett a prioritáson belül források előzetes felosztása nem javasolt, sokkal inkább a keret meghatározása, és az igények felmerülése során a keretből történő finanszírozás megvalósítása.</p>
<p>3. Prioritás: Versenyképes agrárium, helyi termék központú vidékfejlesztés</p>	<p>Az agrárium a jelen kor kihívásai mentén jelentős export potenciált hordoz. A helyi piacok és biotermékes, valamint az ipari termelés ellentétének hangsúlyozása már a Program szintjén kívánatos lenne. A termelési struktúrában a helyi értékesítés esetében nem található meg azon kérdéskör, hogy sok esetben a felvevőpiac nem tudja megfelelő mértékben finanszírozni a helyi termelést. Kiemelendő azonban, hogy a tervezett fejlesztési irányok, beavatkozási pontok a helyi értékmegőrzést és a helyi gazdaságot erősíthetik. Kiemelten kezelt a helyi identitás tudatosítása és a helyi minőségi termék biztosítása.</p>
<p>4. Prioritás: Értéktudatos és befogadó társadalom megteremtése</p>	<p>A globális gazdasági válságok ismétlődése rámutatott arra a tényre, hogy a kevésbé képzett munkaerő sérülékeny a munkaerőpiacon, azonban pozitív hozadéka, hogy az elvándorlást csökkenti. A képzési struktúrában javasolt lehet olyan támogatási rendszer kidolgozása is, amely az otthoni munkavégzés potenciálját erősíti és az 5-ös prioritással összhangban az informatika, infokommunikációs eszközök elterjedését támogatja.</p>
<p>5. Prioritás: Város-vidék kapcsolatok környezettudatos fejlesztése</p>	<p>A város és vidék ellentéte állandó, hiszen két merőben más életkörülmény alakítható ki. Fontos lehet az elérhetőség feltételeinek javításán túl a vidéki élet tekintetében az önálló gazdálkodás támogatása, esetlegesen a 3-as prioritással együtt. A megye adottságai révén nem csak a megközelíthetőség, hanem a távoli elérés, az otthoni munkavégzés infrastruktúra elemeinek támogatása is megjeleníthető ezen prioritásban.</p>